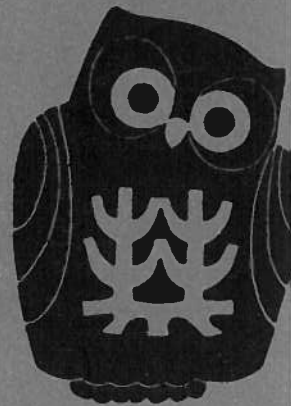

ÅRSMELDING 1980
Norges Naturvernforbund

ÅRSMELDING 1980

Sats og paste-up: Forlagssats as.
Trykket hos Merkur Trykk As.

Innhold

ÅRET 1980, 4

A. ORGANISASJONEN, 7

- Representantskapsmøtet, 7
- Telefonavlytting, 8
- Landsstyret, styreutvalget, 9
- Sekretariatet, 9
- Organisasjonsutvikling, 9
- Medlemstallet, 10
- Organisasjonsarbeidet, 10
- Natur og Ungdom, 10
- Arbeidet i forbundets faste komiteer, 11
- Arbeidet i forbundets midlertidige utvalg, 12
- Samarbeid andre organisasjoner, 13
- NNVs representasjon, offentlig utvalg, 16
- Økonomien, 19

B. NATURVERNSAKER, 21

- 1. Forvaltning, lover og bestemmelser, 21
 - Utredning om en alternativ samfunnsutvikling, 21
- 1. NOU-80 nr. 23, Naturvern i Norge, 22
 - Administrative forhold, offentlig naturvern, 22
 - NVEs organisasjon, 22
 - Lov om viltet, 23
 - NOU-80, nr. 18, Sand og grus, 23
 - Bruk av plantevernmidler, 23
- 2. Vern av naturområder og forekomster, 24
 - 2.1 Bruksplaner for spesielle områder, 24
 - 2.2 Vern av naturområder etter naturvernlovens bestemmelser, 24
 - 2.2.1 Nasjonalparker, 24
 - 2.2.2 Landskapsvernområder, 26
 - 2.2.3 Naturresevater og naturminner, 26
- 3. Dyreliv, jakt, fangst og fiske, 27
- 4. Energi, 29
 - 4.1 Energi generelt, 29

- 4.2 Oljevirkosomhet, kjernekraft, vannkraft, 31
- 4.3 Vannkraft, 33
- 4.4 Kraftlinjer, 41
- 5. Forurensning, kjemiske midler, støy, 42
 - Henstilling til Regjeringen om å ta luftforurensningene alvorlig, 42
 - Forskrifter om kontroll med helsefarlige kjemiske stoffer og produkter, 42
 - Forskningsprogram om havforurensninger, 43
 - Bileksos og helse, 43
 - Bruk av kadmium, 43
 - Bruk av glyfosat, 43
 - Jøssingfjorden og Dyngadjupe, industriutslipp, 44
 - Sno-runer, 44
- 6. Nærmiljø og trafikk, 44
 - Bedre nærmiljøer, 44
 - Langtidsplan for trafikkisikkerhetsforskning, 45

C. INFORMASJON, 46

- 1. «Norsk Natur», 46
- 2. Publikasjoner for salg, 46
- 3. Kontakt med massemedia, 47
- 4. Møter, seminarer m.v., 48
- 5. Utstillinger, annonseringer, deltakelse i andre arrangementer, 49
- 6. Undervisning, 50

D. NORGES NATURVERNFORBUND, 51

- Oversikt over kretsforeningene, 51
- Faste komiteer, 52
- Midlertidige utvalg, 52
- Samarbeide med og representasjon i andre organisasjoner, 52
- Landsstyrets sammensetting, 53
- Sekretariatet pr. 31.12.1980, 54

Året 1980

Verdens naturvernstrategi

I 1980 ble de enorme natur- og miljøvernproblemer i verden kraftig understreket gjennom «Verdens naturvernstrategi». Et areal dobbelt så stort som Canada er truet av forørkning. Innen år 2000 vil halvparten av jordas tropiske regnskoger være forsvunnet hvis rovdriften på disse fortsetter i samme takt som nå. Dersom ødeleggelsen og nedbyggingen av produktiv jord holder frem som i dag, vil vi innen tusenårs-skiftet sitte igjen med 2/3 av verdens jordbruksareal. 25.000 plantearter og mer enn 1.000.000 dyrearter, herav 1.000 virveldyrear-ter, er truet av utryddelse. I tillegg kan nevnes den tiltakende forurensning av luft, jord og vann og forgiftning av vårt livsmiljø. Veksten i energiforbruket og den økte bruken av våre lagerressurser, kull, olje og naturgass, kan få katastrofale klimatiske følger, og dermed ha avgjørende innvirkning på jordas naturgrunnlag og vårt livsmiljø.

De økologiske problemene vi er stilt overfor førte i 1975 til at ideen om en «Verdens naturvernstrategi» ble lansert. Fra 1977 har til sammen 450 statlige myndigheter og naturvernorganisasjoner i over 100 land, med mer enn 700 eksperter, medvirket i forberedelsene av strategien. Ansvarlig for arbeidet har vært IUCN.

5. mars ble «Verdens naturvernstrategi» lagt fram. Strategien skal være et handlingprogram og brukes av ressursforvaltere og naturvernere verden over som felles grunnlag.

Med bakgrunn i strategiens hovedmålsettinger skal de foreslå tiltak overfor sine respektive regjeringer og utbyggingsmyndigheter med sikte på å bedre forvaltningen av naturressursene nasjonalt og globalt.

Det er også meningen at strategiens innhold og siktemål skal nå almenheten og gi økt forståelse for og oppslutning om natur- og miljøvern.

Naturvern i Norge

I Norge har naturverndebatten i første rekke dreid seg om energispørsmål, vassdrags- og om-

rådevern, oljevirkosomheten og forvaltningen av ville dyr, alle kampsaker for NNV.

Aktuelle og stadig tilbakevendende spørsmål i energidebatten har vært prisfastsetting, krafttildeling, utflating og stabilisering av energiforbruket, prognoser, tak på vassdragsutbygging, energisparing og -økonomisering, alternative energikilder, tørrårssikring, fastkraftdefinisjoner, kraftoverføring og kraftutveksling med utlandet. NNV har gjentatte ganger, med utgangspunkt i sin motmelding til stortingsmeldingen om Norges framtidige energibruk og produksjon, kritisert Regjeringen og Stortinget for å legge opp til en energipolitikk med fortsatt nok-så ensidig vekt lagt på utbygging av vassdrag. Dette vil uvegerlig måtte føre til press mot og vedtak om utbygging av verneverdige vassdrag. Naturverninteressene må derfor være forberedt på en hard kamp framover om vår urørte vassdragsnatur.

Altasaken

En viktig enkeltsak for NNV har i likhet med forrige år vært Altautbyggingen.

Etter at staten v/Regjeringen hadde trenert avgjørelsen av spørsmålet om NNV skulle ha rett til å gå til sak mot staten, fastslo Høyesteretts kjæremålsutvalg i mai, i likhet med Alta herredsrett og Hålogaland lagmannsrett, at NNV har partsrett i reguleringsaker når naturverninteresser berøres. Denne avgjørelsen er epokegjørende for NNV, og vil logisk sett måtte få gyldighet også i andre naturvernsaker.

Kjennelsen og premissene for den innebærer også en generell oppnormering av naturverninteressene og de såkalte «almene interesser». Ved planer om inngrep i naturen skal virkningene for disse interesser utredes og vurderes på linje med virkningene for blant annet tradisjonelle eier- og brukerinteresser.

At Naturvernforbundet er blitt tilkjent partsrett, innebærer videre at forbundet er anerkjent som den fremste talsmann for de nevnte interesser. Forbundet kan derved opptre som part både i offentlig saksbehandling og i en forhandlingssituasjon i mange viktige saker. Dette er en

situasjon forbundet må være klart bevisst og utnyttet. Denne posisjon stiller store krav til oss. Vi må blant annet ta sikte på å delta i den offentlige saksbehandling og beslutningsprosess i langt større utstrekning enn tidligere.

Kjennelsen vil sannsynligvis også bidra til at andre ideelle, frivillige organisasjoner i landet får søksmålskompetanse innenfor sitt interessefelt. På denne måten innebærer vår seier noe nytt og vesentlig i norsk rettspleie.

Vårt krav om midlertidig forføyning i Altasaken førte ikke fram. Dette betød at Regjeringen, heller ikke moralsk, har følt seg forpliktet til å avvente en endelig rettsgyldig kjennelse før ny oppstart av anleggssarbeidene.

Statens forhaling av spørsmålet om NNV's søksmålskompetanse, førte til at rettssaken mellom staten og de berørte interessene: grunneierne, reindriftsinteressene og lakseinteressene kom før NNV's egen sak. De berørte interessene ville ha kjent Regjeringens utbyggingsvedtak av 15. juni 1979 ugyldig, og nedla påstand om at skjønnet ble nektet fremmet. Da gyldighetsspørsmålet kom opp i sin fulle bredde i denne saken, var det klart at NNV var nødt til å gå inn som hjelpeintervenient.

Staten vant knepent i herredsretten, 4-3. Men noen fjær i hatten fikk ikke staten for behandlingen av reguleringsaken. En rekke feil og mangler på nærsagt alle punkter ble avdekket, og en samlet skjønnsrett kom med massiv kritikk av staten. Selv ikke disse kjensgjerningene førte til at Regjeringen så noen avgjørende grunn til å vente med anleggsarbeidene til rettsapparatet hadde ferdigbehandlet gyldighetsspørsmålet. Henstillingen fra blant annet NNV førte ikke fram.

Vassdragsvernarbeidet

Vassdragsvernarbeidet har ellers vært konsentrert om Forra, Sanddøla, Øvre Glåma, Rauma/Ulvåa, Orkla/Grana, Etna/Dokka, Etneelva, Årøyelva, Breheimen/Jotunheimen, Saltfjellet/Svartisen, Tovdals-, Kobbelv, Gaular- og Lomsdalsvassdraget. I «Verneplan II for vassdrag», behandlet av Stortinget 30. oktober, er bl. a. Kvenna, Mistra og Gausa gitt varig vern, mens f. eks. Grimsa, Sona, Ogna, Forra og Flåms- og Lomsdalsvassdraget har fått vern fram til 1985.

Også for vassdrag som tidligere er vernet mot kraftutbygging, har det vist seg nødvendig å demme opp for planlagte inngrep. Dette har vært tilfelle for Atna og Trysilvassdraget.

Naturvernområder

Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen land-

skapsvernområde ble opprettet ved kongelig resolusjon 12. desember. Med dette har vi etter ca. 75 års arbeid fått vår 14. nasjonalpark. Det siste utkastet til avgrensning og verneregler for Hardangervidda nasjonalpark og de to tilgrensende landskapsvernområdene ble sendt ut til høring med frist h.h.v. 1. juni og 1. september. Ved årets utgang var ennå ikke vernet av områdene formelt gjennomført.

Vassfarsaken er fortsatt uløst. Etter stor motstand mot vernearbeidet fra berørte grunneiere og kommuner, ble «Vassfar-utvalget» oppløst. Miljøverndepartementets siste utkast til verneregler og avgrensning for det påtenkte naturreservatet og landskapsvernområdet må sees på denne bakgrunn.

Det er beklagelig at arealet av både naturreservatet i de sentrale områder og landskapsvernområdet i departementets høringsutkast er skåret ned til det halve i forhold til det opprinnelige forslag. At det for eksempel ikke blir spesielle restriksjoner på skogsdrift, d.v.s. flatehogst og skogsbilvegbygging, under 800 m.o.h. i landskapsvernområdet, gjør et skikkelig vern av dette området illusorisk. Det er å frykte at Miljøverndepartementet på grunn av den store lokale og regionale motstanden mot verneplanene, vil lempe ytterligere på de foreslåtte bestemmelsene.

Oljevirkksomheten

Naturvernforbundet har i løpet av året ved flere anledninger presisert sitt syn på oljevirkksomheten i Nordsjøen og oljeboring nord for 62°N. Vi har hevdet at utvinningstakten i Nordsjøen er for høy, sikkerheten og oljevernutstyret for dårlig og beredskapen et etterskuddsforetagende. Til tross for at utblåsing i Mexico-gulven hadde pågått i 9 måneder og det norske oljevernutstyret hadde vist seg ubrukelig i den forbindelse, ble oljeboring i nord vedtatt av Stortinget i mars. Selv ikke ulykken med boligplattformen Alexander C. Kielland fikk Stortinget til å endre sitt syn på oljeutvinningstakten og leteboring etter olje og gass.

En må spørre seg hva som skal til av ulykker og oljesøl for at den offisielle norske oljepolitikken skal bli endret slik at den ut fra et naturvernsynspunkt blir ansett som forsvarlig. Oljesøl med katastrofale følger for sjøfugl og organismer i havet er blitt en del av vår hverdag.

Dyrelivet

Når det gjelder forvaltningen av ville dyr, har forbundet konsentrert seg om rovviltet, og da særlig rovfugl, jerv og bjørn. Spesielt har det vært nødvendig å understreke vårt internasjon-

nale forvalteransvar for jerv — som en truet art. Inntil bestandsregistreringene er blitt sikre, må vi operere med betryggende sikkerhetsmarginer.

Offentlig naturvern, NOU — 1980/23

Høsten 1980 ble det lagt fram en offentlig utredning om naturvern i Norge. Utvalget var bredt partipolitisk og faglig sammensatt. Medlemmene var likevel stort sett enige i de viktigste problemstillinger, målsettingen og virkemidler for den framtidige offentlige naturvernpolitikk.

Dermed har Miljøverndepartementet fått et mer solid grunnlag å stå på i det videre arbeidet for naturvernet.

Organisasjon

Landsstyret har tidligere diskutert spørsmålet om forbundet kan ta initiativet til å medvirke ved sivile ulydighetsaksjoner. Særlig av organisasjonsmessige og strafferettslige grunner har landsstyret avvist at NNV bruker sivil ulydighet som arbeidsform. Saken ble tatt opp på repre-

sentantskapsmøtet i Førde, der bred støtte ble gitt til landsstyrets standpunkt.

NVV har i løpet av året hatt en mindre tilbakegang i medlemstall på ca. 1,5%. Erfaring viser at en får en nedgang i antall medlemmer uten en systematisk og intensiv verving. En slik verving har ikke funnet sted i 1980. Konklusjonen må bli at vervekampanjer helst må gjennomføres årlig parallellt med naturvernarbeidet.

Satsingen på organisasjonsarbeidet bærer frukter. I løpet av året ble det dannet 9 nye lokallag. Ved årets utgang hadde vi 78 lokallag i landet.

Informasjon

På informasjonssektoren har det vært stor aktivitet med tre pressekonferanser og et rekordstort antall pressemeldinger. Generelt har kontakten med massemedia vært god. Selv om vi sågar kom med i TV's årskavalkade, er hovedtrykket at det har vært vanskeligst å få innpass i dette mediums nyhetsdekning. Altasaken, energi-problemer, oljevirkosomheten og rovdyrforvaltningen har for vår del dominert nyhetsbildet.

A. Organisasjonen

Gjennom Høyesteretts kjennelse i Alta-saken er Naturvernforbundet innrømmet rett til å reise søksmål i saker hvor vesentlige naturverninteresser berøres.

Dette forhold er selvsagt av stor betydning for forbundets posisjon i den politiske beslutningsprosess.

I denne sammenheng er det viktig å

REPRESENTANTSKAPSMØTET

ble i 1980 lagt til Sogn og Fjordane, nærmere bestemt til Førde i Sunnfjord og ble avviklet 6. og 7. juni.

I sin åpningstale kom formannen inn på utviklingen av Altasaken.

Forbundet har ved siden av arbeidet med retts-sakene også arbeidet iherdig for å holde saken i fokus i samfunnsdebatten og massemedia. Egen motmelding er også blitt utgitt til Regjeringens Alta-melding. Formannen lot det også skinne gjennom at det i forbindelse med Altasaken var gode grunner til å anta at forbundets telefon var utsatt for avlytting.

Formannen stoppet opp ved enkeltsaker som hadde stått sentralt i forbundets arbeid, herunder Hardangervidda, Jotunheimen-Breheimen, Saltfjellet og Tovdalsvassdraget. Om Gaularvassdraget ga han uttrykk for at dette er en sak som kan komme til å bli like «eksplosiv» som Altautbyggingen. Formannen ga honnør for det arbeidet som er gjort og blir gjort av «Informasjonskomitéen for Gaularvassdraget».

Han pekte videre på det betydelige arbeidet som er nedlagt i generelle energispørsmål ved bl. a. utgivelse av fornyet utgave av «Energi, miljø og samfunn» samt motmelding til Regjeringens energimelding.

Arbeidet med oljespørsmål og oljens virkninger på livet i og ved havet hadde også opptatt forbundet, ved siden av energisparing- og energioptimeringsprosjekt så vel som spørsmål angående alternative energikilder.

merke seg at forbundets medlemstall er av største betydning for hvorvidt organisasjonen kan sies å være representativ i natur- og miljøvernspørsmål.

Det er derfor positivt at stadig flere lokallag etableres og at disse utfører et betydelig arbeid i lokalsamfunnet.

Formannen viste til at små tegn på ressursmangel, små tegn på at befolkningen er i ferd med å våkne og kreve en annen kurs, førte til at alliansen mellom de kortsynte økonomiske interesser og politiske maktkonsentrasjoner ble styrket, at betydelige ressurser er blitt satt inn for å bekjempe en annen utvikling, og at «det politiske landskap» viser seg mindre åpent og enda mindre lydhørt for nødvendige tiltak.

Han understreket at det i denne situasjon er avgjørende nødvendig at forbundets interesser preger avisspaltene, ikke minst i de små og lokale aviser.

Formannen slo fast at forbundet er i ferd med å bli en større organisasjon, med et stadig bedre utbygd apparat, og med forhåpentligvis flere og bedre muligheter til å virke inn på samfunnsutviklingen på våre saksområder i videste forstand, slik våre saksomkostninger blir definert av oss! Men utbyggingen av organisasjonen setter også stadig større krav, — arbeidsmessig og økonomisk.

«Under arbeidet må vi hele tiden har klart for oss at vi for vår del bl. a. er en funksjon av samfunnsordningen i vår tid, — at vi er en organisasjon i et organisasjonssamfunn. Dette vil i betydelig grad bestemme våre arbeidsmetoder, — innad i organisasjonen, — og utad overfor befolkning og myndigheter. Dvs. at vi har våre spesielle oppgaver å ivareta innenfor et system,» uttalte formannen.

Bl. a. som en funksjon av dette må vi også vokte nidkjært på vår parti-politiske uavhengighet, fortsatte han. Intet parti skal kunne «bruke oss» i snever partipolitisk sammenheng. Men på

den annen side skal vi forbeholde oss retten til å kritisere et hvert parti ut fra vår grunnholdning og ut fra våre saksområder! Vårt arbeide må gå ufortrødent videre, — uansett hvilke partier som sitter med makten, — uansett hvilke som er «in» i befolkningen.

Parallelt med dette må vi også hele tiden ha gående en holdningsmessig og ideologisk debatt innad i organisasjonen, bl. a. slik at vi hele tiden er på høyde med tidens kunnskaper og samfunnsforhold. Dog må vi hele tiden ha klart for oss at vår grunnholdning er et «livssyn», — enkelt og tidløst.

Og så må vi finne fram til «ildsjelene»! Og så langt det er mulig, selv forsøke å være ildsjeler! For er ikke våre saksområder noe å brenne for i en tid som vår?» avsluttet formannen.

Hovedtema for møtet var «Vestlandsnaturen» med vekt på hva som truer denne. Innledningsvis presenterte Erik Solheim, formann i Sogn og Fjordane Naturvern, Vestlandsnaturen gjennom en fin lysbildeserie. Deretter tok man opp de inngrep som idag truer Vestlandsnaturen. Av vassdragsreguleringer ble hovedvekten lagt på Gaularvassdraget. Johan Rørvik fra Informasjonskomiteén for Gaularvassdraget gav en orientering om hvorledes vassdraget idag fungerer som livsnerve i bygdesamfunnet.

Representantskapet tok også opp spørsmålet om risiko og beredskap ved oljeutvinnigen samt om oljespill i kystnære områder.

Innleder var henholdsvis Honoria Hamre (varamedlem av landsstryret) og Torgeir Bakke (Fiskeridirektoratets Havforskningsinstitutt).

Videre drøftet representantskapet arbeidet med våtmarksreservater og sjøfuglreservater i Sogn og Fjordane samt Naturvernrådets landsplan for edellauvskogreservater i Norge.

Innledere her var henholdsvis Gunnar Godø (engasjert av fylkesmannen i Sogn og Fjordane) og Harald Korsmo (høgskolestipendiat).

I tillegg behandlet representantskapet ordinære representantskapsaker. Årsprogrammet for 1979-80 ble vedtatt forlenget og gjort gjeldende for 1980-81 med et tillegg om klassisk naturvern — arbeidet med plante- og dyrelivet.

Det ble vedtatt uttalelser til Regjeringen om:

- konsesjonssøknaden for Gaularvassdraget
- konvesjonen om truede arter og deres leveområder og jerveforvaltningen i Norge
- myndighetenes arbeid med vern av edellauvskog
- arbeidet med vern av våtmarker
- de alvorlige problemer med luftforurensning, og til Stortinget om oljevirkomheten på kontinentalsokkelen.

Under posten «Søkelyset på oss selv» innledet

gen. sekr. over emnet NNV og sivil ulydighet. Han viste til et tidligere landsstyrevedtak som konkluderer med at NNV ikke kan ta initiativet til sivil ulydighet eller medvirke ved slike aksjoner. Som grunnlag for dette standpunktet påpekte gen. sekr. NNV's brede tilslutning, organisasjonsmønster og arbeidsområde, straffettslige konsekvenser for ansatte og tillitsvalgte, forbundets stilling som høringsorgan, forbundets partsrett innenfor rettssystemet, statsstøtten og betydningen av å opprettholde en stor organisasjon med muligheter for motekspertise og alternative utredninger.

Representantskapet ga bred tilslutning til det nevnte standpunktet.

Etter en grundig debatt besluttet representantskapsmøtet mot 4 stemmer å høyne kontingenten fra kr 50 til kr 75 for hovedmedlemmer. Kontingenten for familiemedlemmer forblir uendret.

Med 41 mot 5 stemmer vedtok representantskapsmøtet at betegnelsen «representantskapsmøte» i NNV's vedtekter skal endres til «landsmøte».

Ragnhild Sundby ble gjenvalgt som styremedlem. Som nye styremedlemmer etter Sigvall Rørtveit og Tore Killingland ble Edle Høystad og Tone Holte valgt.

OM EVENTUELL TELEFONAVLYTTING

I sin tale til representantskapet kom formannen inn på muligheten for at Naturvernforbundet ble utsatt for telefonavlytting i forbindelse med Alta-saken. Umiddelbart etter representantskapsmøtet kom det inn flere indikasjoner på at forbundets telefon ble avlyttet, man hørte avspilling av bånd m.m. Forbundet ba derfor kontrollutvalget for overvåknings- og sikkerhetstjenesten om å undersøke forholdet. Forholdet ble i første omgang etterforsket av kriminalpolitiet og kontrollutvalget.

Etterhvert kom det for dagen omlag 20 liknende saker fra andre stater, org. og institusjoner, slik at «vår sak» ble satt inn i en større sammenheng.

Ved slutten av året ble det konkudert med at flere var blitt utsatt for avlytting, men at overvåkningspolitiet ikke hadde utstyr som ville gi feilslag som nevnt ovenfor. Det sannsynlige var da at avlyttingen var foretatt av grupper eller enkeltpersoner som en ikke hadde klart å identifisere. Kontrollutvalget konkluderte med at de ved sine undersøkelser «ikke har funnet noe som kan gi grunnlag for kritikk overfor Politiets overvåkningstjeneste».

Saken er under fortsatt observasjon av politiet.

LANDSSTYRET OG STYREUT-VALGET

hadde i 1980 henholdsvis 7 og 8 møter. Landsstyret behandlet 194 saker og styreutvalget 82.

SEKRETARIATET

Marit Skedsmo døde 14. november -80 etter en tids sykdom. Fru Skedsmo begynte i Naturvernforbundet 15. september 1970 og hadde det daglige ansvaret for medlemsregisteret ved siden av hun hadde resepsjon og sentralbord.

Hun vil alltid bli husket som en god kollega med sitt blide og imøtekommande vesen.

Per Flatberg gikk av som generalsekretær den 4. februar. *Torbjørn Paule* ble engasjert som generalsekretær fra 18. februar, og fast tilsatt fra 6. desember. I tidsrommet mellom 4. og 18. februar fungerte organisasjonssekretær *Per Valset* i stillingen.

Bente Sølvi Toverød sluttet i stillingen som kontorfullmektig den 31. januar.

Engasjert personell

Olav Benestad ble re-engasjert for 1980 på 1/2 tid som forbundets energikonsulent

Arild Ådnem ble re-engasjert for 1980 på 1/2 tid på nærmiljø/samferdselsprosjekt

Tove Nakken ble fra 1. februar og året ut engasjert på 1/2 tid som skole- og studiestekretær

Kjell Gulbrandsen ble engasjert fra 1980 på 1/5 tid for «Auksjon Rovfugl».

Karin Saltrød ble fra 18. februar og ut året engasjert på 2/5 tid som kontorfullmektig

Mette Prytz ble fra 29. oktober og ut året engasjert som kontorassistent.

Sivile tjenestepliktige tilknyttet sekretariatet:

Ottar Krohn sluttet 27. september.

Torgeir Anda ble den 10. januar avgitt til følgende oppgaver:

— Undersøke forholdene omkring beslutningsprosessene i vannkraftutbyggingssaker.

— Undersøke bl. a. med bakgrunn i Orkla/Granautbyggingen, i hvilken grad de uberørte kommuner har fått innfridd de krav/løfter som var en forutsetning for utbyggingen.

Anders Goksøyr ble den 23. februar avgitt til følgende oppgaver:

— Registrering av skader på de maritime biotoper etter oljeutblåsingen i Mexico-gulven.

— En undersøkelse av i hvilken grad konsekvensene av denne ulykken er sammenlignbar med konsekvenser av en eventuell oljeutblåsning på den norske kontinentalsokkel.

ORGANISASJONSUTVIKLING

Verving

Gjennom «Norsk Natur» ble det lansert et nytt premieopplegg til forbundets premieverving. Inngangen av nye medlemmer tegnet gjennom tidsskriftet holdt seg på samme nivå som tidligere. Imidlertid fikk forbundet totalt sett en mindre tilbakegang i medlemstallet i 1980, noe som både skyldes vanlig avgang og lav verveaktivitet i noen kretsforeninger.

Formannsmøte 1980

ble holdt på Sem i Asker i dagene 29.-30. august.

30 representanter fra kretsforeningene og natur og Ungdom møtte ved siden av 9 av landsstyrets medlemmer og 9 av sekretariatets ansatte. Spesielt invitert var journalist Georg Parmann og formannen fra Lunner lokallag, Kåre Olerud.

Temaet for møtet var «Organisasjonen og vi» og Naturvernforbundets aktiviteter i 1980-81. Flere av temaene ble ved siden av plenumsbehandling også drøftet i gruppearbeid.

Lokallagene

Etableringen av nye lokallag fortsetter, og ved årsskiftet hadde forbundet 78 lokallag.

I 1980 ble det for første gang avsatt midler kr 10.000,- til dekning av utgifter ved oppstartning av lokallag. Etter behovsprøving kan kretsforeningen få slik støtte på inntil kr 1000,- for hvert oppstartet lokallag.

I 1980 ble det bevilget kr 5400,- til Buskerud Natur- og Miljøvernforening, kr 3000,- til Nordland Naturvernforening, kr 1000,- til Nord-Trøndelag Naturvern og kr 600,- til Hedmark Naturvern.

N.N.V.-kontakt

ble tatt opp igjen i 1980 etter å ha ligget nede i 3 år.

N.N.V. -kontakt er det interne kommunikasjonsorganet til forbundet, og går til medlemmer av fylkesforeningenes og lokallagenes styrever, til landsstyremedlemmer og nordiske kontakter.

I 1980 kom N.N.V.-kontakt ut med 4 nummer.

Medlemstallet

Forbundet hadde i 1980 18 tilsluttede kretsforeninger. Oppstillinger viser de enkelte foreningers og forbunds samlede medlemstall.

Kretsforeningene. Hovedmedlemmer:

	Medlemstall 1.1.80	Tilgang 1980	Avgang 1980	Medlemstall 31.12.80
Østfold Naturvern	1034	259	109	1184
Østlandske Naturvernforening	7532	652	1055	7129
Hedmark Naturvern	1284	177	191	1270
Oppland Naturvern	1876	209	305	1780
Buskerud Natur- og Miljøvernforening	1430	179	198	1411
Vestfold Naturvern	1593	147	179	1561
Telemark Natur og Miljøvern	1281	141	198	1224
Aust-Agder Naturvern	455	49	78	426
Vest-Agder Naturvern	815	50	97	768
Rogaland Naturvern	1827	180	248	1759
Vestlandske Naturvernforening	2487	265	335	2417
Sogn og Fjordane Naturvern	411	92	56	447
Møre og Romsdal Naturvern	1514	137	252	1399
Sør-Trøndelag Naturvern	2511	249	473	2287
Nord-Trøndelag Naturvern	1161	116	189	1088
Nordland Naturvernforening	1357	266	148	1475
Troms Naturvern	936	91	90	937
Finnmark Naturvern	351	63	28	386
Direkte tilsluttet NNV	159	24	36	147
Årlig betalende hovedmedl.	30014	3346	4265	29095
Livsvarige medlemmer	394	9	3	400
Familiemedlemmer	1945	120	72	1990
Natur og Ungdom	4702	1150	930	4922
Total	37055	4625	5270	36410

Kretsforeningene-tillitsmannsmøter

Også i 1980 ble det avholdt tillitsmannsmøter i flere fylker. Det ble avviklet møter i Østfold, Vestfold, Hedmark, Oppland, Buskerud og Vestlandske Naturvernforeninger. På de fleste av møtene deltok det representanter for NNV's sekretariat.

ORGANISASJONSARBEIDET Natur og Ungdom

Naturvernforbundets ungdomsorganisasjon har ved årsskiftet omlag 5000 medlemmer, fordelt på 72 lag. Økingen av medlemstallet har i 1980 bare vært ubetydelig.

Landsmøtet

Natur og Ungdoms landsmøte ble i 1980 avholdt på Nærbø, Jæren, i begynnelsen av januar. Hovedsaker på landsmøtet var revisjon av NU's miljøpolitiske plattform, og drøfting av

«NU inn i 80-åra», om NU og miljøvernet framfor det nye tiåret. På landsmøtet ble det vedtatt en rekke uttalelser, bl. a. om atomopprustning.

Landsstyret

Landsstyret har i 1980 avholdt 7 møter, og på disse tatt opp nærmere 70 saker. Viktigste organisasjonssak har vært den dårlige økonomien til Natur og Ungdom, mens Alta-saken har stått i sentrum for det politiske arbeidet. Landsstyret vedtok på møte i slutten av mai å støtte bruk av sivil ulydighet i Alta.

Leder for landsstyret i 1980 har vært Grete Bæverfjord, men Hege Sander (nestleder), Dag Arne Høystad og Gaute Njå har sittet i sentralutvalget.

Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget skal stå for den daglige driften av Natur og Ungdom sentralt. Det har vært avholdt møter i arbeidsutvalget hver fjortende dag. Til å forberede sakene til AU er det valgt et såkalt Vesle-AU bestående av fire personer. Le-

der for utvalget i 1980 har vært Anders Neraal, Ketil Flugsrud og Tom Chr. Axelsen.

Kretsarbeid

Det har i 1980 vært arbeidet for å stryke kretsene i Natur og Ungdom. Viktigste her har vært arrangeringen av en sentral kretskonferanse, der gamle og nye kretsaktivister ble skolert.

Det ble også gitt ut et såkalt «krinshefte-veileiar i krinsarbeid» til hjelp i kretsarbeidet.

Sekretariatet

I 1980 vært mer preget av stabilitet enn tidligere. Av budsjettmessige hensyn valgte en å overføre økonomisekretærens oppgaver til daglig leder for å spare en stilling. Ved årsskiftet var følgende ansatt ved organisasjonens sekretariat: Bjørg Deraas (ekspedisjonssekretær), Trygve Aas Olsen (reiseseekretær) og Tom Chr. Axelsen (daglig leder).

Natur og samfunn

Natur og Ungdoms medlemsblad har i 1980 kommet ut med 6 nummer, hvorav ett nummer om energi. Dette energiheftet er med hell solgt til en rekke ungdoms- og folkehøgskoler. Ellers har bladet i 1980 båret preg av organisasjonens svake økonomiske stilling.

Det har imidlertid vært bred enighet om at Natur og Samfunn *må* gis ut, økonomiske problemer til tross.

Redaktør for bladet har i 1980 vært Per Arne Sleipnes.

Vårt internblad «Nytt Fra NU» har utkommet med 9 nummer i 1980. Redaktører har vært Anders Goksøyr, Anne Spurkeland og Ragnhild Noer.

Pressearbeid

Natur og Ungdom er fortsatt en av de ungdomsorganisasjonene som er oftest nevnt i pressen, nær 1000 ganger i løpet av 1980.

En rekke av disse presseklippene er pressemeldinger utsendt fra sentralt hold. Enkelte lokallag og kretser har imidlertid også fått god spons i massemedia.

Natur og Ungdom var også en ikke sjelden gjest i radioens «ungdomsnytt».

I oktober ble et fjernsynsprogram om Natur og Ungdom vist i programposten Flimra. Programmet ble etterfulgt av en debatt mellom Espen Koksvik (NU), stortingsrep. Gro Harlem Brundtland og en skoleklasse fra Oslo.

Årstemaarbeidet

Natur og Ungdoms årstema i 1980 var «samferdsel og nærmiljø».

Samferdsel har nok vært det emnet lokallag i NU har jobbet mest med i alle år. I september

ble det avholdt en landsomfattende aksjonsuke, der lokallag fra hele landet deltok.

I mars ble NU innbudt til et møte med Statsråd Ronald Bye, der samferselsproblemer ble drøftet. At det kom så mye utav dette møtet, er vel å ta for hardt i, men invitasjonen viser at NU's synspunkter tas alvorlig.

Det ble også avholdt et sentralt skoleringsseminar på Hamar i midten av september.

Det ble gitt ut et temanummer av «Natur og Samfunn» om samferdsel, og dessuten utarbeidet en «aksjonsveileder om samferdsel» til hjelp for lokallag under samferdselsaksjoner.

Seminar og leire

Natur og Ungdom avholdt i 1980 seks sentrale seminarer, to av disse lagt opp som sommerleire. Lokalt har seminaraktiviteten vist en viss oppgang i forhold til 1979.

Økonomi

Også i 1980 har NU stridd med store økonomiske problemer. Underskuddet har økt en del i løpet av året. Imidlertid tas den dårligere økonomien alvorlig i organisasjonen, og i høsthalvåret er utgiftene skåret drastisk ned. Dette har ført til at organisasjonen kan se tilbake på et halvår med svært tilfredsstillende resultat.

Arbeidet i forbundets faste komitéer

Juridisk komité

Komitéen har avholdt 5 møter. Altasaken har vært ofte fremme, men også en rekke andre saker har vært behandlet: Fra planene om utbygging av Gaular til byggingen av en enkelt vei i Østmarka ved Oslo.

Juridisk komité er primært en rådgivningsinstans for NNV sentralt. Ved enkelte anledninger har komitéen dog også funnet grunn til å yde en viss bistand til lokalavdelinger, bl. a. når disse har hatt problemer vis å vis det lokale forvaltningsapparat.

Energikomitéen

Energikomitéen har avholdt 8 møter. De første møtene ble i hovedsak brukt på å drøfte opplegg av og innhold i NNV's motmelding til regjeringens energimelding. På de siste 4 møtene har drøftingen av prinsipp for energipriser stått sentralt. Arbeidet vil her fortsette i 1981. Energikomitéen har kommentert innstillingen fra Stortingets industrikomité om energimeldingen, og energikomitéens formann og sekretær la fram NNV's syn på norsk energipolitikk på et møte i Norsk Energiforening. Komitéen har også arbeidet med å revidere heftet «Ingen kraft-

krise i Norge.» Endelig er det utarbeidet grunnlag for et hefte om den kraftkrevende industri.

Energikomiteéns sekretær Olav Benestad, holdt i 1980 17 foredrag om energispørsmål — særlig konsentrert omkring energibehov og energisparemuligheter, og mer generelt omkring NNV's motmelding til Regjeringens energimelding. Foredragene var spreddt over hele Sør-Norge — fra Trondheim i nord til Åmli (Tovdal) i sør, fra Elverum og Atna i øst til Ålesund i vest. Gjennomsnittlig tilhørertall på disse foredragene har vært 30-40, i enkelte tilfelle omkring det dobbelte.

NNV's gift- og forurensningskomité

Landsstyret nedsatte på møte 5.-6. desember en gift- og forurensningskomité med følgende medlemmer:

1. *Tore Aune*. Toksikolog.
2. *Torgeir Gillebo*. Kjemiingeniør.
3. *Ottar Krohn*. Forstkandidat med spesialfelt plantevernmidler i skogbruket.
4. *Toralf Metveit*. Veterinær. Arbeidsfelt matvarekontroll.
5. *Torbjørn Paule*. Gen.sekr.
6. *Olav Skulberg*. Fagfelt vannforurensning.
7. *Ragnhild Sundby*. Fagfelt biologi/økologi/alternative metoder til bruk av gift.

Komiteéns mandat er:

a. Innen rimelig tid gi landsstyret en oversikt over giftproblemene og forurensningssituasjonen her i landet — gjerne med sammenlikning til andre land og på visse områder sett i globalt perspektiv.

b. Fungere som et rådgivende organ for landsstyret i saker som forbundet reiser eller får seg forelagt til uttalelse.

Komiteéen bør fungere slik at den i vesentlig grad letter sekretariatets arbeid på dette saksfelt.

Komiteéen velger selv sin formann og sekretær.

Skolekomiteéen

Skolekomiteéen har i løpet av året holdt 4 møter.

Arbeidet har vesentlig bestått i å diskutere strategi for å nå frem til målgruppene innen skoleverket og den praktiske gjennomføringen av en slik strategi.

(Mer om skolekomiteéns arbeid på s. 50.)

Redaksjonskomiteéen

Redaksjonskomiteéen har i løpet av året hatt 6 møter, ett for hvert nummer av «Norsk Natur». Komiteéen har drøftet tidsskriftets innhold og

profil, og har fungert som rådgivende organ for redaktøren.

Vedtektskomiteéen

Forbundets vedtektskomité ble oppløst i følge landsstyrevedtak. Arbeidsoppgavene er overført til juridisk komité.

Arbeidet i forbundets midlertidige utvalg

Aksjon Rovfugl(jfr. årsm. 1979)

Styringsgruppen har det siste halvåret ikke vært sammenkalt på grunn av diverse praktiske problemer. Sekretæren for aksjonen har imidlertid sørget for å holde aktiviteten oppe. Arbeidet med utvidelsen av kontaktnettet har etter hvert gått litt tyngre og det er fortsatt ønskelig med ytterligere utvidelser - særlig i de nordlige landsdeler og det indre av Sør-Norge.

Arbeidet har i hovedsak vært konsentrert om lovverket og myndighetenes holdning til og reaksjoner på lovbrudd. Aksjonen har lagt stor vekt på å kunne dokumentere «smutthull» i lover og forskrifter blant annet ved anmeldelse av lovovertrедelser og stadig oppfølging av myndighetenes behandling av slike saker.

I denne sammenheng står felling av såkalt skadehauk ved fasanerier og viltoppdrett sentralt. Et viltstellområde og en viltnevd ble således anmeldt etter langvarig og gjentatte brudd på forskriftene om felling av «skadehauk». Saken ble av politiet oversendt DVF til uttalelse og den er i skrivende stund ennå ikke avgjort.

Et tidligere anmeldt forhold (i Kristiansand) endte med at saken ble henlagt på grunn av bevisets stilling, men verdifull erfaring ble innvunnet — også for politiets del.

Det er også arbeidet intensivt med å demme opp for de mange fremstøt for å få godkjent bruk av gift (Alfa-chloralose) i viltstellet det siste året, særlig i forbindelse med den nye lov om viltet. (Se lov om viltet på side 23.)

Blant andre viktige saker kan nevnes «kamouflert» inn- og utførsel av fredet vilt, ulovlig felling av rovfugl, fangst av ørn med revesaks, viltnevdernes funksjon m.v.

Folderen «Plyndring av norsk natur» er gått ut i 20.000 eks. og et nytt opplag (noe endret) på 20.000 ble trykt i sommer. Salget av merker er jevnt og godt.

Aksjonen har god kontakt med mange fylkes- og lokallag av Norsk Ornitologisk Forening (NOF), men desverre mindre kontakt med NNV's kretser og lokallag.

Det utveksles regelmessig opplysninger og erfaringer med kontakter i andre land, i første rekke Sverige. En henstilling fra aksjonen til

svenske turister i Lofoten om ikke å «plapre» åpenlyst om «pilgrimsfalken» hekkelokaliteter er gjengitt i «Sveriges Natur».

Den generelle kartlegging av ulovlighetenes omfang og karakter pågår stadig. Opplysninger om slike forhold mottas med takk.

Femundutvalget

Femundutvalgets arbeid har bestått i fortsatt overvåkning av Femundvassdraget med sikte på å hindre at planer og diposisjoner over vassdraget og nedbørfeltet skal gripe negativt inn i det som er etablert.

Utvalget har derfor engasjert seg i forbindelse med bebudede nye planer om hvilke tiltak som kan komme på tale for å hindre isgangsproblemer i nordre Trysil.

Utvalget har videre uttalt seg mot anlegg av vei til Svukuriset, dessverre uten å vinne frem. Likeledes har man påtalt en beslutning av Miljøverndepartementet om å tillate oppføring av dampskipsbrygge ved Røas utløp i Femunden. Denne avgjørelsen var truffet uten at Forbundets uttalelse var innhentet på forhånd.

Situasjonen i Femundområdet kan i det hele karakteriseres som nokså labil, og viser til fulle nødvendigheten av en nøye oppfølging av et etablert vassdragsvern.

Formannen i Femundutvalget deltok i stiftelsesmøte for Engerdal Naturvern.

Utvalg for etablering av en natural folkehøgskole (Jfr. årsm. 1979)

Stortingsmelding nr. 36 (1979-80) om folkehøgskolens stilling i skoleverket ble lagt fram høsten 1979, og Innstilling til Stortinget, nr. 209 (1979-80) ble behandlet i mai 1980 (se Stortingsforhandlinger nr. 30, 7.-8. mai).

Den 6. februar-80 hadde NNV's interimstyre for folkehøgskole et møte med tilsynsmann Jens Øen, i KUD. Til stede var Magne Midttun, Oddlaug Brunvoll og Liv Mile. Øen mente at NNV nå kunne sende inn en søknad til KUD om godkjenning av skolen. Dette for ikke å komme altfor langt bak «i køen». På dette grunnlag ba interimstyret NNV's landsstyre om at saken nå måtte fremmes. Landsstyret ba om å få kostnadsoverslag og forslag til finansiering, framdriftsplan m.v., før de tok stilling. I mai 1980 la interimstyret fram sitt forslag for et første byggetrinn som kunne stå ferdig i løpet av tre år. I hele denne tiden skulle det imidlertid foregå kurs i tømring, lafting m.v. i regi av Arbeidsformidlingen i Nordland og ledet av yrkesskole (vid. skole) slik at utbyggingen ville bli meget rimelig. Interimstyret hadde fått sikre avtaler om dette «byggetilbudet».

Saken ble siste gang lagt fram på landsstyre-

møte den 6. des. 1980. Formannen i interimstyret var til stede. Landsstyret gjorde på møtet følgende vedtak:

«Landsstyret finner å måtte beklage at NNV som organisasjon i overskuelig framtid ikke har den nødvendige økonomi og kapasitet til å iverksette gjennomføringen av den naturale folkehøgskolen.

Interimstyret for de naturlige folkehøgskolen oppløses som en konsekvens av dette».

Friluftsliv-utvalget

I arbeidet med å utforme forslag til forbundets syn på ulike aktiviteter, nedsatte landsstyret i møtet 23.-24. februar et utvalg som særlig skulle legge fram forslag til forbundets syn på friluftslivet og orienteringssporten.

Utvalgets medlemmer er:

Magne Midttun

Ragnar Frislid

Arild Ådnem

Jens Gram

Ragnar Vik

Utvalget har i stor grad beskjeftiget seg med å finne fram til en definisjon av begrepet friluftsliv. Forbundets tidligere uttalelser om friluftslivet samt en rekke oppfatninger av friluftslivet ble drøftet.

Utvalget diskuterte også forbundets forhold til orienteringsidretten.

Forbundets samarbeid med og representasjon i andre organisasjoner

IUCN-kommisjonen for utdanning, Nord-Vest Europa

Forbundet var representert ved informasjonssekretæren på en konferanse om naturvern og friluftslivaktiviteter. Konferansen ble holdt 25.-28. august i Vadstena, Sverige og var samtidig kommisjonens årsmøte.

Den europeiske føderasjon for natur- og nasjonalparker (Jfr. årsm. 1979)

Ved årets begynnelse ble det nedsatt et utvalg med representanter fra England, Vest-Tyskland, Belgia og Østerrike som skulle se nærmere på Føderasjonens vedtekter, organisatoriske oppbygging, økonomi mv., med sikte på et forslag som kunne gjøre Føderasjonen mer effektiv og mer på linje med IUCN.

På forsommeren forelå et dokument, «The Future» som inneholdt «Papers» — diskusjonsgrunnlag — beregnet på å bli sluttbehandlet av generalforsamlingen i september. Denne ble avholdt i Italia, og her ble gjort vedtak

- vedrørende Føderasjonens målsetting (vedtektene),

- vedrørende kriteriene for medlemskontingenten,

- om en henstilling til professor Kuenen, Nederland om å overta presidentvervet etter dr. Toepfer, som hadde meddelt at han måtte trekke seg i 1981 og

- om å henstille til Polen om å være vertsland for den 8. generalforsamling i 1981. Tema: «Føderasjonens rolle innenfor Verdens Naturvernstrategi». (Polen har senere tiltrådt Føderasjonen og imøtekommet anmodningen).

Videre ble det valgt nytt styre.

Endelig formulering av vedtektene forelå ikke ved årets slutt, ettersom disse må tilpasses sveitsisk sivilrett og korrespondere med visse paragrafer (artikler) i IUCN-statuttene.

Det kan ellers nevnes at Føderasjonen tar sikte på å gi ut en enkel publikasjon «FED-NEWS». Nr. 1 foreligger (stensil).

Samarbeid med våre søsterorganisasjoner i Norden

Mellom sekretariatene for de ideelle nordiske naturvernorganisasjonene holdes det jevnlig møter. Det ble holdt 2 møter, henholdsvis i Torshavn 15.-18. juni og i Stockholm 16. nov. I 1980 kom Færøyane med i dette samarbeidet, og møtet 15.-18. juni var derfor lagt til Torshavn. Færøyane fikk også sin egen naturvernorganisasjon i 1980 under navnet Føroya náttúru- og umhvørvisverndarfelag.

På møtet på Færøyane var der representanter fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Oppholdet ble meget interessant for deltakerne hvor flere var rundt på øyriket.

På møtet i Stockholm møtte det representanter fra Danmark, Finland, Island og Norge.

Begge møtene drøftet saker av felles nordisk interesse ved siden av at rent praktisk/økonomiske forhold ble tatt opp med tanke på en effektivisering av virksomheten i de respektive land.

Nordiska Oljeskyddsunionen (NOU)

Den første internasjonale miljøvernkonvensjon har til formål å hindre forurensning av havene ved oljeutslipp fra skip. OILPOL-konvensjonen ble til i London i 1954 og revidert i 1962 før den trådte i kraft i 1967.

På Svenska Naturskyddsforeningens (SNF) initiativ ble det i 1964 etablert et nordisk utvalg for bekjempe oljeforurensinger til sjøs, og som i løpet av kort tid fikk tilslutning fra 45 landsomfattende organisasjoner i de 6 nordiske land. Organisasjonene har i dag et samlet medlemstall på over 2 millioner og samtlige nordiske land er representert i NOU's rådsmøte som finner sted hvert år i tilknytning til SNF's høstkonferanse i Stockholm.

NOU er igjen representert i Advisory Committee on Oil Pollution of the Sea (ACOPS) hvor i alt 70 nasjoner er med på å bidra til at tiltak med sikte på reduksjoner av oljeutslipp blir iverksatt. ACOPS har således arrangert konferanser i London i 1953, København i 1959 og Roma i 1968, som bl. a. har bidratt til å fremme konvensjonen mot oljesøl av 1954 med senere tilføyelser. Forslag til nye og mer omfattende bestemmelser ble akseptert av Intergovernmental Maritime Consultative Organization (IMCO) i 1969 slik at vi i 1973 fikk MARPOL-konvensjonen som sammen med MARPOL-protokollen fra 1978, vil erstatte OILPOL-konvensjonen en gang i 1982. ACOPS har med støtte fra NOU søkt om konsultativ status i IMCO, slik at vi oftere og bedre kan minne dette viktige forum om vårt enelige mål; et totalforbud mot alle oljeutslipp.

Ordfører i NOU siden starten har vært tidl. kommersråd Gunnar Bøes og utgiftene til driften har i alt vesentlig blitt dekket av SNF.

Norges Naturvernforbund har siden 1966 vært representert i rådet ved kontorsjef Roar Sæther.

Samarbeidsrådet for naturvern-saker (Jfr. årsm. 1979)

SRN har engasjert seg i flere større saker, blant annet:

- Hardangervidda (nasjonalpark og landskapsvernområder).
- Jotunheimen (nasjonalpark og landskapsvernområde).
- Femundområdet.
- Osloområdet.
- Tovdalsvassdraget (konsesjonssøknad).
- Saltfjellet/Svartisen (konsesjonssøknad).
- Vassfaret.
- Trysilvassdraget.

Det er blitt avgitt SRN-uttalelser om avgrensningen og vernereglene for de foreslåtte verneområdene på Hardangervidda. I denne forbindelse har SRN foreslått at verneområdene suppleres med tre landskapsvernområder. SRN har også påpekt behovet for supplerende eller utfyl-

lende bestemmelser for verneområdene. Se ellers under «Hardangervidda».

Videre er det avgitt en uttalelse om vegbygging i Jotunheimen nasjonalpark eller Utladalen landskapsvernområde (2 alternativer). Utgangspunktet var et forslag om veg i området fra Luster kommune.

Prinsipalt går SRN mot begge alternativene, men uttaler subsidiært at vegbygging i nasjonalparken inn fra Sognefjellsvegen over fjellet mellom Fanaråken og Smørstadbreen er helt uakseptabelt.

SRN har også avgitt en uttalelse om konsekvensøknaden for Tovdalsvassdraget. I uttalelsen fraråder SRN den planlagte utbygging av Tovdalsvassdraget i Aust-Agder. SRN anser skadevirkningene av utbyggingen som så store i forholdt til nyttevirkningene at konsesjon ikke bør gis i henhold til Vassdragsreguleringslovens § 8.

Tovdalsvassdraget er svært verneverdig både med hensyn til naturvitenskapelige, kulturhistoriske, estetiske og rekreative interesser, og med hensyn til økonomisk utnyttelse av natur- og kulturgrunnlaget. Ved en eventuell utbygging vil en rekke forhold som faller inn under de nevnte vernemotiver påvirkes, reduseres eller gå tapt.

Av slike må flere regnes som uerstattelige.

Det har vært holdt 5 rådsmøter, ett kontaktmøte med Miljøverndepartementet og ett møte med Olje- og energidepartementet om Saltfjell/Svartisen.

Anne Lise Henriksen var engasjert som sekretær i rådet til 1. juli. Fra 1. juli og ut året har hun hatt permisjon.

Oscar Breien har vært engasjert hele året som saksbehandler for Hardangervidda.

Inger Vamnes har fra 1. juli utført de løpende sekretærfunksjoner for rådet.

Miljøverndepartementet bevilget i 1980 kr. 55.000,- i driftstilskott til SRN's sekretariat. De samlede utgifter til SRN's virksomhet var på kr. 93.485,30 hvorav forbundets andel er utgiftsført med kr. 10.000,-.

Fra Viriks legat mottok SRN kr. 20.000,- som ble overført Norges Jeger- og Fiskerforbund til undersøkelser i Saltfjell/Svartisen området.

Hold Skjærgården Ren (HSR)

Kampanjens hovedtema for 1980 har vært sjøfugl og kystmiljø.

Virksomheten er dermed utvidet til å omfatte en kampanje for en levende kyst.

NNV's representant Erik Thoring, deltok aktivt i kampanjen. Etterat Thoring hadde frasagt seg gjenvalg, ble gen. sekr. Torbjørn Paule på HSR's rådsmøte 26. november innvalgt som NNV's representant i styret for 1981.

Opplysningsutvalget om IEA (Jfr. Årsmelding 1979)

Opplysningsutvalget har sendt ut informasjon om Alta-saken og mobilisert til innsats for denne.

Videre har utvalget arbeidet med St. meld. 53 (79-80) Om virksomheten på den norske kontinentalsokkelen og St. meld. 54 (79-80) Norges framtidige energibruk og -produksjon.

I tilknytning til dette arbeidet ble det sendt ut pressemeldinger hvor det bl. a. hevdes at — Norge må unngå å stimulere IEA gruppen til økt oljeforbruk

— de oljeleveransene som går til IEA-land og USA må knyttes til krav om utflating av energibruken i disse land.

— Norge står i fare for å få en «Kuwait-økonomi» hvor mye av vårt eksistensgrunnlag blir gjort avhengig av en lagerressurs som det stadig blir mindre av. Arild Adnem har stilt for Naturvernforbundet i Opplysningsutvalget.

Verdens Villmarksfond — Norge

Med bakgrunn i utsendt pressemelding av 25. april fra V.V.F/Norge, besluttet landsstyret i møte 8. mai å trekke NNV's representant fra V.V.F's representantskap med øyeblikkelig virkning.

I pressemeldingen het det bl. a.

«— Konkret har styret erklært at VVF ikke går i mot det Stortingsvedtak som er truffet i spørsmål om prøveboring nord for 62°.

— Videre finner ikke VVF å ville motsette seg en regulering av Alta-vassdraget som vedtatt av Stortinget».

«— De synspunkter som VVF med sitt styrevedtak har gitt uttrykk for er i tråd med den nye verdens naturvernstrategi som er fremmet av Verdens Naturvernunion (IUCN), FN's utviklingsprogram (UNEP), og World Wildlife Fund og som også de norske myndigheter er gått inn for.»

Etter Norges Naturvernforbund landsstyres mening må VVFs styrevedtak oppfattes som en indirekte støtte til to prosjekter av enorm negativ betydning i natur- og miljøvernsammenheng. Det svekker natur- og miljøvernet og vanskeligjør Naturvernforbundets arbeid.

Påstanden om at de synspunkter VVF/N med sitt styrevedtak har gitt uttrykk for er i tråd med den nye naturvernstrategien i verden, er direkte gal. I et brev av 5.10.78 fra IUCN til Naturvernforbundet står følgende (oversatt fra engelsk):

«Fra et verdenssynspunkt er vernet av uberørte høysletter og tundralandskap og vassdrag av uvurdelig betydning. Disse enestående ressurser er fordelt på bare noen få land, og da de blir sjeldnere og sjeldnere, er det mer og mer påtrevende og viktig å verne det som er igjen.

Det er vårt håp at De og Deres regjering vil sikre vernet av naturressursene på Hardangervidda og beholde Alta som en fritt rennende elv».

Landsstyret er av den oppfatning at en eventuell positiv utvikling i Villmarksfondet bør medføre at representasjonen i VVF vurderes på nytt.

Bymiljøkampanjen 1980-81

Naturvernforbundet ble sammen med en rekke andre organisasjoner invitert av Miljøverdepartementet til å delta i Bymiljøkampanjen 1980-81. Kampanjen er startet på initiativ av Europarådet og går parallelt i de fleste europeiske land. I Norge styres kampanjen av en bredt sammensatt hovedkomité. Kampanjen reiser en rekke sentale spørsmål hvorav følgende kan nevnes:

— Hvordan skal byenes miljøkvaliteter forbedres?

— Hvordan skal den eldre bolig- og bygningsmassen fornyes?

— Hvordan innbyggerne får dekket sosiale og kulturelle behov?

I et brev til Bymiljøkampanjen 22/4 ba Naturvernforbundet om en best mulig kontakt med kampanjen. Slik kontakt er etablert bl. a. ved at forbundet og kampanjen stadig utveksler informasjon, og ved at lokallag og kretsforeninger får tilsendt informasjonsbrosjyren Bybudet.

Retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere

Norges Orienteringsforbund (NOF) arrangerte den 24. mars et møte med representanter for landsomfattende institusjoner og organisasjoner med ansvar og interesse for naturmiljø, plante- og dyreliv. Siktepunktet var å etablere et samarbeid slik at o-idretten i fremtiden kunne tilrettelegges med minst mulig skadevirkninger for natur og rettighetshavere.

Forbundet deltar i arbeidet representert ved sekretariatet.

Studieforbundet natur og miljø

Norges Naturvernforbund arbeider aktivt med studiearbeid gjennom studieforbundet natur og miljø. Studieforbundet er knyttet til Samnemda for studiearbeid og består foruten av naturvern-

forbundet av en rekke organisasjoner innen den såkalte «grønne sektor». Naturvernforbundet er representert i Studieforbundet ved skole- og studieseekretæren.

Kontaktutvalget for miljøvern-undervisning

(KUD, MD, Norsk Lærerlag, Norges Lektorlag, Grunnskolerådet, Rådet for videregående opplæring, Knut Bryn (Universitetene), FOR-UT, Naturvernforbundet.)

Kontaktutvalget har i 1980 hatt 4 møter. På kontaktkonferansen på Hamar 1979 ble det enighet om at utvalget skulle konsentrere arbeidet om et mandatforslag som skulle legges fram på neste konferanse. Mandatforslaget er ferdig utarbeidet.

Norsk Skogbruksmuseum

NNV deltok på museets representantskapsmøte i 1980 ved generalsekretæren.

Det norske Skogselskap

Naturvernforbundet hadde ikke anledning til å delta på Skogselskapets landsmøte i 1980.

NNV's representasjon i offentlige råd, komiteer og utvalg.

Produktkontrollrådet (Jfr. årsm. 1979)

Produktkontrollrådets medlemmer oppnevnes av Kongen. For perioden 1. mai 1980 - 1. mai 1983 er Per Flatberg gjenoppnevnt som medlem av Produktkontrollrådet, med Ragnhild Sundby som varamedlem.

Rådets ordfører er fylkesmann Ebba Lodden. En melding om virksomheten i 1980 er godkjent av Rådet og vil bli lagt fram for Stortinget, i likhet med meldingene for de foregående 3 år.

Arbeidet med kjemiske stoffer og produkter har vært høyt prioritert i 1980. Kontrollen med kjemiske stoffer og produkter er overført fra Sosialdepartementet til produktkontrollmyndighetene. Statens Forurensningstilsyn (SFT) og Arbeidstilsynet har i felleskap utarbeidet et utkast til forskrifter om klassifisering og merking av stoffer og produkter. Produktkontrollrådet behandlet forslaget, justert på bakgrunn av innkomne uttalelser, i oktober 1980. Rådet sluttet seg til forslaget som er oversendt Miljøverndepartementet. Forskriftene ventes å tre i kraft i løpet av 1981.

Arbeidet med å få etablert et produktregister

er blitt ytterligere forsinket, men det er nå enighet om hovedprinsippene for oppbygging av registret.

Det er fastsatt forskrifter for en godkjennelsesordning for sammensetning og bruk av dispergeringsmidler for bekjempelse av oljesøl.

En rekke prosjekter for nærmere kartlegging av forekomst og bruk av kjemiske stoffer er igangsatt. Bl. a. gjelder dette kadmiun, asbest, og kjemiske produkter til hjem, hobby og fritid.

Andre områder som Produktkontrollrådet har arbeidet på i 1980 er støybekjempelse, vegtrafikkforurensning og avfallsbehandling.

På området produktsikkerhet har arbeidet vært beskjedent i forhold til den betydning feltet har. SFT vil i 1981 få større ressurser på dette området.

Forbrukerrådet

Forbrukerrådet avholder landsmøtet annethvert år. Neste møte er i 1981.

Det meteorologiske råd

Som kjent er Det meteorologiske råd oppnevnt av K.U.D. og er sammensatt av representanter fra de viktigste brukergrupper. Rådet har hatt to møter i 1980.

Etter forslag fra NNV er fylkeshagearkitekt Oddlaug Brunvoll medlem av rådet, med konsulent Thor Midteng som varamann.

Større saker som er behandlet i rådet i 1980

Organisasjonsundersøkelse av Det norske Meteorologiske institutt. Sluttrapporten fra den omfattende undersøkelse av meteorologisk institutts organisasjonsmønster ble gjennomgått på rådets første møte 1980. De tre hovedpunkter er *effektivisering*, videre bedre økonomi med *utbygging*, slik at instituttet i større grad kan påta seg oppdrag for brukere. Tredje punkt er en vurdering av *overordnet styring*, dvs. hvilket dept. instituttet kan/bør sortere under. (I dag er det Kirke- og undervisningsdepartementet).

Opplæringsprogram

Meteorologisk råd har også behandlet Rasjonaliseringsdirektoratets vurdering av DNMI. Økonomi- og personalavdeling, og dessuten direktør Langlos notat med *oppfølgingsprogram*, på grunnlag av den framlagte rapporten. Det er bl. a. klart at instituttets *klimatjeneste* bør bli styrket. Data om klimaet har stor betydning for den fysiske planlegging i hele landet. Det meteorologiske råd ber om at det også blir satt igang av data lageret. Det har ikke vært mulig å bear-

beide og gjøre disse tilgjengelig, fordi det ikke er noen til å ta seg av dette arbeidet.

Informasjon til brukere

I mai -80 ga DNMI ut publikasjonen «Det norske meteorologiske institutt i 1980-årene». Meteorologiske råd har foreslått at en også tar inn et sammendrag av instituttets årsmelding i tidskriftet VÆRET, og at en f. eks. en gang årlig tar inn en oversikt over publikasjoner fra instituttet.

Det meteorologiske råd blir holdt orientert om instituttets virksomhet generelt og også om internasjonale tiltak som har stor betydning også for vårt land.

Polarrådet

Polarrådet er et av Regjeringens rådgivende utvalg for polarsaker. Polarrådet har hatt to møter i inneværende år. På det ene møtet deltok formannen som NNV's representant. På det andre møtet deltok vararepresentanten, redaktør Ragnar Frislid.

Norges almenvitenskapelige forskningsråd — råd for samfunns planlegging

Marta Nergaard har vært vararepresentant for Gro Hillestad Thune, men ble ikke innkalt til noe møte i 1980.

Miljøverndepartementets hytteutvalg

Martha Nergaard ble oppnevnt som medlem av utvalget etter forslag fra NNV.

Utvalget som hadde sitt første møte i november 1979, har i løpet av 1980 hatt flere møter og befaringer, og det er antatt at utvalget skal være ferdig med sitt arbeide i løpet av våren.

Utvalget har et vidt mandat, idet alle sider ved hyttebygging skal vurderes, f. eks. behovet for hytter, konflikter med andre interesser, kommunenes forhold til hyttebygging, lovgivning og regelverk m.m.

Nergaard mener det er svært viktig å få klarlagt de konsekvenser utstrakt hyttebygging har hatt og vil få for bl. a. jordbruk og andre næringsinteresser, naturvern, lokalsamfunn og friluftinteresser. Hun har i utvalgets møter forsøkt å peke på nødvendigheten av at slike konsekvenser blir nøye vurdert før vi åpner for utstrakt hyttebygging.

Hytteutvalget representerer imidlertid mange ulike interesser, og det er også høyst ulike syn på de konsekvenser hyttebygging har.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk-styret (DVF).

Ragnhild Sundby har ivaretatt NNV's interesser i styret i Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. 52 saker er blitt behandlet. Av saksområder kan nevnes utnyttelse av innlandsfisket, regulering av laksefisket i sjøen og elvene, lakseparasitter, ny viltlov, «Naturvern i Norge» og skyteprøve for storviltjegere. I tillegg har styret i 1980 hatt foreløpige drøftinger om forvaltningen av storvilt og rovdyr. Ellers har styret vært opptatt av utbyggingen av distriktstjenesten.

«Styringsgruppen for rovviltprosjektet» (DVF).

Styringsgruppen fungerer som et styre for rovviltundersøkelser innen Viltforskningen/DVF. Hensikten er å få så god oversikt over bestanden av bjørn, jerv, ulv og gaupe som mulig.

Formannen har representert NNV i styringsgruppen. Den har hatt to møter i året som gikk.

DVF's utvalg for forvaltning av bjørn i Finnmark (Jfr. årsm. 1979)

Den 7. februar forelå det en delinnstilling fra bjørneforvaltningsutvalget. I sin uttalelse til denne, sluttet NNV seg til de synspunkter som NNV's representant i utvalget, Arne Hein, hadde fremført og som til dels sterkt avvek fra flertallets. Gjennom sin tolking av utvalgets mandat og av gjeldende forskrifter for ulv, jerv og bjørn, fremmet flertallet en tilråding som var i dårlig samsvar med de spesielle vernehensyn som må ivaretas overfor sårbare arter og stammer. NNV ba derfor bl. a. om at DVF først måtte ta endelig standpunkt til flertallets innstilling etter nærmere samråd med Miljøverndepartementet.

Den fullstendige innstilling forelå 23. juni og ble sluttbehandlet av landsstyret i desember. NNV's representant i utvalget, Arne Hein, hadde

de igjen måttet ta dissens på en rekke punkter. Han ble sterkt støttet av NNV som bl. a. vedtok å følge saken nøye og eventuelt påklage DVF's avgjørelser til Miljøverndepartementet.

Miljøverndepartementets styringsgruppe for registrering av friluftsjakter i de midlertidig vernede vassdrag (Jfr. årsm. 1979)

Miljøverndepartementet er i ferd med å kartlegge følgende interesser i de vassdrag som av Stortinget foreløpig er vernet til 1985:

- Resipientinteresser
- Naturvitenskapelige interesser
- Kulturvitenskapelige interesser
- Vilt
- Fisk
- Friluftsjakter.

For hver av disse sektorene skal det utarbeides en rapport med en beskrivelse av betydningen av vedkommende interesse i hvert av vassdragene. På dette grunnlag skal det så utarbeides en prioriteringsliste over vassdragene for hver enkelt sektor.

Til hjelp i dette arbeidet har departementet for hver sektor knyttet til seg en styringsgruppe. Naturverforbundet er representert i én av disse — for registrering av friluftsjakter - men denne gruppen har foreløpig - som den eneste av de seks - bare hatt en rådgivende funksjon.

For å få et enhetlig preg over arbeidet, ønsket departementet at rådgivningsgruppen ble omgjort til en styringsgruppe.

Landsstyret mente forbundet burde være med i styringsgruppa. Thor Midteng er forbundets representant. Rådgivnings-/styringsgruppa hadde i 1980 3 møter samt en befaring til Flåmsvassdraget Undredalselva.

ØKONOMIEN:

Resultatregnskapet er gjort opp med et overskudd på kr. 2.070,64 som reduserer underbalansen til kr. 91.068,75.

Beholdningen av salgsvare nedskrevet med kr. 24.000,- til kr. 120.000,-. Vervepremier til en verdi av kr. 26.887,60

overføres til 1981. Aksjeposten under fonds som er bokført med kr. 28.570,- hadde ved årsskiftet en kursverdi på kr. 33.512,-.

Vi viser forøvrig til resultatkonto og status pr. 31/12-1980.

RESULTATREGNSKAP 31/12-1980

UTGIFTER:		INNTEKTER:	
Lønn og sosiale utgifter, sekretariatet	Kr. 1.330.262,59	Kontingenter, hovedmedlemmer	Kr. 1.330.250,—
Energikonsulenter	" 48.818,30	Kontingenter, familiemedlemmer	" 14.185,—
Sivile tjenesteppliktige	" 35.644,50	Kontingenter, institusjonelle	" 28.900,—
Aksjon Rovfugl	" 17.371,83	Kontingenter, livsvarige	" 9.000,—
Samarbeidsrådet for naturvernsaker	" 10.000,—	Kontingenter i alt	Kr. 1.382.335,—
Revisjon og regnskapsførsel EDB	" 24.683,50	Avgis til kretsforeningene	" 448.727,— Kr. 933.608,—
Kontorleie, renhold, varme, elektr., vedlikehold	" 122.440,61	Statstilskott	Kr. 875.000,—
Kontorutstyr	Kr. 51.732,58	Test.gave fra Elise Øiberg	
Rekvisita	" 44.042,79	m/fl. ovf. 1980	" 318.000,—
Porto	" 50.431,45	Haldor Viriks Legat	" 175.000,—
Telefoner	" 80.000,06	Gave fra apoteker Erl. Fagerhaug	" 50.000,—
Representantskaps- og styremøter	Kr. 80.722,13	Medlemsbidrag	" 125.960,34
Andre møter/konf. og reiser/befaringer	" 43.773,34	Kronerulling «Aksjon Vann»	" 22.264,61
Medlemsfortegnelse, kontingentinkasso	Kr. 111.346,27	Andre bidrag	" 31.200,— " 1.597.424,95
Belastet kretsforeningene	" 26.625,—	Salg av publikasjoner, plakater, m.m.	Kr. 489.686,90
Tilskudd til Natur og Ungdom	" 30.000,—	Produksjon av salgsvare	Kr. 302.138,70
Avsatt for livsvarige medlemmer	" 9.000,—	Nedskrevet varebeholdning	" 24.000,— " 326.138,70 " 163.548,20
Kontingenter og samarbeid med andre organisasjoner	" 31.805,05	Abonnenter og salg av tidsskrift	" 46.664,75
Erverving av nye medlemmer	" 21.841,48	Renter og utbytte av fonds m.v.	" 54.655,22
Tidsskriftet «Norsk Natur»	" 553.727,65		
Annen opplysningsvirkosomhet	Kr. 152.500,60		
Tilskudd fra Miljøverndepartementet	" 45.000,—		
Rettssak om utbygging av Altavassdraget	Kr. 204.683,24		
Ovf. midler fra 1979	Kr. 99.021,27		
Innsamlet 1980	" 25.351,22		
Ref. saksomkostninger 1980	" 65.000,—		
Årsoverskudd	" 189.372,49		
	" 2.070,64		
	Kr. 2.795.901,12		Kr. 2.795.901,12

STATUS 31/12-1980

AKTIVA:

Kassa	Kr.	2.568,63	
Postgiro 236 87 85	"	1.771,—	
Postgiro 495 85 59 OCR	"	14.307,92	
Postgiro 509 46 02	"	117.590,57	
Kreditkassen 6001.05.70835	"	113.811,61	Kr. 250.049,73
<hr/>			
Diverse debitorer	"	118.989,84	
Beholdning av salgsvare 1.1.1980	Kr.	144.000,—	
+ Nedskrevet 1980	"	24.000,—	" 120.000,—
<hr/>			
Beholdning av vervepremier	Kr.	32.887,60	
+ Uttak 1980	"	6.000,—	" 26.887,60
<hr/>			
Fondsmidler, bankinnskudd	Kr.	30.908,—	
Fondsmidler, aksjer	"	28.570,—	
Fondsmidler, kontor- innredning	Kr.	56.597,—	
+ Avskrevet 1980	"	12.000,—	" 44.597,—
<hr/>			
Underbalanse 1.1.1980	Kr.	93.139,39	
+ Overskudd 31.12.1980	"	2.070,64	" 91.068,75
<hr/>			
			Kr. 711.070,82

PASSIVA:

Diverse kreditorer	Kr.	506.995,92	
Testamentarisk gave fra Elise Øiberg m/fl.	Kr.	418.000,—	
Ovr. driften i 1980	"	318.000,—	" 100.000,—
<hr/>			
Fonds:			
Albert Grøvs fond	Kr.	27.875,—	
Maren Stamsø Knutsen gave	"	10.000,—	
Livsvarige medlemmers fond 1.1.1980	Kr.	67.200,—	
+ Avsatt for nye medlemmer	"	9.000,—	
Tilskudd nye lokalag	"	10.000,—	" 66.200,—
			" 104.075,—
<hr/>			
			Kr. 711.070,92

Norges Naturvernforbund, Oslo, ^{31/12-1980}
_{24/2 -1981}

Hans J. Engan
Formann

Jens Anton Andersen Bredo Berntsen Tone Holte
Edle Høystad Kåre Kopreitan Ragnhild Sundby
Kåre Tannvik Per Olav Tveita
Styremedlemmer

Torbjørn Paule
Generalsekretær

Roar Sæther
Kontorsjef

Revidert av:
Henning Ziesler
Statsautorisert revisor

Spesifikasjoner over diverse mellomværender:

Norges unge venstre, andel Orkla-møte 1978	Kr.	380,—
Samarbeidsrådet for naturvernsaker	"	22.149,20
Natur og Ungdom, lån, rekvisita, m.v.	"	80.197,64
Arne Fjørtoft, depositum	"	5.000,—
Idun, premiefond pensjonsforsikring	"	2.263,—
Televerket, abonnentlån	"	9.000,—
<hr/>		
Diverse debitorer	Kr.	118.989,84

Inntrukne, ikke betalte skatter 6/80	Kr.	64.975,—
Kommunekassereren i Oslo, F/T avg. 6/80	"	38.936,—
Fylkesskattesjefen, mva. 5 og 6/80	"	1.982,08
Adm. for sivile tjenestepliktige nov.80	"	1.450,—
Post, porto bilag NN 6/80, girokort medlemsbidrag	"	12.924,—
Fabritius Trykkeri, NN 5 og 6/80	"	136.670,—
Fellesekspedisjonen, eksp. NN 6/80	"	12.074,11
Aksjon Bygdenoreg, feil innbetalt	"	90,—
Vassdragsvernrådet	"	668,65
Kretsforeningene, kontingentandeler m.v.	"	219.451,08
Forskuddbetalte kontingenter 1981	"	17.775,—
<hr/>		
Diverse kreditorer	Kr.	506.995,92

B. Naturvernsaker

1. FORVALTNING — LOVER OG BESTEMMELSER

Utredning om en alternativ samfunnsutvikling

Saksbehandler har vært NNV's energikonsulent Olav Benestad. På grunn av arbeidet med NNV's motmelding til regjeringens energimelding kom ikke arbeidet med et opplegg til utredning om et alternativ samfunnsutvikling i gang før i høstsemesteret.

Det har vært holdt flere møter med representanter for Framtiden i våre hender som har planer om en tilsvarende utredning, en foreløpig undersøkelse blant forskere tilknyttet Tverrfaglig Forskningsforum om hvem som kan tenke seg å delta i en utredningsgruppe. Det er foretatt reiser til Stavanger og Bergen for å drøfte opplegget nærmere med forslagsstilleren Leif O. Larsen og forskere ved Industriøkonomisk Institutt og Utviklingsselskapet for Næringslivet på Vestlandet. Et foreløpig notat om innhold i og tidsplan for utredningen er skrevet.

Den 13. desember ble det holdt et møte i Gøteborg for nordiske organisasjoner som på en eller annen måte kunne tenke seg å bidra til utredningsarbeidet. NNV's søsterorganisasjoner i de andre nordiske land er også bedt om å delta i arbeidet.

NOU-80 nr. 23, «Naturvern i Norge»

I september avga forbundet sin kommentar til Guttorm Hansen — utvalgets innstilling om naturvernets stilling og fremtid i Norge.

Stort sett var Naturvernforbundet tilfreds med utvalgets arbeid og tilrådinger. Spesielt i lys av utvalgets brede sammensetning (faglig og politisk) var det mange vektige **enstemmige** synspunkter og tilrådinger.

Dette forhold innbærer en klar dokumentasjon av nødvendigheten av og mulighetene for en rask og betydelig styrking av naturvernets stilling i den praktiske politikk på alle beslutningsnivåer. Vi forventet derfor at Miljøverndepartementet så raskt som mulig fremmet en se-

parat stortingsmelding på grunnlag av utredningen og de innkomne merknader — med forslag til konkrete løsninger i samsvar med utvalgets mer generelle tilrådinger.

Et enstemmig utvalg hevder, at vern av naturen for å sikre eksistensgrunnlaget for alt liv på lang sikt, måtte være overordnet alle hensyn. Ut fra dette måtte det derfor være logisk at prinsippet om vern av norsk natur ble grunnlovfestet, mente forbundet idet det sluttet seg til et mindretallsforslag. Videre var det viktig at naturvernloven ble revidert på flere punkter, blant annet slik at den gir hjemmel for vedtak om vassdragsvern og for ekspropriasjon av områder som vernes i medhold av naturvernloven.

Videre anså Naturvernforbundet det som vesentlig at Miljøverndepartementet i samråd med Landsbruksdepartementet snarest fulgte opp utvalgets tilrådinger om sikring av skogtyper. Forbundet mente at større grad av flersidige hensyn måtte legges til grunn for skogbehandlingen — i tråd med intensjonene i den nye formålsparagrafen i skogbruksloven.

NNV mente at utvalgets bekymring for den administrative plassering av naturvernkonsulentene i fylkene var berettiget og påpekte at dette innbar en svekkelse at naturvernet i fylkene i forhold til andre saksområder. Videre var forbundet enig i utvalgets tilråding om at det også måtte opprettes **statlige** naturvernstillinger i alle fylker. Forbundet understreket også betydningen av å opprettholde den bemanning som var bygget opp i form av engasjert personell i fylkene for at arbeidet med de mange fylkesvise verneplaner skulle bli forsvarlig gjennomført. Miljøverndepartementets avdeling for naturvern og friluftsliv bør deles i to, sa forbundet videre, og støttet i denne forbindelse et forslag fra utvalgets mindretall som gikk i mot opprettelse av et eget naturverndirektorat.

Utredningen hadde etter NNV's mening lagt for liten vekt på de frivillige organisasjoners betydning for naturvernet.

Vi ba derfor Miljøverndepartementet i sin

ding utdype betydningen av organisasjons opinionsdannede virksomhet.

aktive forhold i det naturvernarbeid

Benyttet forbundet seg til Regjeringskommunale og miljøvernkomiteen om å få en del uheldige forhold i administrasjonen av det offentlige naturvernarbeidet.

Opplyst at en tilfredsstillende behandlingsprosess i første rekke er avhengig av kompetanse og arbeidskapasitet. I 1971 ble det ansatt en statlig naturvernkonsulent (F/N-kons.) i (I alt 18 — underlagt fylkesman-

ter at Miljøverndepartementet var 972), ble en raskt klar over det store behovet på fylkesnivået og at det ikke kunne makte å dekke utsatte arbeidsfeltene på en tilfreds-

te. det derfor opprettet 2 nye stillinger. Bevilgningene til disse var ment å utbygge kapasiteten til 2 i hvert fylke — en for friluftsliv og en for naturvern.

I tillegg med vurderingen av innstillingen som komité som vurderte reformer i lovgivningen (Juul-komiteen), ble de statlige konsulentstillingene i 1976 overført til kommunen. Dermed hadde Miljøverndepartementet arbeidskraft tilbake på statlig nivå. I stedet ble den ordning innført at kommunen lånte arbeidskraft fra fylkeskommunen med det som hele tiden har vært statlige oppgaver innen friluftsliv og naturvern.

I 1976-80 har Stortinget likevel fortelt om midler til nye statlige F/N-konsulenter — slik at det fra 2 i 1975 i dag er 18 stillinger. Disse har man ikke utplacert — fordi dette og andre forhold ikke er avklart i samband med Stortingets behandling av St. meld. nr. 23 (1979-80) om fordelingen mellom fylkets statlige og kommunale instanser skal fastlegges. Miljøverndepartementet har hatt en sterk styrking på statlig fylkesnivå i lang tid. Det er åpenbar, har departementet fra 1976 vært engasjert folk til å bistå fylkeskommunene med naturvern og friluftsliv. Den nye ordningen har gitt gode resultater, og økningen av gjennomførte vernetiltak er betydelig. Det betyr det en sterk av arbeid med disse oppgaver,

noe som ville være i strid med alle politiske signaler.

Naturvernforbundet har forventet at behandlingen av St. meld. 23 (1979-80) og utredningen «Naturvern i Norge» ville avklare situasjonen for det engasjerte personell og resultere i opprettelse av faste stillinger på fylkesnivået som sikrer at aktiviteten kunne fortsette som i dag.

I denne situasjonen fant NNV det overraskende og lite forståelig at det i St.meld. 23 legges opp til bare én F/N-konsulentstilling på statlig fylkesnivå. Urimeligheten i forholdet øker ved at Miljøverndepartementet i desember 1979 sendte brev til samtlige engasjerte på statlig fylkesnivå om at de var oppsagt med virkning fra 1. april 1980. Det ble ikke gitt noen forklaring på oppsigelsen. Ved brev fra departementet mars 1980 ble det så gitt beskjed om at engasjementene skulle forlenges til 31. desember 1980, men at samtlige innen den tid burde finne seg andre gjøremål.

Det er grunn til å reise kritikk mot administrasjonens holdninger og disposisjoner i forhold til de målsettinger som er fremsatt i regjeringspartiets program, Regjeringens langtidsprogram og i mandatet og tilrådingen fra det regjeringsoppnevnte utvalget som har avgitt NOU 1980: 23 «Naturvern i Norge», hevdet NNV i sin henvendelse.

Forbundet henstilte til Stortinget og Regjeringen om å videreføre sine politiske intensjoner i denne situasjonen. Dersom departementets fagavdelings råd følges, ville dette bety en nedtrapping av arbeidet med friluftsliv og naturvern.

Vi henstilte om at Kommunal- og miljøvernkomiteen nøye vurderte muligheten av å opprette separate stillinger for friluftsliv og naturvern på statlig fylkesnivå, eventuelt at fylkeskommunen med sin nåværende stilling ble tillagt ansvaret for friluftslivarbeidet og at to naturvernkonsulentstillinger ble opprettet på statlig nivå.

Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesens (NVE) organisasjon

Forbundet har fortsatt arbeidet med NVE's organisasjon. I forbindelse med stortingets behandling av energimeldingen, kontaktet vi de politiske partier såvel muntlig som skriftlig og redegjorde for våre synspunkter på NVE's organisasjon. Et resultat av stortingsbehandlingen var at det ble nedsatt et utvalg til å vurdere NVE's organisasjon.

Naturvernforbundet protesterte på sammensetningen av dette utvalget. Utvalget var ensidig sammensatt, verneinteressene var ikke representert. I protestbrevet til Olje og Energidepartementet av 8. desember pekte NNV på den sentrale stillingen forbundet innehar m.h.t. kritisk

vurdering av NVE. Vi rettet også oppmerksomheten mot NVE's dobbeltrolle som utbygger og forvalter av allmene interesser. NNV beklaget at det i utvalget ikke var gitt rom for verneinteressenes kritiske synspunkter. I svaret fra OED ble det henvist til at NNV kunne gjøre sitt synspunkt kjent ved høringsrunden.

En av våre sivilarbeidere arbeider med en oppgave der NVE's rolle i beslutningsprosessen i vasskraftutbyggingsspørsmål blir vurdert.

Ot.prp. nr. 9 (1980) «om lov om viltet» (Jfr. årsmeldingen 1979)

Den 31. oktober la Regjeringen i statsråd fram forslag til ny lov om viltet. I Miljøverndepartementets pressemelding het det bl. a.: «Lovutkastet legger opp til en moderne viltforvaltning»..... «En allsidig og langsiktig faunaforvaltning skal sikre artsrikdommen, og jakt og fangst skal reguleres slik at bare overskuddsverdiene blir høstet».

Landsstyret behandlet saken første gang i desember og fant lovforslaget i hovedsak meget positiv. Det ble besluttet å foreta en grundig og fornyet gjennomgåelse av proposisjonen.

NOU-80 nr. 18. «Sand og grus»

Som en generell kommentar til den offentlige utredningen om forvaltningen av landets løsavsetninger, fremhevet forbundet i sin uttalelse til Miljøverndepartementet den utpregede vilkårlighet som i dag hersker på dette området.

Det var på tide, mente forbundet, at også i Norge, i likhet med bl. a. Sverige og Danmark, fikk klare og bindende lovregler og forskrifter som sikrer en forsvarlig forvaltning av disse engangsressursene. Vi anså det derfor verdifullt at utvalget hadde lagt fram et konkret utkast til et slikt regelverk. Spesielt positivt var det at dette skulle gjøres gjeldende også for allerede eksisterende virksomhet.

Ved siden av at grusuttak skal være betinget av tillatelse, understreket NNV lovforslagets regler om samvirke og driftsplan, samt bestemmelsene om rehabilitering av grustak.

Av mer spesielle merknader kunne vi bl. a. ikke dele utvalgets tro på at bygningsrådet som fagorgan **alene** burde vurdere natur- og miljøforhold. Vi var videre forbauset over at utvalget ikke hadde trukket **fylkesmannen** inn som et påkrevet «varslingsledd» i alle slike saker.

I likhet med utvalget anså Naturvernforbundet det som en hovedoppgave at arbeidet med ressurskartlegging og ressursregnskap for sand og grus ble forsert. I kartleggingen er det imidlertid viktig ikke bare å ha utnyttingsaspektet for øye, men også verneaspektet, hevdet NNV.

Kartleggingen måtte derfor foretas av personell som er kvalifisert til å «se» også slike verdier.

Av Grusutvalgets lovforslag fremgår ikke i hvilken grad loven skal regulere uttak under vann. Naturvernforbundet har i flere år arbeidet med registreringer av verneverdige områder og også fremmet konkrete verneforslag for noen av dem. Ut fra naturvitenskapelige hensyn bør det være av interesse å bevare intakte representative elve- og fjordmunninger med tilhørende kvartærgeologiske avsetninger. Ved igangværende virksomhet og ved fremtidige søknader om uttak, ba Naturvernforbundet om at departementet måtte være spesielt oppmerksom på dette forhold.

Bruk av plantevernmidler

a. De allmene interesser bør være representert i landbruksdepartementets giftnemnd

I oktober henvendte forbundet seg til Landbruksdepartementet med anmodning om at de såkalte allmene interesser fikk sin talsmann i giftnemnda fra årsskiftet -80/-81. Vi viste til at bruken av plantevernmidler er omfattet med stor interesse av folk flest, og at det i vårt stadig «tettere» kjemiske miljø brer seg en økende skepsis og frykt for utstrakt bruk av visse midler.

Bruk av plantevernmidler berører mange interesser og kulturgrupper. Forbundet oppfattet imidlertid fortsatt giftnemnda som i første rekke en forsvarer av Landbruksnæringens interesser.

Landbruksdepartementet av slo anmodning med flg. begrunnelse:

«Giftnemnda er i dag satt sammen ut fra faglige kriterier. De allmene interesser som De viser til brevet, må kunne sies å være forsvarlig ivare tatt gjennom representasjon fra Sosialdepartementet og Miljøverndepartementet. Til nå har Giftnemnda ikke vært åpen for representasjon utenom statlige organer. Dersom vi skulle avvike fra dette prinsipp, ville en rekke interessegrupper kunne gjøre sine krav gjeldene, og både Rådet og Giftnemnda ville bli for store og ineffektive.»

b. Giftnemnda - offentlighet av dokumenter

I et brev til Landbruksdepartementet i januar ga forbundet uttrykk for at det måtte være prinsipielt riktig og avgjørende for å bevare tilliten mellom almenhet og forvaltningen, at alle ledd av giftnemndas beslutningsprosess var underlagt offentlighet. Vi ba derfor om en nærmere begynnelse for hvorfor det var påkrevet å unnta fra offentlighet dokumenter som angår testing og utprøving av plantevernmidler, samt de sammendrag som blir forelagt giftnemndas medlemmer. Følgende svar ble mottatt:

Tilvirkers dokumentasjon ved søknad om godkjenning av plantevernmidler omfattes av den taushetsplikt som er pålagt etter § 12 i lov om plantevernmidler.

Dersom Giftnemnda sine saksdokumenter om beregning av risikofaktorer o.l. ikke inneholder opplysninger som kan avdekke forretnings-

og driftshemmeligheter, er plantevernlovens § 12 ikke til hinder for at saksdokumentene er gjenstand for offentlighet. Interne arbeidsdokumenter (sakshandlernotater) er unntatt fra offentlighet etter § 5 i lov om offentlighet i forvaltningen.

2. VERN AV NATUROMRÅDER OG FOREKOMSTER

2.1 Bruksplaner for spesielle områder

Oslomarka (Jfr. årsmelding 1979)

I desember 1979 fremla Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet et felles notat om gjennomføringen av en flerbruksplan for Oslomarka.

Notatet inneholdt utkast til særlov for Oslomarka og utkast til endringen av skogloven, samt utkast til forskrifter i medhold av begge lover.

Notatet ble sendt berørte kretsforeninger (Østlandske, Buskerud og Oppland) for kommentarer, og forbundet avga sin uttalelse til notatet i februar.

NNV fant at notatet i forholdsvis liten grad tok hensyn til andre interesser enn skogbruksinteresser. Hverken friluftsliv- eller naturverninteresser kan sies å ha blitt tatt tilbørlig hensyn til. Aller mest gjelder nok dette naturvernet. Notatet bærer som et hele mer preg av redegjørelse for en *ønsket* utvikling, fremfor forslag til hvordan denne utvikling kan gjennomføres.

Ytterligere informasjon, om flerbruksplanen spesielt og Oslomarka generelt, finnes i ØNV's årsmelding for 1980, side 21.

Tretjernhøveien i Østmarka

I mai ga Landbruksdepartementet tillatelse til bygging av Tretjernhøveien og Svarttjernveien i Losbymarka i Østmarka.

Tillatelsen ble gitt til tross for kraftige protester fra friluftsliv- og naturvernhold.

Etter de midlertidige forskrifter for skogsvegbygging i Oslomarka er det et krav at tillatelse til vei som vil føre til vesentlig skade eller ulempe for friluftslivet eller vesentlig skade på naturmiljøet, bare kan gis dersom veien er av avgjørende betydning for virkesproduksjonen på vedkommende eiendom. Norges Naturvernforbund henvendte seg derfor i oktober til Landbruksdepartementet og ba om en redegjørelse for at man hadde funnet veien nødvendig for driften på Losby Bruks's eiendom.

Landbruksdepartementet uttrykte i sitt svar

forståelse for de synspunkter Naturvernforbundet og andre berørte friluftsliv- og naturvernorganisasjoner hadde framlagt i saken. Departementet kunne imidlertid ikke se at avgjørelsen var i uoverensstemmelse med gjeldende forskrifter om skogsvegbygging i Oslomarka. Nødvendigheten av veg i området var nøye diskutert, og beslutningen var tatt i samråd med Miljøverndepartementet. Vegen var dessuten på vesentlige punkter endret i forhold til den opprinnelige søknaden, het det i departementets svar.

2.2 Vern av naturområder og forekomster etter naturvernlovens bestemmelser

2.2.1 Nasjonalparker

Hardangervidda (Jfr. årsmelding 1979)

Også i 1980 har en stor del av NNV's arbeid med denne sak foregått i SRN's regi. Men etter at Stortinget høsten 1979 fattet de prinsipielle vedtak om vern av Vidda med Dagali- og Veigvassdragene kom saken over i en avsluttende fase i Miljøverndepartementet, hvor det var nødvendig i større grad å gå inn på detaljløsningene. De enkelte særinteresser som SRN's tre enkeltorganisasjoner har i området kom dermed klarere frem. NNV hadde derfor ved en rekke anledninger behov for å markere sine egne syn. Disse forhold har ikke bydd på noen koordineringsproblemer da SRN's sakshandler på Hardangervidda, Oscar Breien, også har vært NNV's spesielle sakshandler på denne sak.

I januar 1980 la Miljøverndepartementet saksdokumentene om avgrensning av verneområdene, vedtekter for disse og forslag til forvaltningsordning frem til høring. Siktemålet var å avslutte befaringer, drøftinger m.m. i løpet av året slik at Kgl. res. om verneområdene kunne vedtas våren 1981.

Slik det var lagt opp til syntes det som om Miljøverndepartementet ønsket et omfattende samarbeid med befaringer og drøftelser under høringsrunden. Som utgangspunkt for et slikt sam-

arbeid la SRN allerede 26. mars 1980 frem sine prinsipielle synsmåter. Innen de angitte tidsfrister ble det senere avgitt detaljuttalelser på de forskjellige saksområder. Disse ble supplert med spesielle uttalelser fra NNV. Det vises særlig til NNV's uttalelse av 31. august 1980 «Om vernereglene og forvaltningsordningen for nasjonalpark og landskapsvernområder på Hardangervidda», som er en fullstendig og frittstående uttalelse om saken.

En sak som har tatt mye tid og som det er blitt lagt stor vekt på både fra SRN's og NNV's side, er restaurering av Tinnhølområdet etter at Bjoreio ble tilbakeført i sitt opprinnelige løp mot vest. Til saken hører også regulering av motorisert ferdsel på anleggsveien dit inn til det strengt nødvendige. Denne sak er ikke alene av største betydning for et fremtidig vern av Hardangervidda, men er også en naturvernsak av stor prinsipiell betydning.

En har også arbeidet for å få et bedre vern av de viktigste naturvernområder som blir liggende utenfor nasjonalparken og landskapsvernområdene slik disse er foreslått av Miljøverndepartementet. Dette gjelder ikke minst områdene for Veigs nedre løp, områdene utenfor nasjonalparken mot nord mellom Veig og Kinso og Bjoredalen.

Dessverre ble ikke samarbeidet med møter og befaringer i Miljøverndepartementets regi fulgt opp. Men NNV har likevel gjennom eget initiativ hatt en god kontakt med departementet.

Hardangervidda grunneigarsamskipnad tok initiativ til et samarbeid med SRN. Men dette kom etter at våre uttalelser ble avgitt og fikk derfor ikke særlig betydning. Det viste imidlertid at det var et godt grunnlag for slikt samarbeid på en rekke felter, noe SRN hele tiden har hevdet, men som ikke tidligere er blitt fulgt opp av Grunneigarsamskipnaden.

Opprettelse av Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde (Jfr. årsmelding 1979)

I slutten av juni sendte Miljøverndepartementet ut til uttalelse sitt endelige forslag om nasjonalpark i Jotunheimen og landskapsvernområde i Utladalen. NNV vurderte forslaget som en god mulighet til å hegne om det naturmangfold som fremdeles er til stede i de klassiske Jotunheimtraktene.

I vår uttalelse ga vi bl.a. uttrykk for at vi fant avgrensingen av parken overveiende positiv. Vi mente imidlertid at grensen måtte trekkes slik at deltaområdet i Heirungsåa ved Øvre Leirungen måtte inkluderes i parken. Videre ba vi departementet sørge for at man gjennom generalplanarbeidet fikk en *bufferzone* mellom nordbred-

den av Bygdin og nasjonalparkens sørgrense — dette for å forhindre bl.a. veibygging mellom Eidsbugarden og østenden av Bygdin.

I forslaget til vernebestemmelser for nasjonalparken motsatte forbundet seg departementets forslag om at «I område der bjørn, ulv, jerv, gaupe eller kongeørn gjer vesentlig skade på husdyr og tamrein kan Miljøverndepartementet gi løyve til felling».

NNV mener at jakt og fangst i nasjonalparken i prinsippet bare bør forekomme som ledd i arbeidet for å motvirke en uharmonisk utvikling av dyrelivet som følge av menneskelige inngrep. Dessuten hevdet vi i uttalelsen at man i overskuelig fremtid innen parkens grenser neppe ville få skader på tamrein og bufé p.g.a. bjørn, gaupe eller ulv. Eventuelle ørneskader ville i det vesentlige bli lokalisert til grenseområdene. For jervens vedkommende mente vi at streifende dyr i Jotunheimen ikke måtte undergis de samme bestemmelser som i områder utenfor parken eller i områder med en bedre bestand.

Naturvernforbundet mente at Utladalen var et riktig og naturlig verneområde i tillegg til nasjonalparken. Vi ba imidlertid departementet forsøke å få etablert et rent skogreservat i Vetismorki.

Ellers så forbundet med stor uro på planene om vei over fjellet ved Keisaren til Utladalen og de konsekvenser dette kunne få på lengre sikt. En slik vei må i vernesammenheng sees som særs uheldig og må bestemt avvises, hevdet NNV.

Endelig beklaget forbundet at ikke det planlagte landskapsvernområdet i den biologiske særs rike Smådalen var tatt med. Vi ba departementet sørge for at verneverdiene i hele området ble tatt skikkelig hensyn til i generalplanarbeidet.

Naturvernforbundet mente ellers det var naturlig å se forvaltningen av Sjudalen i sammenheng med Jotunheimen nasjonalpark. NNV mente at det i Sjudalen burde vært utlagt et stort landskapsvernområde. Dette arbeidet er dessverre henlagt, men NNV ba Miljøverndepartementet ihvertfall sørge for at kommunens generalplan tok skikkelig vare på verneverdiene. Et stort skogreservat i Stutgonglia måtte dessuten opprettes, hevdet NNV.

Av andre områder som burde vurderes som landskapsvernområder eller vernes gjennom generalplanarbeid, nevnte forbundet Leirdalen og Visdalen. Naturvernforbundet håper dessuten at Heimdalen naturreservat snart kunne bli opprettet.

I en fellesuttalelse fra DNT, NJFF og NNV til Miljøverndepartementet i august kom man nærmere inn på veiplanene til Utladalen. Foreningene gikk prinsipielt mot begge de fremsatte tra-

séforslag. En forlengelse av den eksisterende veien i Gravdalen anså man likevel som et mindre onde enn vei fra Sognefjellvegen over fjellet mellom Fanaråken og Smørstadbreen og frem til Kongsdøla.

Ved kgl.res. av 5. desember ble så nasjonalparken og landskapsvernområdet opprettet. Våre innsigelser om bestemmelsene for dyrelivet (se foran) ble ikke tatt til følge. Derimot ble deltaområdet ved Øvre Leirungen inkludert i parken.

Ved årsskiftet var det ingen avklaring m.h.t. veiplanene inn til Utladalen.

2.2.2 Landskapsvernområder

Hjerkinn landskapsvernområde, Dovre
Søknad om malmundersøkelser fra Follidal Verk A/S.

NNV har reagert skarpt på en søknad fra Follidal Verk A/S om dispensasjon fra vernebestemmelsen for Hjerkinn landskapsvernområde med sikte på malmundersøkelser; og har innstendig henstilt til Miljøverndepartementet om ikke å imøtekomme søknaden.

Noen endelig avgjørelse synes ikke å foreligge. Det virker som om saken er «lagt på is.»

Vassfare

Etter at vernearbeidet for den vakre skogdalen mellom Hallingdal og Hedalen lenge har ligget i dødvanne, ble det fra Miljøverndepartementets side, endelig fremmet et verneforslag for Vassfare etter Naturvernloven høsten 1980. Forslaget innebærer opprettelse av et landskapsvernområde og et reservat.

Norges Naturvernforbund sluttbehandlet saken 23. desember. Det ble i uttalelsen klart sagt at man er tilfreds med at det nå endelig er framlagt et konkret verneforslag. Men NNV beklager at — verneområdene (særlig naturreservatet) er vesentlig redusert i forhold til de opprinnelige planer,

— de foreslåtte grenser i for liten grad er trukket etter vernemessige hensyn,
— det generelt er lagt for milde restriksjoner på utnyttelsen av området.

Konkret ønsker forbundet en utvidelse av både landskapsvernområdet og reservatet i Vassfare verneområde. De sydligste områdene ved Saulifjell må utvides, foruten at reservatet må få den opprinnelige foreslåtte avgrensning. Spesielt viktig er det å få Nevlingkollområdet inn i reservatet.

Vern av de øvre skogslier med hogstforbud er meget viktig, og et minste krav må være at en

del av de vildeste og bratteste områdene — som liene under Bukollen og Nevlingkollen — fredes mot inngrep. Som kjent er dette hi- og gressingsområder for bjørn.

I det hele tatt mener NNV at den avveining departementet har tatt når det gjelder verneverdier mot utnyttelsesverdier, er foretatt på et for snevert grunnlag. I stedet for å vurdere disse interessene opp mot hverandre innen Vassfare, burde en slik avveining ha skjedd i et nasjonalt perspektiv. Norge har idag bare vernet 0,1% av landets skogområder som reservater, og i Guttorm Hansen-utvalgets utredning «Naturvern i Norge» understrekes betydningen av økt innsats på dette feltet.

2.2.3. Naturreservater og naturminner

Etterhvert som myndighetene utarbeider verneplaner for forskjellige reservatkategorier i fylkene, får vår organisasjon disse til uttalelse. Kretsforeningene er høringsinstans på fylkesplanet og NNV er det overfor Miljøverndepartementet.

Da det ofte er vanskelig for NNV's sekretariat å foreta befaringer i de aktuelle områder og skaffe til veie nødvendig materiale for vurdering av forholdene, krever dette et nært samarbeid med kretsforeningene.

NNV's sentrale rolle i saksbehandlingen blir derfor stort sett bare å påse at uttalelser er i tråd med vedtatte prinsipper og retningslinjer for slike saker. Et mer detaljert arkivmateriale vedrørende disse områdene, finnes av den grunn like gjerne hos kretsforeningene som sentralt ved NNV's kontor.

Myndighetenes arbeid med vern av edellauvskog

var også en av de Representantskapssaker som munnet ut i en henvendelse til Regjeringen og hvor det ble konkludert med: De fylkesvise verneplanene kan bare sikre en liten del av de totale edellauvskogressursene. Det er derfor i tillegg viktig at fylkeskommunale og kommunale myndigheter engasjerer seg aktivt i arbeidet for vern av edellauvskogforekomster. På denne bakgrunn vil representantskapet i Norges Naturvernforbund henstille til myndighetene om:

— å sørge for at de fylkesvise verneplanene for edellauvskog blir gjennomført i samsvar med de opprinnelige verneforslagene,
— aktivt å bidra til at den lokale ansvarsfølelsen for vern og skjøtsel av edellauvskog styrkes slik at det kan bli tatt tilstrekkelig hensyn til denne

naturtype i kommunale og fylkeskommunale planer.

Arbeidet med vern av våre våtmarker

ble også drøftet av Representantskapet og som følge herav, ble det den 12. juni rettet en henstilling til Regjeringen om

- å sørge for at forslagene til fylkesvise verneplaner for myr- og fuglereservater blir effektivt gjennomført og at arbeidet med tilsvarende undersøkelser og planer for andre typer verneverdig våtmark blir iverksatt,
- aktivt å bidra til at den lokale ansvarsfølelse for vern av våtmarker styrkes, slik at det tas tilstrekkelig hensyn til vern av denne naturtype i kommunal og fylkeskommunal arealplanlegging,
- effektivt å forhindre inngrep og påvirkning som vil være i strid med verneintensjonene for reservatene.

Utkast til verneplan for edellauvskog i Nord-Trøndelag

NNV har støttet N-TNV's uttalelse av 29. mars. Her gis det støtte til verneplanen, men i tillegg anmodes det om at vern av flere aktuelle områder blir vurdert.

Utkast til verneplan for myrer i Hordaland

Utkastet har vært vurdert av tre berørte lokallag og av VNV. Det reises kritikk mot utkastet, bl.a. fordi man i for sterk grad har prioritert storsamfunnets verneinteresser framfor lokalsamfunnets. Flere lokaliteter bes undersøkt med sikte på vern. NNV har sluttet seg til uttalelsen.

Tjue ornitologisk viktige våtmarksområder i Sør-Trøndelag

NNV gav i brev av 31. mars støtte til forslaget om opprettelse av de 20 verneområdene. Særlig ble verdien av lokaliteten Stråsjøen-Prestøyen i Selbu framhevet.

Videre ble det reist kritikk mot at myndighetene i en opprinnelig vurdering av 200 lokaliteter klassifiserte noen områder som «ikke verneverdige».

Forslag om opprettelse av Vestfjella naturreservat i Østfold

Naturvernforbundet støtter Østfold Naturverns uttalelse av 25/1 om reservatforslaget. Her ble det innledningsvis gitt uttrykk for bekymring over at naturvernlovens intensjoner ikke blir

fulgt opp i vår naturressursforvaltning. I den fagutredning som fulgte miljøverndepartementets forslag het det: «størrelsen må bli vesentlig for at et typeområde skal kunne gjenspeile de landskapsmessige og biologiske trekk som er særpreget for regionen.»

Uttalelsen beklaget på denne bakgrunn meget sterkt at departementet hadde foretatt en vesentlig beskjæring av utredningens verneforslag for at eksklusive skogarealer var blitt utelatt.

Da Vestfjella naturreservat var det første området som formelt ble foreslått vernet i landsplanen for naturtypeområder, vil departementets sterke reduksjon av området også få strategiske følger.

Naturvernforbundet sa seg ellers enig i at området gis status som naturreservat med strenge fredningsbestemmelser. Selv forsiktig hogst vil på de aktuelle boniteter gi varig påvirkning av skogstrukturen.

Naturvernforbundet understreket kravet om at ytterligere beskjæringer av området ikke måtte forekomme, og hadde endelig en rekke bemerkninger til de foreslåtte fredningsbestemmelser.

Froan naturreservat, Frøya, Sør-Trøndelag (Jfr. årsmelding 1978)

Gjennom pressen ble NNV i november kjent med at Fiskeridepartementet tok sikte på å redusere bestanden av havert i reservatet med 50%. NNV reiste tvil om berettigelsen av dette og tok saken opp med MD. Samtidig tok S-TNV opp saken og satte den inn i en større sammenheng: Forvaltningen av våre kystseier. Ved årets slutt var det ingen avklaring i saken.

Forslag om opprettelse av Linnestranda naturreservat, Lier, Buskerud

Linnestranda er et deltaområde ved utløpet av Lierelva. Her er det en særegen vegetasjon og et rikt og variert dyreliv. Fredningssaken er tatt ut av våtmarksplanen for Buskerud slik at den kan fremmes sammen med en større reguleringsplan. NNV har sluttet seg til Lier Naturvernlag/BNM's uttalelse, hvor forslaget støttes.

3. Dyreliv, jakt, fangst og fiske

Internasjonalt samarbeid om truede arter. (Jfr. årsmelding 1979)

NNV har «presset på» for å få Norge til å ratifisere Wildlifekonvensjonen som ble undertegnet under den tredje miljøvernministerkonferanse i Bern i september 1979. Således vedtok Repre-

sentantskapet en henvendelse til Regjeringen. Denne ble sendt 10. juni.

I sitt svar datert 27. juni meddelte statsministerens kontor at vårt brev var oversendt Landbruksdepartementet.

En forespørsel til Miljøverndepartementet høsten 1980, om årsaken til at Wildlife-konvensjonen ikke var ratifisert, resulterte i et begrunnet svar om at det først var nødvendig med en stortingsbehandling av den nye viltloven. Så snart lovgrunnlaget er i orden vil arbeidet med ratifisering bli fullført, het det.

Aktionsgemeinschaft Nordsee-watten

Planer om bygging av diker og tørrlegging av våtmarker i områder langs kysten nord for Elbens munning, hadde ført til at flere tyske naturvernorganisasjoner hadde gått sammen om en aksjon med sikte på å få stanset/begrenset inngrepene.

NNV ble bedt om å støtte aksjonen, og etter landsstyrebehandling ble det rettet en henvendelse til vest-tyske myndigheter i Bonn, hvor vi ga uttrykk for vår støtte til aksjonen.

Svaret fra forbundskanslerens kontor viste at det var besluttet å gjennomføre dikeplanene på en slik måte at kryssende interesser ville bli tilgodesett.

Dessverre tyder alt på at området betydning som vinteroppholdssted for bl.a. gjess og vade-re vil bli sterkt redusert.

Jerveforvaltningen (Jfr. årsmeldingen 1979)

NNV har nøye fulgt alle spørsmål som knytter seg til jerveforvaltningen. På grunnlag av de seneste registreringer, anmodet NNV den 14. mai DVF om umiddelbart å inndra gjenværende fellingsstillatelser. Videre ble DVF enstilt om å redusere fellingsgodtgjørelsene. I NNV's brev het det videre: «Den politikk som DVF nå synes å ha lagt opp til med stadig nye fellingsstillatelser etterhvert som dyr felles, understøttet av store «skuddpremier», vil i praksis virke som om jerven fortsatt var fredløs, og målet en utryddelse av arten. «Ytterligere ble det pekt på at denne politikken var i strid med internasjonale konvensjoner som Norge hadde undertegnet. Jerve-spørsmålet ble også behandlet av forbundets høyeste organ, Representantskapet, som i et brev til Regjeringen fulgte opp om hva landsstyret hadde gitt uttrykk for.

Da NNV i desember, gjennom massemedia ble kjent med at DVF hadde gått inn for avskyting av tre jerver i Dovrefjell-området, anmodet man om snarest å få svar på følgende spørsmål:

— hvor stor er jervestammen i Dovrefjellområ-

det anslått til, fra hvilken det nå skal avskytes tre dyr ved intensivert jakt?

— hvordan forholder det seg med kjønnsfordelingen innen stammen?

— er det planer om å dispensere fra fredningsbestemmelsene også i områder som grenser til Dovrefjell-området?

— hvor meget har jakten i området til nå kostet (anslagsvis)?

— hvor stort budsjett opereres det med når det gjelder den bebudede intensiverte jakten?

— skal den intensiverte jakten også foregå i områder vernet etter naturvernloven?

— hvis ja på foregående spørsmål, skal snøscotter også kunne brukes her?

Ved årets utløp forelå intet svar.

Vedr. jerve-spørsmålet har NNV dessuten deltatt i flere møter med myndigheter og andre organisasjoner.

Landbruksdepartementets rovvilt-premiering

I rundskriv M-32/80 fra Landbruksdepartementet til fylkesrådmennene og fylkeskassererne, ble det orientert om skudd-premier for lovlig felt jerv og gaupe og om hvilke regler som måtte følges for at Landbruksdepartementet skulle kunne utbetale premiene.

Ettersom myndighet for fastsettelse av rovvilt-premier tilligger «Viltstyret» (MD/DVF), fant NNV grunn til å reagere. Det viste seg at ordningen var en levning fra den tid jaktloven ble forvaltet av Landbruksdepartementet. NNV's arbeid med saken førte til at Landbruksdepartementet i brev av 6.10.80 meddelte at utbetaling av skuddpremier «vil opphøre i dette departementets regi fra 31.12.80».

Obligatorisk jegerprøve

Under Stortingsbehandlingen av DVF's årsmelding for 1969 ble det vedtatt å oversende følgende forslag til Regjeringen: «Det henstilles til Regjeringen snarlig å få utredet spørsmålet om innføring av obligatorisk jegerprøve på linje med den ordning man har i Finland og Danmark.»

Som et foreløpig resultat av henstillingen, forelå i mai en innstilling fra et utvalg, Jegerprøveutvalget, som DVF nedsatte i 1978. På grunnlag av en høringsrunde i kretsforeningene, ble NNV's uttalelse vedtatt av landsstyret i desember. I tillegg til merknader til enkelte paragrafer ble det gitt uttrykk for tilfredshet med forslaget og håp om at obligatorisk jegerprøve snarest kan bli innført i Norge.

Glomma som fiskeelv (Jfr. årsmeldingen 1977)

Den 7. desember 1979 mottok NNV fra DVF en utredning med sikte på innføring av laks og sjøaure i større deler av Glomma. Etterat saken hadde vært til høring i de berørte kretsforeningene, ble den sluttbehandlet av styreutvalget/landsstyret i april/mai. Fordi det ikke forelå nye synspunkter og opplysninger av betydning, var det intet som kunne rokke ved de betenkeligheter NNV gjorde gjeldende i 1977.

NNV sammenfattet sitt syn ved å fremholde Glomma som fiskeelv var best tjent med:

- ingen flere kraftutbygginger/reguleringer,
- ingen økning av forurensingene,
- renseanlegg for alle eksisterende forurensingskilder og
- hensiktsmessig beskatning av eksisterende fiskeslag i vassdraget.
- ingen satsing på laks i Glomma.

Forsøk pappugeholk (Jfr. årsmelding 1979)

Forsøkene med pappugeholker ga, tross flere positive erfaringer, så mange negative utsalg at Landsstyret besluttet å trekke NNV ut av prosjektet. Særlig utslagsgivende var at man ikke hadde funnet et egnet pappmateriale som stilte kravene til bl.a. motstandsdyktighet under harde klimaforhold.

Energi

4.1 Energi generelt

IEA-høring

I forbindelse med det årlige besøk av en komité fra det internasjonale energibyrået IEA til Norge i oktober, fikk Norges Naturvernforbund sammen med Industriforbundet gi uttrykk for sitt syn på Norges energipolitikk. Til møtet hadde forbundet utarbeidet et lengre notat på engelsk om norsk energipolitikk. Notatet og de synspunkter forbundet står for ble presentert av generalsekretæren og energikonsulenten. En hadde inntrykk av at denne komitéen hørte med stor interesse på hva NNV hadde å si.

Energimeldingen

Den vesentlige del av energikonsulents og energikomitéens virksomhet i 1980 var konsentrert omkring Regjeringens energimelding. I sin motmelding la Norges Naturvernforbund fram sine synspunkter på Norges framtidige energi-

bruk og -produksjon på de områder der de avvek fra Regjeringens syn. Norges Naturvernforbund presiserte at et program for Norges framtidige energibruk og -produksjon må bygge på andre mål for samfunnsutviklingen enn de prognoser som framkommer under forutsetninger som ikke innebærer noen aktiv energipolitikk fra myndighetenes side. Når det gjelder den prognosen Regjeringen har valgt å legge sitt energiprogram opp etter, kan det pekes på følgende uheldige forhold.

1. Prognosenes forutsetninger er meget usikre.
2. Regjeringen har ikke vist vilje til å stabilisere energibruken.
3. Regjeringen har unnlatt å ta hensyn til energiøkonomiseringsgevinster som pekt på andre steder i energimeldingen.
4. Bidragene fra alternative energikilder er neglisjert før år 2000.
5. Regjeringens prognoser gir høyere anslag enn Miljøverndepartementets, der det ble bygget på samme vekstforutsetninger, men med utgangspunkt i senere beregninger.
6. Regjeringen baserer sitt energiprogram på såkalte fastkraftsberegninger, noe som vil gi store mengder overskuddskraft — tilfeldig kraft — i normale nedbørsår.
7. Ved at Regjeringen nå knytter definisjonen av fastkraft til økonomisk lønnsomhet i stedet for til fysisk tilgjengelig kraft, er fastkraftnivået blitt liggende 4 TWh lavere enn tidligere.
8. Regjeringen har unnlatt å ta hensyn til overgangsmuligheten mellom elektrisitet og olje og andre energibærere ved sine fastkraftvurderinger. I følge energimeldingens egne tall fører dette til en årlig undervurdering av energitilgangen på minst 8 TWh.

9. Regjeringens prognoser for elektrisitetsforbruket inneholder et tvilsomt begrunnet og politisk betinget påslag på 4 TWh i 1985 og 2 TWh i 1990.

Av disse grunner mener Norges Naturvernforbund at Regjeringens prognoseanslag er et meget svakt fundament å bygge på når et energiprogram skal stilles opp.

Norges Naturvernforbund mener at taket for Norges vannkraftproduksjon bør settes til 100 TWh. Krafttildelingen bør begrenses til 30 TWh til kraftkrevende industri, noe som i overskuelig framtid vil gi rikelig krafttildeling til andre formål. Den utbyggingen som er vedtatt pr. 1/1-1980 vil i et middelår gi 98 TWh når kraften fra Alta- og Orkla/Grana-utbyggingene ikke medregnes. De resterende 2 TWh vil kunne fås ved opprusting av eksisterende kraftverk eller utbygging av småkraftverk. Tatt i betrakning økonomisk

lønnsomme energisparemuligheter på ca. 30 TWh utover det Regjeringen har antatt i sine prognoser, burde dette være mer enn tilstrekkelig.

Som et virkemiddel for å påvirke utviklingen av energibruken understreket NNV at prisen på elektrisk kraft må settes tilstrekkelig høyt til at våre verneverdige natur- og miljøverdier virkelig kan spares. Dette gjelder ikke minst kraftprisen til kraftkrevende industri, som gradvis bør økes til den når samme nivå som prisen for annen kraft, fratrukket den kostnadsreduksjon som kraftkrevende virksomhet innebærer i forhold til annen elektrisitetsbruk. Også for oljens vedkommende må prisen være et viktig virkemiddel til å påvirke forbruksutviklingen. Derfor må også prisen på olje fastsettes i forhold til den bruk av oljeprodukter som anses ønskelig, og justeres i forhold til elektrisitetsprisen. Framover mot århundreskiftet vil energikilder som solenergi, vindkraft, bølgekraft og biologisk brensel kunne gi vesentlige bidrag til energiforsyningen dersom det satses mer på disse energikildene. Norges Naturvernforbund går inn for at vårt samlede energibruk stabiliseres innen 1990 og at oljeforbruket gradvis erstattes av energi fra vedvarende kilder. Dersom myndighetene går inn for det, er det ikke på noen måte urealistisk at en innen år 2000 har erstattet mer enn en tredjedel av vårt nåværende oljeforbruk med energi fra slike kilder. Dette er en utvikling som kan fortsette, og som i neste århundre kan gi oss et energisystem fullstendig basert på ikke-forurensende, vedvarende energikilder.

Norges Naturvernforbund mener videre at Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen bør deles slik at vassdragsdirektoratet overføres til Miljøverndepartementet, og ledelsen av henholdsvis Statskraftverkene og Elektrisitetsdirektoratet skilles. Dette vil hindre en sammenblanding av utbyggingsinteresser, forvaltningsinteresser og utredningsinteresser. Dersom NVE fremdeles skal ha et Hovedstyre, mener vi at det ut fra konstitusjonelle prinsipper må være et hovedkrav av medlemmene utnevnes av Regjeringen og ikke av Stortinget.

NNV har også tatt sterk avstand fra at NVE utvikles til en energietat. I stedet bør arbeidet med mer generelle energispørsmål og med andre energibærere enn vannkraft, overføres til departementsnivå i nært samarbeid med berørte instanser og lokale myndigheter. Enkelte elektrisitetsverk bør utvikles til energiverk, men disse energiverkene bør ligge under folkevalgt kontroll. For å sikre energiplanleggingen også i lokalsamfunnet mener NNV at det for dette formål bør opprettes et hensiktsmessig og framtidrettet lovgrunnlag.

Norges Naturvernforbund mener ellers at det

burde satses atskillig mer i form av forskningsressurser for å finne veier mot en stabil og balansert energiframtid. Samtidig bør det undersøkes hvilke konflikter som oppstår i forhold til andre samfunns målsettinger ved ulike alternativ for produksjon og bruk av energi. Slike undersøkelser kan med fordel knyttes til en større utredning som gir et alternativ til hele industrivekstutvalgets (Lied-utvalgets) innstilling.

Norges Naturvernforbund har senere understreket sine synspunkter ytterligere ved en omfattende kommentar til industrikomiteens innstilling til energimeldingen. Synspunktene har forøvrig vært fremmet gjennom foredrag og innlegg i dags- og ukepresse. NNV har også hatt møte såvel med industrikomiteen som med utvalgte stortingsrepresentanter, men uten å ha fått gjennomslag for våre synspunkter i merkbar grad.

Vassdragsreguleringenes virkning på livet i havet (Jfr. årsmelding 1979)

I januar arrangerte Nordland distriktshøgskole et symposium med sikte på en vitenskapelig klargjøring av problemene omkring vassdragsreguleringenes virkning på livet i norske kystfarvann. Symposiets konklusjon var et uttrykk klart behov for økt forskningsinnsats.

På dette grunnlag og under henvisning til vårt tidligere engasjement i dette saksforholdet, henvedte forbundet seg i mai til blant annet de impliserte departementer og ba om at man snarest måtte få avklart ansvarsforholdene mellom de berørte departementer. Det ble også bedt om at det så snart som mulig ble startet en koordinert forskningsinnsats i tråd med tilrådingene fra symposiet.

Isolasjonsnormer i offentlige bygg

Etter henvendelse fra Nordland Naturvernforening tok sekretariatet opp spørsmålet om isolasjonsnormer i offentlige bygg med Statens bygge- og eiendomsdirektorat. Det viser seg her at det normalt kun benyttes to lags glass i vinduer sammen med en veggisolering som tilsvarer 10 cm mineralull. Denne kombinasjonen er nå forlatt i boligbygging, da den gir for dårlig varmeisolering, også etter rent økonomiske kriterier. Nordland Naturvernforening pekte også på at Statens bygge- og eiendomsdirektorat var lite villige til å gå med på andre oppvarmingssystemer enn de tradisjonelle basert på oljefyring og elektrisitet.

4.2. Oljevirkosomhet, kjernekraft, vannkraft

Oljevirkosomheten har i 1980 stått sentralt i nyhetsbildet både nasjonalt og internasjonalt. Mange viktige beslutninger om norsk oljepolitikk ble tatt, og uhell fikk tragiske følger for såvel menneskeliv som naturgrunnlag.

Oljeboring nord for 62°N (Jfr. årsmelding 1979)

En langvarige utblåsningen i Mexico-gulven (se nedenfor) førte til at olje- og energidepartementet i januar 1980 la fram sin tredje stortingsmelding om petroleumsundersøkelser nord for 62°N (St.meld. nr. 46 (79-80)). Det spørsmål den nye meldingen mente å belyse, var om tidspunktet for borestart i nord, som var satt til mai 1980, burde utsettes på bakgrunn av det som var hendt i Mexico-gulven. I kjent stil konkluderte meldingen med at «de sikkerhetsmessige forhold gir ikke grunnlag for å endre planene om borestart nord for 62°N», og at «Planleggingen med sikte på borestart utenfor Nord-Norge og Midt-Norge er i rute. Som et planleggingsmål har Olje- og energidepartementet framholdt 1980 som et rimelig tidspunkt for oppstart av virksomheten. Regjeringen mener at det ikke er framkommet nye momenter som rokker ved dette tidsskjema».

I en uttalelse til Stortingets industrikomite gikk NNV kraftig ut mot disse påstandene. Uttalelsen konkluderte med følgende:

Det kan *ikke* sies at planleggingen er i rute. Kravene til oljevernutstyret er ikke innfridd som forutsatt og planlagt. Tilgjengelige rapporter viser entydig at oljevernutstyret ikke vil kunne forhindre at store mengder oljesøl vil forvolde store skader på det totale maritime miljø med dets ressurser av fisk og fugl til havs og ved våre kyster.

Dette må i høyeste grad betraktes som «nye momenter». Naturvernforbundet finner det helt uforståelig om ikke disse momenter skulle være tilstrekkelig til å rokke ved tidsskjemaet for oppstart av prøveboring.

St.meld. nr. 46 unnlater også å drøfte vesentlige sider ved oljevirkosomheten nord for 62°N. Usikkerheten omkring oljens virkninger på livet i havet tas isteden til inntekt for at en kan starte oljeboring. Til tross for at det er klart at Stortinget i realiteten inviteres til å ta stilling til full oljevirkosomhet nord for 62°N, drøftes ikke spørsmålene om de samfunnsmessige konsekvenser av virksomheten. Det er avdekket store og avgjørende forskjeller i oppfatningen av hvorledes kravene til oljevernutstyret er ment.

Denne uenighet er også nedfelt i stortingsmeldingen for såvidt som den aksepterer at effektiviteten til oljevernutstyret er langt dårligere enn først forutsatt.

På bakgrunn av denne uklarhet samt meldingens øvrige mangler, vil Norges Naturvernforbund hevde at St.meld. nr. 46 ikke utgjør noe akseptabelt fundament for en beslutning i Stortinget om oppstart av oljeboring sommeren 1980.

Forbundet hevdet at den eneste *ansvarlige* beslutningen utifra dette måtte være: Nei til oljeboring nord for 62°N.

I møte med industrikomiteen i mars møtte for Naturvernforbundet Torbjørn Paule, Knut Bryn og Arild Ådnem. Fra forbundets side ble det lagt vekt på at de kravene til oljevernutstyret som Stortinget selv hadde satt, ikke var innfridd, noe bl.a. Mexico-utblåsningen hadde vist. Forbundet hevdet at en i planleggingen hadde tatt minimalt hensyn til at borefeltene nord for 62°N ligger i våre rikeste oppvekstområder og beiteområder for fisk.

Endelig ble det understreket at oljeboring i nord vil få mange negative konsekvenser for lokalsamfunnene i landsdelen.

Den 13. mars, mens Mexico-utblåsningen var inne i sin tiende måned, vedtok Stortinget med overveldende flertall å starte letevirkosomheten etter olje på Haltenbanken og Tromsøflaket i mai. Vedtaket innebar at det bare skulle bores i sommerhalvåret (mai til september/oktober) med to borerigger i operasjon på Troms I og en rigg på Haltenbanken.

«Alexander Kielland»-katastrofen

27. mars veltet boligplattformen «Alexander C. Kielland» i Nordsjøen, etter at ett av beina var slitt av. 123 mennesker mistet livet i denne tragedien.

Etter NNV's mening burde en slik katastrofe, så gruffull og meningsløs den enn var, få politiske følger for planene om borestart i nord. I slutten av april sendte Forbundet ut en pressemelding der dette ble hevdet. NNV sier i pressemeldingen at borestart nord for 62°N i mai må være utelukket for alle som føler ansvar for naturgrunnlag og menneskeliv. Forbundet hevdet at ulykken med «Alexander Kielland» var et resultat av oljevirkosomhetens høye og uakseptable risikonivå, og at den ikke kan bortforklares som et hendig uhell med utelukkende tekniske årsaker. NNV ba til slutt at sikkerhet og beredskap måtte bli satt i høysetet i norsk oljevirkosomhet, det vil i første omgang si at aktiviteten sør for 62°N blir redusert og at det ikke blir satt i gang oljevirkosomhet nord for 62°N.

For ytterligere å markere dette standpunktet,

tok NNV initiativet til en punktdemonstrasjon foran Stortinget 6. mai, dagen da eventuelle konsekvenser av Nordsjø-ulykken skulle trekkes. Punktdemonstrasjone ble støttet av en lang rekke partier og organisasjoner, og hadde følgende paroler:

- Nei til boring nord for 62°N nå!
- redusert oljetempo!
- økt sikkerhet — nei til omfattende dispensasjoner!

Tamburstuen-utredningen

I slutten av mai ble utredningen om muligheter og konsekvenser ved petroleumsfunn nord for 62°N (NOU 1980 :25) avgitt. Utvalget som sto bak denne utredningen hadde statssekretær Trygve Tamburstuen i industridepartementet som formann og ble oppnevnt i november 1976.

NNV ble bedt om en uttalelse til innstillingen. Etter at saken var diskutert i landsstyret, ble forbundets kommentar oversendt 30. september.

I uttalelsen ble det påpekt at utredningen burde kommet *før* beslutningen om inngangsetting av letevirksomhet i nord ble tatt. NNV gikk i rette med utvalget nokså ensidige framstilling av de samfunns- og miljømessige konsekvensene ved en eventuell oljebasert utbygging av våre nordligste landsdeler. Spesielt kapitlet om virkninger på livet i havet syntes lettvinnt og overfladisk, etter NNV's mening. Her framstilles *foreløpige* forskningsresultater fra et forskningsprogram som skal vare helt fra til 1983-84, som om problemet nå er utforsket og konklusjonene gitt, nemlig ubetydelige skadevirkninger av et større oljehull. «En kan begynne å tvile på Forskningsprogrammet og Havforurensningers (FOH's) egentlige hensikt når myndighetene bruker forskningsresultatene på denne lite nøkterne måte», het det i uttalelsen.

Forbundet etterlyste også en nærmere vurdering av sjøfuglproblemet i forbindelse med oljevirksomheten, og spurte om ikke den etter hvert omfattende sjøfugldød er en for høy pris å betale. Det ble påpekt at for enkelte sjøfuglarter er det allerede snakk om et være eller ikke være.

NNV fant det bemerkelsesverdig at utvalget mener sikkerhets- og beredskapsmessige vurderinger ikke skal ha betydning for letevirksomhetens omfang i nord. Da boring nord for 62°N ble vedtatt i Stortinget 13. mars, var sikkerhets- og beredskapsmessige spørsmål sentrale i debatten, og hovedargumentet mot å sette igang oljeboring allerede i år. Siden da har flere tragiske katastrofer og uhell vist at risikonivået er høyt, og etter NNV's mening langt fra akseptabelt. At disse faktorene ikke en gang skal ha betydning

for *omfanget* av virksomheten, fant forbundet helt urimelig.

Naturvernforbundet understreket behovet for en langsiktig planlegging for styrkingen av nordnorsk sysselsetting og næring, men krevde at dette så langt som mulig skulle baseres på et oljeuavhengig Nord-Norge.

Bare på den måten kan de negative sidene ved oljevirksomheten unngås. Det er også bare slik man kan få en varig styrking av landsdelen, sa Naturvernforbundet til slutt i sin uttalelse.

Oljevirksomheten på kontinental-sokkelen

Representantskapsmøtet i NNV avga på bakgrunn av alle hendelsene forbundet med oljevirksomheten i første halvdel av 1980 en uttalelse til Stortinget. I denne uttalelsen heter det bl.a.:

«Til tross for at oljeteknologien befinner seg i et usikkert og risikofyllt grenseland og at beredskapsutstyret ennå ikke oppfyller de krav som ble satt til det, går Regjeringen og Stortinget inn for oljevirksomhet nord for 62°N og en fordobling av oljeproduksjonen i årene som kommer. Representantskapet i Naturvernforbundet finner denne politikken oppsiktsvekkende og beklagelig.»

Representantmøtet pekte også på at den oljen som nå tappes ut i et høyt og risikofyllt tempo i det vesentligste går til energiløsende industri-land.

«Å etterkomme disse lands behov ved ytterligere å øke vårt utvinningstempo, har intet med solidaritet med kommende generasjoner og med landene i den tredje verden», uttalte møtet, og avsluttet med bl.a. å kreve stans i all leteboring på norsk kontinental sokkel, lavere utbyggings-tempo på oljefeltene, ingen økning i produksjonsnivået, intensivt kartlegging av sjøfuglbestandene og at konsekvensene for sjøfuglene ved oljeboring nord for 62°N måtte utredes.

I februar ble stortingsmeldingen om virksomheten på den norske kontinental sokkel (St.meld. nr. 53 (79-80)), lagt fram. På grunn av stadige utsettelse ble ikke denne behandlet i 1980, men NNV valgte likevel å sende en kommentar om meldingen til industrikomiteen, daterert 27. oktober.

I konklusjonen sier NNV at Regjeringen legger opp til et for stort utvinningstempo for olje- og gassressursene på norsk kontinental sokkel.

Forbundet mente at en slik utvinningstakt vil ha uheldige følger for norsk økonomi og tradisjonelt norsk nærings- og bosettingsmønster. Forurensningsfaren og negative konsekvenser for livet i havet ved rutinemessige utslipp eller utblåsninger ble også framhevet, og spesielt un-

derstrekke NNV de store påkjenninger som sjøfuglbestanden blir utsatt for som en følge av oljevirkningen. Forbundet etterlyste nok en gang en seriøs drøfting av dette spørsmålet fra Regjeringens side. Forbundet etterlyste også en vurdering for bruk av olje og gass fra norsk kontinentalsokkel i u-hjelpssammenheng.

Ilandføring av Statsfjordgassen

16. september sendte Industridepartementet planene for ilandføring av Statsfjord-gass ut til høring, med frist til 15. november. Den korte fristen la et press på alle deler av saksbehandlingen, og i et brev til Industridepartementet ba NNV om forlengelse av uttalefristen til 8.12. Dette ble innvilget.

Planene som forelå, omfattet de to ilandføringsalternativene Kårstø i Rogaland og Mongstad i Hordaland. NNV ba om kommentarer fra de aktuelle kretsforeningene og fikk dette. Vestlandske Naturvernforening sendte også egne og omfattende uttalelser om Mongstad alternativet til Industridepartementet og Statens forurensningstilsyn.

I en uttalelse fra landsstyret, datert 8.12, pekte NNV på at den korte fristen som var gitt, umulig kunne føre til den grundige og forsvarlige behandlingen som en sak av disse dimensjoner krevde. Forbundet viste også til at flere utredninger og opplysninger manglet, og at planene stadig ble forandret. Dette førte, etter NNV's mening, til at det var vanskelig å vite hva man egentlig uttalte seg om. Sammen med et hastverk som preget saken, kan dette få svært uheldige følger for den videre behandling og det endelige resultatet som en gang vil sette sitt preg på deler av det norske kystlandskap, sa Forbundet.

NNV ville akseptere en ilandføring av gassen til Norge, men kunne ikke foreta noe valg mellom de to alternative ilandføringsstedene. Derimot ville Forbundet utfra et naturvernsynspunkt komme med kritiske merknader og innvendinger til deler av planene.

Dersom Kårstø/Ognøy — alternativet skulle velges, måtte det stilles flere krav for å få planene omarbeidet slik at de kunne gi den best mulige løsningen, hevdet Forbundet. Dette gjaldt på felter som jordvern, forurensning, energiforbruk, menneskelige hensyn og lokalmiljø. En begrensning eller spredning av de planlagte anlegg ville muligens kunne rette på dette, etter NNV's mening.

For Mongstad-alternativet krevde NNV at rørledningsstraseen om Hjartøy ikke måtte bli valgt, og at utslippene fra de aktuelle anleggene måtte renses på en sikker og effektiv måte, der-

som Mongstad-alternativet skulle bli akseptabelt for et naturvernsynspunkt.

Planene for ilandføring av Statsfjordgassen ble i løpet av 1980 stadig forandret. Meningen er at Stortinget skal ha behandlet saken i løpet av vårsesjonen 1981.

Oljeutblåsningen i Mexico-gulven

Utblåsningen i Mexico-gulven begynte 3. juni 1979 og varte i over 9 måneder til den ble stanset 23. mars 1980. For å følge opp forskningsarbeidet rundt og etter utblåsningen, tok Naturvernforbundet kontakt med bl.a. den norske ambassaden i Mexico og en forsker som drev undersøkelser på rekebestandene i området, dr. Cuin Soto. Det viste seg at oppfølgingsarbeidet etter utblåsningen var svært dårlig og usystematisk, slik at det var umulig å få noen konkrete resultater fra dette arbeidet.

Utblåsningen viste at det norske oljevernuttstyret var dårlig egnet til å samle opp større mengder olje. Boring av avlastningsbrønn var også mislykket ved flere forsøk. Disse kjensgjerningene forsøkte NNV å nytte i argumentasjonen mot borestart i nord, uten at det hadde noen effekt på myndighetene.

Kraftverk fyrt med fossilt brensel

NNV ba naturvernorganisasjonene i Norden, som var samlet til møte i Stockholm i november å oppfordre Nordisk Råd og de nordiske landsregjeringer om å stanse videre utbygginger av kraftverk basert på fossilt brensel. Begrunnelsen var ulike miljømessige skader slike kraftverk påfører omgivelsene.

Videre ba NNV naturvernorganisasjonene å oppfordre de nordiske landsregjeringer om å iverksette finansieringsordninger som gjør alle samfunnsøkonomisk lønnsomme energisparetiltak lønnsomme også for den enkelte bedrift eller den enkelte husholdning. Synspunkter på oppfordringen skal være i NNV i hende innen 1. mars 1981.

4.3. Vannkraft

Verneplan II for vassdrag (Jfr. årsmelding 1978)

Regjeringen la frem sin proposisjon om verneplan II for vassdrag den 29. februar. Forbundet kommenterte proposisjonen i brev til industrikomiteen av 3. oktober.

Her kom vi ikke inn på våre mer overordnede synspunkter om energibehov og -forbruk, bruk av alternative energikilder m.v. Disse emner ble inngående behandlet i vår motmelding til Regjeringens energimelding.

Selv om Regjeringen i proposisjonen forsikret at «arbeidet med å verne vassdragsnatur vil ikke stanse med vedtakelsen av verneplanene» var det nettopp dette forbundet fryktet. Det kunne skapes inntrykk av at verneinteressene var tilgodesett i tilbørlig grad gjennom verneplanarbeidet og at resten av vassdrags — Norge «med god samvittighet» nå kunne undergis ordinær konsesjonsbehandling.

En slik innstilling kunne Naturvernforbundet selvsagt ikke akseptere. Vi presiserte at svært mange av våre gjenværende, uutbygde vassdrag hører til de mest verneverdige. Vi hevdet at en separat konsesjonsbehandling av disse var uriktig og svært uheldig.

Norges Naturvernforbund støttet derfor arbeidet til det såkalte «Vannressursutvalget» — som var i ferd med å utarbeide systematiske oversikter over ulike bruksinteresser i viktige vassdrag. På grunnlag av dette arbeidet hadde Miljøverndepartementet utarbeidet et utkast til gruppering av vannkraftprosjekter etter lønnsomhet og grad av konflikt med andre brukerinteresser i vassdraget. Naturvernforbundet hadde merket seg Regjeringens formulering i energimeldingen om at «Miljøverndepartementet regner videre med at prosjekter i klasse D og enkelte av prosjektene i klasse C vil være så kontroversielle at de ikke bør realiseres».

Naturvernforbundet oppfattet Miljøverndepartementets arbeid som et opplegg til en «Verneplan III» for vassdrag, og vi forventet at Regjeringen vil følge et slikt opplegg.

I verneplanproposisjonens generelle del hadde vi merket oss to verdifulle presiseringer fra Regjeringens side. Det gjaldt den geografiske avgrensning av verneobjektet og om tiltak innenfor vernede områder.

I våre kommentarer til den spesielle delen av proposisjonen bemerket vi at verneplanen inneholdt forholdsvis få større vassdrag. Bortsett fra objekt nr. 8, Místra, er disse enten henvist til konsesjonsbehandling (f.eks. Øvre Glåma) eller foreslått vernet til 1985 (f.eks. Forra og Lomsdalsvassdraget). De aller fleste av de foreslåtte varige vernede vassdrag har enten ubetydelig utbyggingspotensial eller vil bli svært kostbare å bygge ut.

Når det gjelder vår vurdering av de enkelte «objekter» i proposisjonen, kan nevnes at vi var spesielt skuffet over Regjeringens vedtak m.h.t. Øvre Glåma (henvist til konsesjonsbehandling). Dette vassdragsområdet måtte gis varig vern, hevdet vi.

Ellers mente vi at innstillingen for Etneelva måtte endres fra «konsesjonsbehandling» til «varig vern».

Vi så videre med uro på at ikke et eneste av de større og verneverdige vassdragssystemene i Sogn og Fjordane var kommet med på lista for varig vern og gikk inn for at Flåmsvassdraget fikk denne status (Var foreslått vernet til 1985).

Av sterkt kontroversielle vassdrag i Trøndelag må først og fremst nevnes Forravassdraget og Sanddølavassdraget.

Verneverdiene i Forravassdraget var etter vår mening dokumentert i den grad at vassdraget måtte gis *varig vern* (foreslått midlertidig vernet).

Verneverdiene i Sanddølavassdraget var ennå ikke klarlagt, men vi mente det var grunn til å anta at ulempene ved en regulering ville bli store. Vi mente at Sanddølavassdraget måtte undersøkes på en tilfredsstillende måte før det ble tatt standpunkt til vassdragets endelige skjebne, dvs. at vassdraget inntil videre måtte gis midlertidig vern.

I Sperstadutvalgets innstilling var verneinteressene tilknyttet Lomsdalsvassdraget presisert. Utvalget konkluderte med en tilråding om varig vern, mens Regjeringen hadde innstilt på midlertidig vern. Naturvernforbundet støttet Sperstadutvalgets vurderinger og konklusjon.

Naturvernforbundet hadde et møte med industrikomiteen den 8. oktober — der vi spesielt fremhevet verneargumenter for Øvre Glåma, Forra og Lomsdalsvassdraget.

Industrikomiteens innstilling ble avgitt 15. oktober. Den inneholdt få konkrete endringer i forhold til Regjeringens forslag. Status for de vassdrag forbundet spesielt hadde fremhevet ble ikke endret. I et brev til samtlige stortingsrepresentanter uttrykte forbundet imidlertid tilfredshet med de viktige presiseringer fra en samlet komité om geografisk avgrensning av og inngrep i vernede vassdrag. Men vi kunne konstatere at flertallet i komitéen ikke hadde hatt tilstrekkelig forståelse for nødvendigheten av en samlet vurdering av de vassdrag som er henvist til konsesjonsbehandling.

Komiteens innstilling ble sluttbehandlet i Stortinget den 30. oktober.

Inngrep i vernede vassdrag

De vernede vassdrag er av svært forskjellig karakter og vernemotivene er høyst varierende. Det er også store forskjeller i hva de enkelte vassdragsområder tåler av *andre* inngrep enn kraftutbygging — før inngrepet i vesentlig grad forringer de kvaliteter som var utslagsgivende for Stortingets vedtak om vern.

Allerede under den første verneplanbehandlingen i 1973 slo Stortingets industrikomité fast at:

«Andre inngrep i de sikrede områder som kan redusere deres verdi for naturvern, friluftsmål og vitenskap må søkes unngått».

Naturvernforbundet har oppfattet dette og utfyllende utsagn fra Industrikomitéen som et klart pålegg til Miljøverndepartementet om straks å sette i gang utredning av hvordan man best kunne ivareta de hensyn komitéen hadde påpekt.

Miljøverndepartementet har hittil ikke løst denne oppgaven på en tilfredsstillende måte. Det ble riktignok sendt ut et rundskriv fra departementet i januar 1975 (T-28/74) med henstilling til kommunale og fylkeskommunale myndigheter om å foreta «en særlig forsiktig disponering så vidt angår de objekter som er vernet varig eller foreløpig for 10 år, eller hvor behandlingen er utsatt i påvente av ytterligere opplysninger», men den praktiske betydningen av dette har vært begrenset, blant annet fordi

- det er bare en *henstilling*,
- det er en generell opposisjon hos fylkes- og kommunemyndigheter mot direktiver fra sentralt politisk hold,
- den generelle tendens i tida går mer og mer i retning av delegering av avgjørelsesmyndighet
- vern av vassdragsområder berører mange kryssende interesser. Henstillingen muliggjør direkte unnfalighet eller boikott av departementets ønsker.

Ved den siste verneplanbehandlingen i Stortinget utdypet og forsterket Industrikomitéen det tidligere uttrykte syn fra stortingshold om inngrep i vernede vassdrag.

Norges Naturvernforbund har gjentatte ganger, såvel på et generelt grunnlag som i konkrete saker som gjelder inngrep i vernede vassdrag, pekt på nødvendigheten av at Miljøverndepartementet så snart som mulig etablerer et effektivt redskap til å overvåke og kontrollere utviklingen innenfor våre vernede vassdrag.

Etter som årene er gått er stadig nye uheldige inngrep skjedd i mange vassdragsområder — uten at Miljøverndepartementet har fått kjennskap til disse eller har maktet å stoppe planene. På denne bakgrunn representerer Guttorm-Hansen-utvalgets tilrådinger under dette punktet en positiv utvikling. (Se annet sted i årsmeldingen). Disse kan konsentreres til behovene for *meldeplikt, konsekvensutredninger og flerbruksplanlegging*, dessuten at bestemmelsene skal hjemles i *naturvernloven*.

I en henvendelse til Miljøverndepartementet i november støttet Naturvernforbundet fullt ut utvalgets forslag på dette punkt, men fryktet at

det ennå ville gå lang tid før lovendringer var vedtatt og konkrete retningslinjer gitt virkning i praksis.

I mellomtiden anså vi det nødvendig at midlertidige forskrifter ble satt i verk — og da i medhold av den allerede eksisterende, men ikke iverksatte § 2 i naturvernloven.

I tillegg ba vi departementet sende ut et nytt rundskriv til kommuner og fylker der man *innskjerpet* nødvendigheten av varsomhet innenfor vernede vassdragsvernområder.

Trysilvassdraget

Gjennom pressen fikk forbundet kjennskap til en rekke planer om inngrep i Trysilvassdraget som direkte ville undergrave stortingsvedtaket om varig vern.

1. Styret for Sagnfossen kraftverk har i fem alternativer planer om opprustning av kraftverket. Det ene alternativet innebærer en betydelig oppdemming og sterk økning av kraftverkets kapasitet.
2. NVE har lansert planer om overføring, eventuelt kanalisering og forbygging ovenfor problemområdet Jordet i Trysil for forbygging av isgang.
3. I forbindelse med planene om regulering av øvre Glåma har NVE lansert planer for restaurering av den gamle kanalen for overføring av vann fra Femunden til Ferågen/Hådalsvassdraget.
4. Det er på nytt lansert planer om en mindre senking av Langsjøen med formål å vinne inn land til jordbruksformål.

Norges Naturvernforbund tok i en henvendelse til Miljøverndepartementet i mai sterk avstand fra de planer som var lansert og ba departementet ta initiativ for å få stanset planene.

Miljøverndepartementet henvendte seg til Olje og Energidepartementet og ba om å få seg forelagt de planer NVE utarbeidet om inngrep i vassdraget. (Se forøvrig omtale av Femundutvalgets arbeid under pkt. A organisasjonsaker).

Atnavassdraget — grusutta

I mars reagerte Naturvernforbundet på Vegvesenets søknad om grusuttak fra deltaet ved Atnas utløp i Glomma. I et brev til Miljøverndepartementet henviste vi til departementets eget rundskriv fra 1974 der myndighetene i fylker og kommuner blir bedt om å foreta en spesiell varsom arealdisponering i nedslagsfeltet til vernede vassdrag. (Atna ble gitt 10 år vern i 1973).

Forbundet hevdet at grusuttak fra elvedeltaet

vil bety et alvorlig brudd med verneintensjonene for vassdraget.

På dette tidspunkt var Miljøverndepartementet allerede engasjert i saken via en henvendelse fra naturvernkonsulenten i Hedmark. Departementet fant det planlagte grusuttak uforenlig med beslutningen om 10 års-vernet av vassdraget.

Alta/Kautokeinovassdraget

(Jfr. årsmelding 1979).

Rettsaken om utbyggingsvedtakets gyldighet.

Ved Kgl. res. av 15. juni 1979 ga Regjeringen sitt samtykke til regulering av Altavassdraget. 29. juni tok høyesterettsadvokat Ketil Lund på vegne at Norges Naturvernforbund ut stevning mot Staten ved Olje- og energidepartementet — med påstand om at resolusjonen måtte bli kjent ugyldig p.g.a. feil og mangler i konsesjonssøknaden og ved saksbehandlingen.

20.-30. august samme år behandlet Alta herredsrett saken. Kjennelsen kom 5. september, og retten fant at saken ikke kunne avvises fra Alta herredsrett.

Regjeringsadvokaten påkjærte rettens avgjørelse.

Hålogaland lagmannsrett forkastet den 7. januar 1980 kjæremålet. Derved hadde Naturvernforbundet vunnet også annen runde i spørsmålet om å få reise sak om Altautbyggingen, men kjennelsen ble påkjært til Høyesteretts kjæremålsutvalg.

Den 13. mars besluttet Utvalget at kjæremålet i sin helhet skulle avgjøres av Høyesterett. Høyesterett avsa den 23. april iflg. enstemmige kjennelse: «Saken avvises fra Alta herredsrett».

Når det gjaldt hovedspørsmålet, om forbundets rettslige interesse, tok ikke Høyesterett direkte standpunkt til om vilkårene var oppfylt. I premissene for kjennelsen heter det om dette bl.a.:

«Jeg er videre enige med staten i at det ved avgjørelsen av om Naturvernforbundet hadde rettslig interesse av søksmålet, må ses bort fra anførseler som er uten tilknytning til naturvernet, og som andre personer eller instanser er nærmere til å vareta. På dette punkt er lagmannsrettens begrunnelse ikke tilstrekkelig.

Dersom Norges Naturvernforbund reiser nytt søksmål ved rett domstol, må denne domstol vurdere om betingelsene etter tvistemålslovens § 54 er til stede, det vil si om forbundet klart og konkret gjør gjeldende at det foreligger brudd på saksbehandlingsregler eller andre rettsregler som gir rimelig grunn til at forbundet som representant for naturverninteressene reiser søks-

mål for å få prøvet reguleringsvedtakets gyldighet».

«Etter min mening vil Norges Naturvernforbund heller ikke ha den nødvendige rettslige interesse av å reise søksmål dersom en påstand om ugyldighet ene og alene begrunnes med anførsler som bare knytter seg til andre forhold enn naturverninteresser.

Jeg nevner dette fordi forbundet har gjort gjeldende at det må kunne reise søksmål og påberope mulige feil og mangler selv om et reguleringsvedtak er fattet på bakgrunn av tilfredsstillende utredninger om naturverninteressenes kvalitet og inngrepets konsekvenser, og det derfor ikke foreligger feil i saksbehandlingen eller de faktiske forhold i relasjon til naturverninteressene.

Derimot må Norges Naturvernforbund kunne opptre som saksøker dersom forbundet gjør gjeldende at et reguleringsvedtak må kjennes ugyldig fordi det foreligger brudd på saksbehandlingsregler eller andre rettsregler som har betydning i forhold til naturverninteresser».

Den viktigste konklusjonen man kan trekke av disse utsagn er at Norges Naturvernforbund i prinsippet kan fremme søksmål i vassdragsreguleringsaker og andre saker når naturverninteresser berøres.

I mellomtiden var det blitt berammet vassdragskjønn over Alta-reguleringen. De berørte interesser i skjønnnet (grunneiere, reindriftsinteressene, Alta laksefiskeriinteressentskap) la gjennom sine prosessfullmektiger også ned påstand om at Regjeringens utbyggingsvedtak måtte kjennes ugyldig.

Det forbundets landsstyre i denne situasjon måtte ta standpunkt til, var om vi fortsatt skulle forsøke å få fremmet vår egen retts sak, eller om vi skulle delta som såkalt hjelpeintervenientrollen ville tilfredsstille vårt primære ønske om å få belyst i sin fulle bredde spørsmålet om utbyggingsvedtakets gyldighet.

På landsstyremøtet den 8. mai vedtok landsstyret ensstemmig å opprettholde sitt søksmål mot staten, men på grunn av trenering av dette søksmålet fra statens side, slik at skjønnssaken ville komme for retten først, fant landsstyret det formålstjenlig å intervenere i skjønnssaken.

Når det gjaldt «vår egen sak», søkte vår prosessfullmektig, tross Høyesteretts kjennelse, om å få denne overført fra Oslo byrett til Alta herredsrett. Høyesteretts kjæremålsutvalg av slo anmodningen under henvisning til at forbundet formelt sett ennå ikke hadde reist noen sak for Oslo byrett. Etter dette fant forbundet å ville avvente utfallet av skjønnssaken før man tok stilling til eventuelle nye skritt vedrørende «vår egen sak.»

Dermed konsentrerte forbundet seg om

skjønssaken i Alta. Vi erklærte hjelpeintervensjon, bevisopptak foregikk i Oslo og Trondheim og vårt dokumentasjonsmateriale ble supplert og gjennomgått på nytt av vår prosessfullmektig. Selve rettssaken ble ført for Alta herredsrett i tiden 18. august til 6. september. Under rettssaken erklærte også Norske Samers Riksforbund og Norges Reidriftsamers Landsforbund hjelpeintervensjon. (Se omtale av rettssaken i nr. 6/-80 av Norsk Natur)

Den 5. desember avsa Alta herredsrett det første delskjønn i skjønssaken. Med knappst mulig flertall, 4 mot 3, fant skjønnsretten Regjeringens utbyggingsvedtak gyldig og at skjønnet kunne fremmes. En *samlet* rett påviste imidlertid en rekke kritikkverdige forhold i saksbehandlingen og *flertallet* sa bl.a.:

«Flertallet vil tilføye at de har ansett spørsmålet om feil og manglers virkning på reguleringsvedtaket tvilsomt. Søknaden synes etter deres oppfatning fremmet for tidlig og saksbehandlingen har derfor vært uheldig. Mange utredninger synes igangsatt for sent og i alle fall urimelig lenge etter søknaden. De framlagte opplysninger er ufullstendig og mangelfulle på flere punkter, selv om dette i stor utstrekning gjelder mindre vesentlige punkter Det er vanskelig for flertallet å godta en slik saksbehandling hos offentlige myndigheter som i denne saken.»

Rettsens mindretall mente at de feil og mangler som heftet ved saksbehandlingen, kunne ha virket inn på Regjeringens beslutning, mens flertallet, under tvil, ikke mente det. (For nærmere omtale og vurdering av kjennelsen, se Norsk Natur nr. 1/-81).

Etter at kjennelsen var falt, skulle Regjeringen ta standpunkt til spørsmålet om anleggsstart i Alta. I den forbindelse sendte forbundet den 10. desember et brev til Regjeringen med henstilling om å avvente en *endelig* rettsavgjørelse i spørsmålet om gyldigheten av utbyggingsvedtaket. Forbundet hevdet bl.a. at:

«Det eneste som står igjen etter flertallets kjennelse, er myndighetenes juridiske rett til å iverksette vedtak på tross av en uforsvarlig saksbehandling. Den juridiske retten vil selvfølgelig bli overprøvet ved høyere rettsinstans.»

Regjeringens Alta-motmelding og forbundets motmelding.

I en henvendelse til Regjeringen av 26. februar, viste forbundet til flg. pressemelding datert 16.1.80 fra Norsk Reidriftsamers Landsforbund, Norske Samers Riksforbund og Norsk Seksjon av Nordisk Sameråd:

«Organisasjonene har i fellesskap oppnevnt

et utvalg til å forhandle med Regjeringen og Stortinget om samenes status i Norge, og har bedt Statsministeren om at forhandlinger innledes med sikte på grunnlovfesting av samenes status, avklaring av rettigheter og opprettelse av et representativt samisk organ. En forutsetning for reelle drøftelser er at det ikke foretas større naturinngrep i de samiske bosettingsområder før disse grunnleggende forhold er avklart.»

Forbundets landsstyre antok i sin henvendelse at en avklaring av disse grunnleggende forhold nødvendigvis måtte ta en del tid og at det eneste forsvarlige og forståelige standpunkt Regjeringen kunne innta i forhold til disse interesser, var at spørsmålet om utbygging av Alta-vassdraget ble «lagt på is» inntil den nødvendige avklaring var skjedd.

Forbundet hadde ellers merket seg flg. vedtak i Arbeiderpartiets landsstyre den 19. februar:

«Landsstyret konstaterer at det ikke er kommet fram nye momenter om selve utbyggingsaksen siden Stortinget sist behandlet den».

Forbundet hevdet at Arbeiderpartiets landsstyre *måtte* vite at det hadde fremkommet nye momenter i saken. Vi gjorde oppmerksom på at vi fortløpende hadde orientert de involverte departementer om nye saksopplysninger. Disse ble senest oppsummert i et brev til Regjeringen av 16.11.79.

Forbundets landsstyre forventet at Regjeringen i sin melding åpent ville presentere de nye momenter som var kommet frem i forhold til det materiale Stortinget fattet sitt vedtak på.

Når det gjaldt konkrete opplysninger og dokumentasjon av vår påstand, viste vi til tidligere henvendelser og supplerte med nye opplysninger om bl.a. følgende forhold:

- Kraftbehovet i Finnmark (Nye prognoser fra det såkalte Holthe-utvalget)
- Alternativer til Alta-utbyggingen (Utbygging/styrking av samkjøringsnett, bedret kraftutveksling med Sverige og Finland).
- Lønnsomheten av utbyggingen (Nye kostnadsoverslag fra Statskraftverkene).
- Skadevirkninger (for reindriften, laksefisket, jordbruket, nye opplysninger som avdekket feilaktige slutninger om fuglelivet i området).

Forbundets konklusjon og prinsipale tilråding overfor Regjeringen var at man i lys av det nye vurderingsmaterialet burde be Stortinget om å avslå konsesjonssøknaden. Subsidiært ba vi Regjeringen fremme sin melding med tilråding om at saken ble lagt på is i påvente av resultatet av utredninger om bl.a. samiske rettigheter, alternative kraftdekningsmåter og biologiske forhold.

Alta-meldingen (St.meld. nr. 61 (1979-80))

passerte statsråd den 21. mars. Dens innhold og konklusjoner var skuffende i forhold til de forventninger som var stilt fra verneinteressenes side. Meldingen var utelukkende en redegjørelse for Regjeringens arbeid med å gjennomføre stortingsvedtaket. Det var ikke lagt opp til noen realitetsbehandling av saksforholdene. I stor grad bar meldingen preg av at Alta var blitt en prestisjesak som skulle presses gjennom uansett hvilke nye momenter som ble lagt fram. Emnene som ble drøftet, var gjennomgående presentert på en slik måte at konklusjonene åpenbart måtte ha vært gitt på forhånd. Enten det var skadevirkninger ved utbyggingen eller alternative kraftløsninger for Finnmark som ble omtalt, bar meldingen preg av den underliggende forutsetningen at Alta/Kautokeino-vassdraget skulle bygges ut og at det ikke skulle innrømmes at det forelå «nye momenter». En rekke saksforhold var overflatisk drøftet, og meldingen ga på mange punkter klart misvisende opplysninger.

Naturvernforbundet hadde lenge fryktet at nettopp denne holdningen ville prege meldingen. Vi hadde derfor funnet det nødvendig å forberede en imøtegåelse av Regjeringens påstander og vurderinger. Den 5. mai kunne vi oversende Stortingets industrikomite en fyldig «motmelding». Den var utarbeidet under sterkt tidspress, men inneholdt likevel en grundig og nøkternt dokumentasjon. I motmeldingen tok vi for oss flg. temaer:

- Meldingens innhold i lys av de forventningene som var stilt.
- Altalaksen og Altautbyggingen.
- Flomfare og isforhold i Masi.
- Isproblemer i Altaelva.
- Vurdering av endel juridiske spørsmål omtalt i St.meld. nr. 61.
- Finnmarks kraftsituasjon med og uten Altautbyggingen.
- Altasaken om samiske rettigheter.
- Nye momenter i Altasaken.

Det eneste positive med regjeringens melding, var at den på en rekke punkter avslørte feil i tidligere saksbehandling. Det måtte derfor være riktig, sa Naturvernforbundet, at meldingen ble sendt tilbake til Regjeringen for videre arbeid i påvente av de rettssaker som var bebudet.

Når det gjaldt skadevirkninger på vassdraget etter utbygging, pekte forbundet spesielt på forhold som angår laksefisket, reindriftsnæringen, flomskader i Masi og zoologiske verneinteresser.

Naturvernforbundet hadde også et møte med Industrikomiteen kort tid før komiteen la frem sin innstilling den 14. mai. Forbundets representanter stilte komiteen en rekke konkrete spørsmål om bl.a.

- skadeflom, resipientforhold og sikkerhet,
- laksefiske,
- fugleliv,
- reindrift og samenes rettigheter,
- kraftoverføring, behov og alternativer.

Komiteen kunne ikke gi tilfredsstillende svar på våre spørsmål. Konkrete, såkalte «saklige» argumenter hadde ikke lenger gjennomslagskraft. Saken var for lenge låst i forutinntatte holdninger og politisk prestisje.

Industrikomiteen avga sin innstilling den 14. mai og flertallet i komiteen vurderte og konkluderte i samsvar med Regjeringens tilrådinger.

Som et siste forsøk på å trenge gjennom «muren», inviterte forbundet den 28. mai representanter fra Stortingets industrikomite, Miljøverndepartementet, OED og NVE til et åpent møte for å diskutere en rekke påpekte feil og mangler ved Regjeringens framlegg. Ingen representanter fra myndighetene møtte frem.

I et brev til samtlige stortingsrepresentanter den 27. mai, tre dager før Stortingets sluttbehandling av saken, la vi ved vår motmelding og henviste spesielt til de nye momentene som var kommet til siden Stortinget sist behandlet Altasaken. Vi hevdet i brevet at Regjeringen bl.a. ikke hadde tatt kontakt med berørte parter i den utstrekning det ville vært naturlig. Nye momenter var feid under teppet eller forsøkt bagatellisert. Utredning av grunnleggende samiske rettighetsspørsmål var løsrevet fra Alta-saken.

Vi betegnet stortingsmeldingen som en forsvartale for gamle standpunkter. Ikke en gang utsettelse i påvente av resultatet av rettssakene, var Regjeringen villig til å gå med på.

Stortinget behandlet Regjeringens melding den 30. mai og stortingsflertallet sluttet seg til Regjeringens redegjørelse.

Utover høsten vurderte Regjeringen tidspunktet for å starte anleggsarbeidet i Alta. Dette kom imidlertid ikke i gang i 1980.

Breheimen — planlagt vassdragsutbygging. (Jfr. årsmelding 1979.)

I slutten av oktober sendte Vassdragsdirektoratet ut til første gangs behandling Statskraftverkens konsesjonssøknad for separat utbygging i Breheimen. Planene er presentert i fire ulike alternativer hvorav søkeren får inn alternativ B.

I følge dette vil det bli i alt tre kraftstasjoner — ved Fåbergstølen, ved Gaupne i Jostedalen og ved Skova i Hjelledalen.

Dette alternativ inkluderte flg. reguleringsmagasiner:

Jostedalen:

Kupvatnet — senking 72,9 m

Austdalsvatnet/Styggevatnet — senking 26,8 m
heving 45,2 m
Geisdalsvatnet — senking 2,0 m
Sandhaugedalsvatnet — senking 2,0 m
Fåbergstølmagasinet — heving 39,8 m

Stryn:

Oppljosvatnet — senking 26,3 m
Langvatnet — senking 16,7 m, heving 3,3 m
Sygneskardvatna — heving 45,8 m

I den øvre utbygginga i Jostedalen vil Vetle-øla og 2 bekker bli ført til Styggevatnet. På driftstunnelen frå Styggevatnet vil det bli tatt inn 3 elver, — vidare vil det bli sprengt en greintunnel med i alt 13 inntak helt ned til øvre del av Vigmøla.

I nedre utbygginga i Jostedalen vil avløpet fra Nigardsbreen og Fåbergstølbrelvi med en sidebekk bli ført til Fåbergstølmagasinet. På driftstunnelen vil det bli i alt 19 elve- og bekkeinntak.

Skora kraftverk får 2 aggregater, et med en fallhøyde på omlag 1050 m og et med omlag 650 m.

Avløpet fra Oppljovvatnet blir ført over til Langvatnet. På driftstunnelen fra Langvatnet (høgt fall) blir Tverrelva og 5 bekker i Videdalen tatt inn. Til driftstunnelen for det låge fallet, som har hovedinntak i Sygneskardvatna, blir det overføring fra 2 felt i Glomsdalen, 7 felt i Skjerdingsdalen — Grasdalen — Videdalen, 6 felt i Sunndalen, 5 felt i Erdalen og 6 felt i Bødalen.

I korte trekk skiller 3 andre utbyggingsalternativene seg ut fra alt. B på følgende måte:

Alt. A. Fra Fåbergstølmagasinet blir det utbygging til Loen omlag slik som i planen av 1973. I nedre fall i Skora kraftverk slutter søroverføringa i Sunndalen. Erdalselva og Bødalselva blir nyttet i Loen sammen med elvene i Kjenndalen og Nesdalen.

Alt. C. Nedre kraftverk i Jostedalen blir flyttet til Vigdal. I samme stasjonshall kommer en direkte utbygging av fallet fra Styggevatnet, Fåbergstøl kraftverk går ut.

Alt. D. Fåbergstølmagasinet, overføringene dit, og hele nedre utbygging i Jostedalen faller bort. Ellers som alt. C.

Uttalelsesfristene er satt til 1. juli 1981.

Forbundet er forberedt på å engasjere seg sterkt i denne utbyggingssaken. Foreløpig er søknaden sendt vår kretsforening Sogn og Fjordane Naturvern som har påtatt seg å lage et detaljert forslag til uttalelse fra Naturvernforbundet.

Gaularvasdraget. (Jfr. årsmelding 1979).

I et brev fra representantskapet til Regjeringen i juni viste forbundet til og støttet den grundige og overbevisende argumentasjon som Informa-

sjonskomiteen for Gaularvasdraget gjennom flere år hadde fremført.

Representantskapet mente at sjelden hadde en utbyggingssøknad møtt så sterk motstand fra sentralt faglig og politisk hold som i dette tilfellet:

- Landbruksdepartementet går sterkt imot utbygging.
- I energimeldingen henviser Regjeringen til at Miljøverndepartementet regner Gaular som et så kontroversielt prosjekt at det ikke bør realiseres.
- Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk hevder i sin uttalelse at «den planlagte kraftutbygging representerer et naturinngrep som etter direktoratets oppfatning ikke kan forsvares hverken når det gjelder selve vassdraget, eller med hensyn til å beholde Gaularvasdraget som et referansevassdrag for Vest-Norge».
- I Naturverninspektørens oversikt fra 1979 over verneverdier i de utbyggingstruende vassdrag, plasserte Gaularvasdraget seg som ett av de fire fremste i landet.

Regjeringens energimelding legges opp til utbygging av nesten alle gjenværende vassdrag i Sogn og Fjordane innen 1990. Dersom disse planene realiseres, vil fylket sitte igjen med bare 1% av vannkraftpotensialet varig vernet.

Representantskapet krevde at konsesjonssøknaden ble avslått og at Gaularvasdraget istedet ble gitt varig vern.

Ved årets slutt lå konsesjonssøknaden for Gaularvasdraget fortsatt i bero i Olje og energidepartementet i påvente av den endelige vurdering av saken fra Miljøverndepartementets side.

Orkla/Grana (Jfr. årsmelding 1979).

Også i 1980 var Orklautbyggingen i offentlighetens interesse — ikke minst i forbindelse med sivil ulydighetsaksjoner i Innerdalen.

NNV arbeidet videre med ulike sider ved Orklautbyggingen. Det viktigste har vært diskusjonen omkring kostnadsoverskridelsene ved utbyggingen. Disse overskridelsene er påpekt flere ganger av NNV og andre. Bl.a. i pressemelding fra forbundet av 22/2 der NNV hevder at det ser ut til å være en bevisst taktikk å sette for lave kostnader på utbyggingsprosjekt som skal vedtas. I brev av 8. august reagerer NVE mot Forbundet. De påstår at det ikke er snakk om kostnadsoverskridelser. I vårt svar av 29. september peker NNV på at hovedpoenget i saken er at det har vært vesentlige kosnadsøkninger (omkring 500 millioner kr.) fra de kostnadsoverslag som ble presentert for beslutningstakerene og de

overslag som nå foreligger. NNV forklarte også hvordan denne kostnadsøkningen har skjedd og påviste en rekke feil og mangler i NVE's argumentasjon.

I brev av 21. oktober prøver NVE å tilbakevise kritikken. De innrømmer at det har vært en kostnadsøkning men søker å forklare den med forhold som de ikke har oversikt over.

Kobbelvassdraget.

I vår uttalelse til NVE i august om Statskraftverkenes konsesjonssøknad for utbygging av Kobbelvassdraget pekte NNV bl.a. på at Nordland er et av de største overskuddsområder for elektrisk kraft i landet. Fylket har dessuten en omfattende kraftslukende industri som tar over 50% av elektrisitetsproduksjonen, mens fylket derimot har kommet særdeles dårlig ut når det gjelder vernede vassdrag. I industrien i fylket ligger store uutnyttede innsparingsmuligheter. Sporadisk kraftmangel skyldes i større grad dårlige overføringsmuligheter enn liten produksjonskapasitet, hevdet forbundet. I uttalelsen pekte vi også på en rekke mangler ved konsesjonssøknaden. Den inneholdt bl.a. ingen konsekvensanalyse for virkninger på reindriften.

Reguleringen ville også medføre et betydelig ferskvannsutslipp i Leirfjorden vinterstid og en tilsvarende mindre sommervannføring. Hvilke virkninger dette ville få for fiskebestanden i Leirfjorden — Sørfjorden var ikke vurdert.

Reguleringens innvirkning på jordbruket, herunder virkningene for potensielle jordbruksarealer langs Kobbvatnet, var heller ikke vurdert.

En konsesjonssøknad som inneholder så fundamentale mangler, burde ikke gi grunnlag for videre behandling, hevdet forbundet.

Dersom man vurderte det planlagte utbygingsområde isolert, mente vi det knyttet seg spesielt store — og godt dokumenterte — verneinteresser til Gjerdalsvassdraget, jfr. Naturverninspektørens oversikt fra konklusjonene i forbundets uttalelse var flg.:

1. Ut fra Naturvernforbundets overordnede syn med hensyn til energibehov og fortsatt vannkraftutbygging, vil forbundet slå fast at det ikke er behov for den foreslåtte utbygging. Konsesjonssøknaden bør derfor avslås.
2. Den foreslåtte utbygging ligger innenfor et område som i dag representerer noe av det mest urørte av norsk natur. Utbygingsområdet ligger mellom to nasjonalparker, Rago og den svenske Padjelanta, og omfatter, helt eller delvis, foreslåtte verneområder.
3. Naturvernforbundet og andre organisasjoner, samt fylkesfriluftsnemnda i Nordland, har

fremmet forslag om en samlet planlegging av areal- og annen ressursforvaltning i området Sørfold-Ofoten. Det er beklagelig at Kobbelvassknaden fremmes uavhengig av en slik samlet vurdering.

Hovedstyret i NVE avga sin innstilling i desember. På grunn av de sterke innvendinger som var kommet mot reguleringen, spesielt av Gjerdalsvatnet, vedtok Hovedstyret å sløyfe hele den såkalte nedre regulering. Dermed unn gikk man regulering også av Veikvatnet.

Årøyelva i Sogn og Fjordane.

I mars uttalte forbundet seg til NVE om utbygingsøknaden for Årøyelva.

I uttalelsen slo vi innledningsvis fast at et vassdrag som bygges ut i dag, representerer et vesentlig større inngrep i vår samlede naturkapital enn en tilsvarende utbygging av det samme vassdraget ville vært for noen ti-år siden.

Dess mere som er bygget ut, dess mere verdifullt er det som er igjen urørt. Dette innebærer at det for hver ny vannkraftutbygging må stilles stadig strengere krav til dokumenterte behov fra utbyggingsinteressenes side før disse kan slå igjennom. Tilsvarende vil kravene til verneverdighet måtte lempes for ethvert nytt vassdrag som vurderes som utbyggingsinteressant. En slik betraktning må gjøres gjeldende i landsmåletokk. Men den må også gjelde i regional sammenheng. I regioner med mye vannkraft bygget ut, vil kravene til dokumenterte utbyggingsbehov måtte bli spesielt strenge samtidig som kravene til dokumentert verneverdighet blir mildere.

Før et vassdrag i Norge idag i det hele tatt skal kunne betraktes som utbyggingsinteressant, må følgende *tre forutsetninger* være tilstede:

1. Det må være klart dokumenterte utbyggingsbehov tilstede. Alternative måter å framskaffe energi på må være vurdert og funnet uakseptable.
2. Vassdraget må primært ikke ligge i en region med sterk belastning av vannkraftutbygging fra før. Skulle dette likevel være tilfelle, må kravene til dokumenterte utbyggingsbehov være spesielt strenge.
3. Vassdraget må ha lav verneverdighet. Spesielt lav må denne være hvis vassdraget ligger i en allerede belastet region.

Når det gjelder Årøyvassdraget og den foreliggende konsesjonssøknaden, kunne Norges Naturvernforbund slå fast at *ingen av disse tre forutsetningene var til stede*. Utbyggingsbehovet er svakt dokumentert. Alternative måter å

framskaffe energien på, er ikke vurdert. Såvel Sogn og Fjordane, men spesielt indre-Sogn, er allerede sterkt belastet med vannkraftutbygging. Vassdraget har en relativt høy verneverdighet, som er godt dokumentert.

Norges Naturvernforbund pekte spesielt på nødvendigheten av å verne det særmerkte og viktige naturområdet som Straumane fra Soget til Hafsløvatnet utgjør. Videre viste vi til at Årøyelva nedenfor Helvetesfossen har en ganske spesiell stamme av kort, tung, hurtigvoksende laks som er enestående. Forbundet mente det bredte ønske om å bevare denne særpregede laksestammen og sikre dens reproduksjonsmuligheter, ikke var forenlig med en kraftutbygging.

Forbundet konkluderte sin uttalelse med en anbefaling om at konsesjonssøknaden ble avslått.

På slutten av året ga Olje- og Energidepartementet konsesjon til utbygging av vassdraget stort sett i samsvar med søknaden.

Etna/Dokka.

Ved årsskiftet var konsesjonssøknaden for utbygging av Etna/Dokka-vassdraget kommet Vassdragsdirektoratet i NVE i hende, men søknaden var på dette tidspunktet ennå ikke formelt godkjent og sendt til første gangs behandling til kommuner og fylker.

I mars sendte Land naturvernlag, Etnedal naturvernlag og Oppland Naturvern et brev til Miljøverndepartementet der en rekke verneargumenter ble presentert. Brevet konkluderte med følgende spørsmål til departementet:

Er Etna/Dokkas verdi som type- og referansevassdrag vurdert? Hvordan vurderer Miljøverndepartementet de verneverdier som finnes i Dokkadeltaet? Mener Miljøverndepartementet disse verneverdiene kan ivaretas ved de skisserte utbyggingsplanene? Anser Miljøverndepartementet det som uheldig at konsesjonsbehandlingen kommer såvidt langt før den endelige verneplan for ornitologiske viktige våtmarker i Oppland fylke foreligger? I tilfelle hva er, eller vil bli gjort, fra Miljøverndepartementets side for og redegjøre for de verneverdier som foreligger i Dokka-deltaet?

I en henvendelse til Miljøverndepartementet sluttet forbundet sentralt opp om brevetts innhold. Vi understreket konklusjonen i brevet om at det burde være Miljøverndepartementets plikt å sørge for at de påpekte forhold blir forsvarlig utredet — og at disse utredninger er inkludert i konsesjonssøknaden når den sendes ut til første gangs behandling i berørte kommuner m.v.

Miljøverndepartementet besvarte ikke henvendelsene.

4.4. Kraftlinjer

132 kV kraftlinje Alta — Kvæningen.

I mars sendte Statskraftverkene ut til forhåndsuttalelse traséforslag for en dublering av den bestående 132 kV-ledning mellom Alta — Kvæningen. I forordet til forslaget sier Statskraftverkene at «Ledningen vil være et ledd i styrkingen av elektrisitetsforsyningen av Finnmark. Denne er i dag basert på en enkel 132 kV-ledning fra Tromsø-området til Kirkenes. Deler av denne er hardt belastet og trenger forsterkning. Dette gjelder nå særlig strekningen Alta — Kvæningen. Behovet for denne forsterkningen vil være tilstede både med og uten utbygging av Alta elva.» I vår kommentar til søknaden sa vi oss i prinsippet enig med NVE i en styrking av forsyningssikkerheten i Finnmark er ønskelig, uansett om Alta-utbyggingen blir realisert eller ikke. Søknaden bekrefter hvor lite Alta-utbyggingen kommer til å bety for Finnmark elforsyning. Fylket blir fortsatt helt avhengig av kraft-tilførsel utenfra i 7 vintermånedene. I denne sammenheng påpekte vi at vi i et par år hadde hevdet at en slik ledningsforsterkning kan erstatte en Alta-utbygging.

I den endelige konsesjonssøknaden for dubleringsledningen Kvæningen — Alta måtte det etter vårt skjønn kunne forlanges at det legges frem konkrete nettoutbyggingsplaner for hele Finnmark, også med alternativer.

Det må blant annet utredes om en spenningsøkning til 220 kV kan erstatte en dublering av de enkelte ledningsseksjoner, og om strategisk plasserte gassturbiner som avbruddsikring kan erstatte dobbeltledninger.

Når det gjelder den påtenkte 420 kV-ledning direkte til et eventuelt Savtso kraftverk, påpekte vi at det i søknaden måtte presiseres i hvilken grad den meget høye overføringsevnen for en slik ledning var knyttet til den påtenkte økningen av maskininnstallasjonen i Savtso, for å kunne ta ut mer sommerkraft fra fylket.

Kraftlinjen Rendalen — Engerdal.

Trasévalg (Jfr. årsmelding 1979).

Den 23. april ga Hovedstyret i NVE Hedmark kraftverk tillatelse til bygging av en ca. 45 km lang kraftledning fra Rendalen til Engerdal. Traseén for ledningen skulle følge det såkalte alternativ B (også benevnt alternativ 3 eller «justert Fuggdalslinje»).

Naturvernforbundet hadde tidligere tilkjennegitt sterk motstand mot dette alternativ — vi ønsket at linja skulle legges nede i dalen («Mistralinjen» alternativ A). Vi var kjent med at også Miljøverndepartementet hadde motsatt seg den valgte trasé. Vi ba derfor departementet en-

gasjere seg med sikte på å få overprøvet og omgjort NVE's vedtak. Forbundet hevdet at denne saken var av meget stor betydning — både som prinsippsak og ut fra rene naturvernmessige betraktninger. Vi påpekte at Mistra etter all sannsynlighet ville bli varig vernet mot kraftutbygging samme vår og at inngrep som det planlagte måtte unngås i vassdragets nedslagsfelt. Vi viste også til at den valgte trasé ville bety et vesentlig inngrep i Sølenområdet — som i generalplanen for Rendalen og fylkesplanen for Hedmark var vedtatt fritatt for inngrep av denne karakter. NNV rettet deretter en henvendelse til Olje- og energidepartementet og påklaget NVE's vedtak hva gjalt trasévalget. Her understreket vi betydningen av å velge det alternativ som ville skåne Mistra nedslagsfelt (Mistra ble gitt varig vern av Stortinget under verneplan — II behandlingen) og Sølenområdet, og viste til at dette alternativ også var foretrukket av bl.a. *søkeren*, Engerdal viltneemd, Tendalen kommune, Hedmark fylkes friluftsnemnd, Hedmark avdeling av NOF, fylkesmannen, fylkeskommunen, DVF og Miljøverndepartementet.

Olje- og energidepartementet arrangert en befaring og et møte (hvor NNV også var representert) og så, i slutten av juli, vedtok departementet å endre den vedtatte trasé på strekningen fra Rendalen til Holla (til alternativ A). Naturvernforbundet var godt tilfreds med den endelige valgte løsning på denne konflikten.

132 kV kraftledning Ulset—Savalen.

I brev til NVE i desember uttalte forbundet seg om Hedmark kraftverks søknad fra november 1979 om konsesjon og ekspropriasjons-tillatelse for en kraftlinje mellom Ulset og Savalen. Forbundet var spesielt opptatt av å finne et heldig trasevalg for den nedre del av strekningen, gjennom Kvikne. Vi ba om at linja måtte bli lagt i dalbunnen etter det opprinnelige daltrasealternativet (også et justert dalbunnsalternativ var lansert). Vi motsatte oss bestemt at linja ble lagt i fjellskogen gjennom Kvikne.

På de nedre deler av strekningen hadde søkeren foreslått at linja skulle gå over Stormyra. Miljøverndepartementet motsatte seg i brev til NVE i mars dette forslag og lanserte et alternativ utenom Stormyra. Departementet viste til at myra var høyt prioritert i Naturvernrådets landsplan for myrreservater.

Naturvernforbundet ga i brevet til NVE uttrykk for at vi var kjent med at et flertall i Tynset kommunestyre gikk inn for å legge kraftlinja over Stormyra, og at fylkesutvalget i Hedmark var enig med kommunestyret i dette. Vi presiserte imidlertid at når det gjaldt vurdering og prioritering av verneobjekter på våre landspla-

ner for verneverdige forekomster, måtte Miljøverndepartementets overordnede syn være utslagsgivende. I landsmålestokk er det svært små arealer dette dreier seg om, og vurdert i fylkesammenheng må det være rimelig at vernehensynene tilfredsstilles fullt ut for Stormyras vedkommende i og med at Østmyra ble frigitt for oppdyrking, hevdet forbundet.

5. Forurensning, kjemiske midler, støy.

Henstilling til Regjeringen om å ta luftforurensningsproblemene mer alvorlig.

NNV's representantskap henstilte i juni til Regjeringen om at

- det ble innført strengere konsesjonsbetingelser for utslipp til luft.

Under ingen omstendighet måtte konsentrasjonen av avgasser overskride de tilrådte verdier fra Verdens Helseorganisasjon.

- Statens Forurensningstilsyn måtte bli styrket slik at SFT i større grad kunne opptre uavhengig i forhold til bedriften.

- Helsemyndighetenes engasjement i forurensningssaker måtte trappes opp.

- Røykskaderådet måtte fullføre sitt arbeid med bestemmelser for luftkvalitet i Norge.

Repr.skapet mente at p.g.a. uklare lovregler gis det et temmelig fritt spillerom for forurenserne i dette land.

En rekke gasser blir overhodet ikke vurdert. Det foreligger heller ikke total vurderinger av gassenes virkning på menneske og miljø, og samvirke av forskjellige gasser. Koordinering av den ekspertise som finnes vedrørende gassenes virkning i ulike miljøer, måtte derfor hurtigst mulig etableres. Naturvernforbundet ba videre den ansvarlige myndighet se til at de områder av landet vårt som er belastet med vesentlig industriforurensning, underkastes nødvendig kartlegging og helseundersøkelser.

Forbundet hevdet at hensynet til arbeidsplasser innen den enkelte kommune var bestemmende for kommunens holdning ved konsesjonssøknader om dispensasjon for røykutslipp fra bedriftene. Denne holdningen ville ofte bli tillagt stor betydning i den videre behandling av konsesjonssøknaden. Hvis konsesjon gis, pålegges forurenseren selv å kontrollere konsentrasjonen av utslippet. At Staten selv ikke makter kontrollfunksjonen, skyldes personellmangel og manglende ressurser.

Forskrifter om kontroll med helseforlignende kjemiske stoffer og produkter.

Naturvernforbundet hadde ingen vesentlige inn-

vendinger mot SFT's forslag til forskrifter om kontroll med kjemiske stoffer og produkter som kan medføre helseskade og tilrådte at de ble satt i kraft fra 1. januar 1981. Forskriftene var hjemlet i produktkontrollloven.

Vi mente at arbeidet med å få en forsvarlig kontroll med kjemiske stoffer og produkter burde intensiveres, og at langt større ressurser ble stilt til rådighet for produktkontrollmyndighetene. Vi anså de foreslåtte forskrifter som et steg i riktig retning, selv om det var inkonsekvent å foreslå en omfattende kreftfaremerking uten at det samtidig ble restriksjoner på omsetning og bruk av produkter.

Forbundet ba Statens Forurensningstilsyn prioritere arbeidet med å vurdere konkrete restriksjoner på bruken av kreftfremkallende stoffer i forbruksprodukter.

Vi ba også om at arbeidet med å få oppsamlingsplasser for problemavfall og et tilbud for systematisk behandling av avfallet måtte intensiveres.

Forskningsprogram om havforurensninger (FoH).

I en uttalelse til Miljøverndepartementet uttrykker Naturvernforbundet sitt positive syn på etableringen av FoH. I en rammeplan for FoH's virksomhet 1980-81 har en imidlertid foreslått at hovedpunktet om samspill mellom oljepåvirkning og andre forurensningsfaktorer skal gå ut av forskningsprogrammet av økonomiske grunner. Videre framgår det at flere av programets forskningsgrupper på langt nær vil få de bevilgninger som det søkes om. Reduksjonene begrunnes med signaler som er gitt fra de bevilgende myndigheter.

Norges Naturvernforbund fant det urimelig og kritikkverdigg at faggruppene budsjettsforslag ikke var imøtekommet fullt ut. Dette på bakgrunn av FoH's betydning, de milliardbeløp som oljevirkningen tilfører landet og at forskningsprosjektet er kommet sent igang i forhold til beslutningsprosessen forøvrig.

Naturvernforbundet minner om at FoH bidrar til å skaffe det grunnlagsmaterialet en forsvarlig forvaltning av ressursene i våre havområder må bygge på. Det er derfor ikke ansvarlig å investere i milliarder for å utnytte disse ressurser og samtidig redusere bevilgningene til den forskning som vil kunne belyse konsekvensene av denne utnyttningen, hevdet Naturvernforbundet.

Bileksosens innvirkning på helse og miljø.

Fra den norske delegasjon i Nordisk Råd ble

forbundet bedt om å kommentere et fremsatt forslag fra de svenske representanter om at Nordisk Råd skulle anbefale det nordiske ministerrådet om å utvikle og samordne den nordiske forskningen omkring bilavgassenes innvirkning på helse og miljø.

I svaret viste vi til eksempler på vårt engasjement på dette området bl.a. gjennom forbundets representasjon i Produktkontrollrådet. Vi ga det fremsatte forslag vår generelle støtte.

Bruk av kadmium bør forbys

Verden helseorganisasjon (WHO) har karakterisert kadmium som et av vår tids verste miljøproblemer. Bruken av dette tungmetallet har gjennom mange år vært økende over hele verden — med uhyggelige helsemessige konsekvenser for dem som får større doser av stoffet i seg.

Som kjent har kadmium en egen evne til å lagre seg i kroppen — med kroniske forgiftninger som følge.

Det har vært gjort for lite fra helse- og miljøvernmyndighetenes side for å begrense eller forby det giftige metallet, hevdet NNV i en henvendelse til Miljøverndepartementet i oktober. Imidlertid hadde de svenske miljøvernmyndigheter, som de første i verden — og tross kraftig kritikk fra enkelte industrigrener — bestemt seg for å forby det meste av kadmiumsbruken.

Vi forventet derfor at de norske miljøvernmyndigheter fulgte opp Sveriges linje på dette viktigste området og forbød kadmium med hjemmel i vår produktkontrolllov.

I departementets svar het det bl. a.:

«Statens forurensningstilsyn har i de siste par årene skaffet til veie omfattende opplysninger om forekomsten og bruken av kadmium i Norge. Det er bl. a. gjennomført beregninger av hvor mye kadmium vi får i oss pr. dag gjennom mat, drikke og luft. Beregningene viser et daglig inntak på ca. halvparten av det Verdens helseorganisasjon har anbefalt som akseptabel grense. Dette er ca. en tiendedel av den belastning som en antar kan føre til helseskader.

På bakgrunn av det materialet Statens forurensningstilsyn har til rådighet, og de erfaringene som er høstet i Sverige, vil miljøvernmyndighetene foreta en vurdering av hvor stort problemet er i Norge, og om og på hvilke områder ytterligere restriksjoner i tillegg til dem som gjelder i dag, bør gjennomføres».

Bruken av glyfosat (Jfr. årsmelding 1979)

For di glyfosat virker over et meget bredt arts-

spekter kombinert med avdøing av plantens rot-system, er de økologiske følger av glyfosatbruken alvorligere enn ved tidligere anvendte kjemiske utgrasbekjempere eller manuell rydding, påpekte NNV i en henvendelse til Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet i januar.

Forbundet mente det var nødvendig med **regulering** av bruken av glysofat. Sålenge anvendelsen er bedriftsøkonomisk klart fordelaktig er veiledende retningslinjer ikke tilstrekkelig. Det bør etableres en behandlingsprosedyre hvor de øvrige interesser som skogbruksloven skal ivareta, gis reell mulighet til innflytelse, hevdet forbundet. Fylkets friluft- og naturvernkonsulent, friluftsnemnder og viltneemnder måtte inngå som ledd i en slik prosedyre. Dertil burde skog-eier/skogoppsynet pålegges obligatorisk kunngjøringsplikt i lokalpressen i god tid før sprøyting. Forbundet ba i brevet om at det ble utarbeidet bindende forskrifter for regulering av glysofat-bruken.

I Landbruksdepartementets svar ble det opplyst at det ville bli nedsatt «en allsidig sammensatt arbeidsgruppe med oppdrag å utarbeide forslag til retningslinjer for bruk av plantevernmidler i skogen». De spørsmål som ble reist i vårt brev, ville bli vurdert av arbeidsgruppa. Senere fikk forbundet opplyst at gruppen hadde fått flg. sammensetning:

En representant fra hver av flg. institusjoner.
Miljøverndepartementet
Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk
Helsedirektoratet
Staten Plantevern
Landbruksdepartementets giftsnemnd
Norges skog-eierforbund
S-50
Skogoppsynet

Jøssingfjorden og Dyngadjupet — utslipp av industriavfall

I juni 1975 søkte bedriften Titania A/S SFT om utslipp til Dyngadjupet av såkalte avgangsmasser fra bedriftens anlegg på Tellnes og ved Jøssingfjorden i Soknedal kommune i Rogaland.

I en uttalelse til SFT i november ba forbundet SFT legge avgjørende vekt på de innkomne uttalelser fra fiskerifaglig hold — som gikk i mot søknaden. I disse uttalelser ble det bl. a. vist til at Dyngadjupet ville bli fullstendig uegnet som fortsatt oppvekstområde for fisk og skalldyr. Skadeeffekter ville også oppstått på andre fiskebanker i nærheten.

Alternativet til dumping av avfallet på Dyngadjupet var lagring på land i Lundetjørn-området. Denne løsning vil utvilsomt også inne-

være miljømessige ulemper, men forbundet mente denne løsning burde foretrekkes fordi avfallet da kunne lagres under betryggende kontroll. Avløpsvannet fra lagringsplassen måtte renses for olje, tungmetaller og andre forurensende stoffer før det ble ledet ut i Jøssingfjorden.

Fra bedriftens side var det blitt innvendt at dette alternativet vil bli for kostbart. (135 millioner i 1978-kroner). Fiskerisjefen i Rogaland hadde imidlertid beregnet tapet for fiskeriinteressene ved utslipp til Dyngadjupet til vel 21 millioner pr. år. Kostnadsberegningene for Lundetjørn-alternativet var basert på utbygging i 7 trinn over en periode på ca. 40 år. Vår konklusjon var derfor at det samfunnsøkonomisk sett også ville være mest fordelaktig å deponere avfallsmassene på land.

I desember ga SFT bedriften tillatelse til utslipp på Dyngadjupet. Saken ble anket av Norges Fiskarlag og Natur og Ungdom. Anken var ikke ferdigbehandlet ved årsskiftet.

Sno-runner — «den nye, spennende maskinen for vintermoro».

I juli averterte et engelsk firma i norske aviser etter et firma som kunne bli eneforhandler av «den nye, spennende maskinen for vintermoro -sno-runner». Forbundet fikk en rekke reaksjoner på henvendelsen. Vi henvendte oss til Miljøverndepartementet og ba om at man vurderte å forby innførsel av den motoriserte skisykkelen i medhold av produksjonen.

I departementets svar ble det vist til **motorferdselslovens** bestemmelser som regulerer bruken av motoriserte fremkomstmidler. Forbundet fikk imidlertid senere brakt på det rene at lov om produktkontroll ikke kunne anvendes. (Sykkelen var, ikke tilstrekkelig helsefarlig eller støyende).

SFT har hittil ikke mottatt klager over bruk av sykkelen og sannsynligvis finnes det ennå ingen eksemplarer av sykkelen i Norge.

6. Nærmiljø og trafikk

Bedre nærmiljøer

Naturvernforbundet avga 25/3 uttalelse til Stortingets Kommunal- og miljøvernkomite om St. meld. nr. 16 (1979-80) Bedre nærmiljøer.

Forbundet tok utgangspunkt i meldingens oppfatning: «For å løse de mange oppgavene i nærmiljøet er det viktig å få en mer samordnet nærmiljøpolitikk. Det er viktig å se alle sektortiltak av betydning for nærmiljøet i sammenheng». For å oppnå en slik samordning hevdet Naturvernforbundet at en måtte legge til grunn

et helhetssyn som springer ut av en dyp forståelse for naturens betydning i samfunnsmessig sammenheng. I denne sammenheng syntes stortingsmeldingen ikke å legge vekt på at naturen har et eget verd. Naturen får bare verdi forsåvidt som den kan brukes og blir derfor noe som skal tilrettelegges for bruk.

Naturvernforbundet påviste at store og betydelige nær-naturområder var truet av utbygging, rasjonalisering og rene økonomieiske hensyn. Spørsmål om arbeidsplasser og transport ble også drøftet, og forbundet understreket at det var viktig å komme økningen av transportbehovet til livs.

Forbundet gjorde oppmerksom på det store problem som turisme og moderne båtliv representerer for mange nærmiljøer, et problem som stortingsmeldingen ikke hadde drøftet.

I hovedsak fant Naturvernforbundet at Stortingsmeldingen var en nyttig og tildels god oppsett til en omfattende drøfting av bo- og leveforhold, nærnatur og nærmiljø. Spesielt viktig var det at meldingen pekte på sammenhengen mellom enerigbruk og arealbruk. Naturvernforbundet konkluderte med at den bebudete utredningsvirksomhet på dette området ville bli tatt godt imot og forsøkt omsatt i praksis til beste for norsk natur.

Om arbeidet med nærmiljøspørsmål

Forbundet sendte 16/4 en orientering til kretsforeningene om de foreløpige planer om nærmiljøarbeidet. Det ble pekt på at oppgavene i nærmiljøene som regel var et anliggende for lokallagene. Forbundet så det som en oppgave å knytte lokallagene sammen på tvers av fylkesgrensene slik at lagene kunne dra nytte av hverandres erfaringer.

Kretsforeningene ble bedt om å sende inn adresser på alle lokallag slik at kontaktnettet kunne opprettes og forsendelser gå direkte fra forbundet til lokal lagene. Dette systemet fungerer nå godt.

Lokallagene fikk i juni tilsendt en pakke med materiell til informasjon om nærmiljøarbeidet.

På bakgrunn av dette materialet, og spesielt m.h.p. stortingsmeldingen om bedre nærmiljøer, ble det utarbeidet en studiesirkel som ble sendt lokallagene. (Om dette samt utvikling av studieopplegg: se under **informasjon**).

Forøvrig er det samlet inn og systematisert materiell fra det offentlige og forskningsinstitusjoner som etterhvert skal danne grunnlaget for forbundets videre, engasjement i nærmiljøspørsmål på feltene nærnatur, samferdsel, boligpolitikk og forurensninger. Grunnlagsmaterialet ble formidlet ved en rekke foredrag i lokallag og kretsforeninger i 1980.

Langtidsplan for trafikksikkerhetsforskning

Naturvernforbundet redegjorde i brev av 17/9 for hvilke forskningsoppgaver Transportøkonomisk institutt burde prioritere. Naturvernforbundet foreslo følgende oppgaver:

1. Trafikkutviklingen sett i forhold til samfunnsorganisasjonen.
 - i forhold til boligområders avstand fra arbeidsplasser og service.
 - i forhold til folks behov for samtid og anledning til rekreasjon.
2. Oppstilling av et «driftsregnskap» eller en samfunnsøkonomisk analyse av en gjennomsnittlig norsk riksvei for å kunne sammenlikne med et tilsvarende regnskap for jernbanen.
3. Hva er en god vei?
 - Veistandard sett i forhold til natur og miljø. Bør en få et mer fleksibelt system av veistandarder som ikke bare er avhengig av trafikktelling og anleggsutgifter, men også av trygghet, naturressurser og landskapsestetikk?
4. Hva kan gjøres for å senke transportbehovet?

C. Informasjon

1. «Norsk natur»

Tidsskriftet «Norsk Natur»

Forbundets tidsskrift «Norsk Natur» utkom i 1980 med 6 nummer.

Årgangens samlede sidetall var 192 (32 sider pr. nummer), og samlet opplag var 222.000 eksemplarer.

2. Publikasjoner for salg

Optrykk

Fotoplakaten «Svalestjert» ble trykket i nytt opplag på 1000 eks. Kortserien «Julekort/vinterkort» — doble og «Indianerbrevet» ble trykket i nytt opplag på henholdsvis 1000 × 9 og 1000 × 5 eks.

Videre er NNV's stoffmerke (Norges Naturvernforbund og treet), refleksmerket «Unna meg» trykket i et nytt opplag på henholdsvis 2230 og 5000 eks. Tresnittene bjørn, ulv, gaupe, jerv og oter er også i år levert av Eivind Struksnes i et antall av 823 eks.

Nye produksjoner

Naturkalenderen 1981 er trykket i et opplag på 8000 eks. Kalenderen markerte seg også i år som en populær salgsartikkel til tross for at prisen — grunnet lavt opplagstall — er høy. (kr. 40/kal). Vår julekortserie ble i år utvidet med en serie enkle kort, med 3 motiver hentet fra fuglenes verden (røy, grårost og gråsisik).

Fotoene er hentet fra Norske Naturfotografers billedbyrå og kortene er trykt i et antall på 1000 × 3 eks. Plakaten «Vinterfugler» viser de vanligste fugleartene du kan finne på fuglebrettet om vinteren.

Den svenske kunstneren Staffan Ullström har tegnet plakaten og forbundets søsterorganisasjon i Sverige innehar rettighetene for produksjon og salg. Naturvernforbundet fikk tillatelse til å produsere og selge plakaten i Norge, og den er nå trykket i et opplag på 3000 eks. Den viste

seg snart å bli svært populær også blant våre medlemmer. Videre har NNV brukt Staffan Ullströms motiv «ekorn» som motiv for årets julemerke. Det samme motivet ble brukt av Svenska Naturskyddsföreningen som årets julekort. NNV's julemerke ble trykket i et opplag på 20.000 eks. Merket ble i en presseomtale karakterisert som julens vakreste julemerke.

I forbindelse med Miljøverndepartementets/Europarådets kampanje for «vern av ville planter og dyr og deres leveområder» har NNV gått til innkjøp av av emblemet «La naturen gå i arv» med motiv oter. Merket ble trykket for NNV i 18.000 eks. små og 5000 eks. store. Også disse merkene viser seg svært populære. NNV's medlemsmerke i sølv ble i år også produsert med sikkerhetsfeste i et opplag på 500 eks.

I 1980 produserte Naturvernforbundet to meldinger som motargumentasjon til Regjeringens meldinger om energispørsmål og Altasaken. Energimotmeldingen er forbundets svar på Regjeringens energimelding, Stortingsmelding nr. 54/1979-80 og Alta-motmeldingen gir forbundets synsunker på Stortingsmelding nr. 61/1979-80 «om regjeringens arbeid med gjennomføringen av Stortingets vedtak om utbyggingen av Altavassdraget». Begge meldingene stiller seg naturlig nok kritisk til regjeringens politikk når det gjelder energispørsmål generelt og Altasaken spesielt. NNV's **energimotmelding** gjennomgår regjeringens energimelding kapittel for kapittel og trekker konklusjoner m.h.t. energipriser og framtidig bruk av energi, kraftbalanse for 1980-åra, organisering av energiforsyningen og energi forskning. Energimotmeldingen er utarbeidet av forbundets energikomite med NNV's energikonsulent Olav Benestad som sekretær. **Altamotmeldingen** gjennomgår de feil og mangler Naturvernforbundet mener hefter ved Stortingsmelding nr. 61/1979-80 og hvilke muligheter som foreligger m.h.t. alternativ krafttilførsel til Finnmark. Energimotmeldingen er trykt i et opplag på 2000 eks. og Altamotmeldingen i 1000 eks.

I forbindelse med Altasaken gikk NNV også til innkjøp av Miljømagasinets spesialnummer

(5/79) om Alta. Det brukes i NNV's generelle informasjonsvirksomhet om Alta-saken. Plakaten «Darugiella» (Maktens språk) er en samisk produksjon av Nils A. Somby og Harry Johansen. Den ble kjøpt et antall av 400 eks.

Salg for kretsforeningene

Flere av NNV's kretsforeninger produserer informasjonsmaterieil for salg. Pr. 31.12 solgte forbundet følgende materieil for kretsforeningene gjennom «Norsk Natur»:

Natur og Ungdom: En ny energiplan — spesialnr. av «Natur og Samfunn». Energihefte beregnet på videregående skoler.

Rogaland Naturvern: Perler i Rogalandsnaturen. Praktverk utarbeidet i samarbeid med Dreyer Bok i Stavanger.

Vestfold Naturvern: Natur i Vestfold (årbok).

Nordland Naturvernforening: Spar Saltfjellet! Populærfaglig fremstilling av Saltfjell/Svartisutbyggingen.

Aktiviteten innen foreningene på dette feltet blir stadig større, og det må ses som et positivt tilskudd til NNV's totale informasjonsvirksomhet.

3. Kontakt med massemedia

I 1980 ble det sendt ut 22 pressemeldinger til aviser, pressebyråer, NRK og enkeltpersoner. Det ble avholdt 3 pressekonferanser foruten at formann/generalsekretær/styremedlemmer i stor grad har kontaktet pressen direkte i enkelt-saker. I det landskap som preger nyhetsformidlingen på naturvernsektoren, er Altasaken den som er blitt omfattet med størst interesse. Andre, og like viktige saker, er naturlig nok kommet i bakleksa. Vi synes det er riktig med en kronologisk gjengivelse av de meldinger NNV har sendt ut til massemedia i løpet av 1980 som ikke omhandler Alta-saken. Disse er:

- 3. 1.1980 Ingen fare for kraftkrise i Norge.
- 22. 2.1980 Bevisst taktikk å skjule prisen på vannkraft
- 29. 2.1980 Energimeldingen: en provoaksjon mot naturvernet
- 29. 2.1980 Oljeboring i nord før undersøkelser om havforurensninger avsluttet
- 14. 4.1980 Avsløringer om energiprognoser må få følger for Gjerde
- 28. 4.1980 NNV's energimotmelding: Ikke behov for mye vannkraft
- 29. 4.1980 NNV: strømgengningen ikke nødvendigvis høyere

- 6. 6.1980 Formannens tale ved NNV's landsmøte i Førde
- 20. 8.1980 Stans bruken av sprøytemidlet glyfosat!
- 18. 9.1980 LO-krav om mer olje uansvarlig
- 2.10.1980 Ensidig fremstilling av Tamburstuen-utvalget ved borestart nord for 62. breddegrad.
- 8.10.1980 Naturvernet må grunnlovfestes
- 16.10.1980 Gruvedrift i Hjerkin i landskapsvernområde kan ikke aksepteres.
- 11.11.1980 Bedrøvelig energidebatt i Stortinget.

Av disse fikk meldingene om NNV's syn på Regjeringens energimelding og bruken av sprøytemidlet glysofat best dekning i pressen.

Om landsstyrets/sekretariatets eksterne virksomhet

Også i året 1980 har tillitsrepresentantene i Norges Naturvernforbund utøvd stor aktivitet overfor massemedia og i annen utadrettet virksomhet. Tilsammen har landsstyret og sekretariatet holdt mer enn 100 foredrag i forskjellige fora (foreninger, skoler, institusjoner, seminarer/konferanser). hatt 131 separatinnnlegg i pressen og deltatt i 18 TV-program og 33 radioprogrammer med stoff om naturvern (energi, dyreforvaltning, forurensinger).

Pressekonferanser

Energimotmeldingen

Den 28. april la Norges Naturvernforbund fram sitt syn på regjeringen energimelding på en pressekonferanse arrangert på Hotell Nobel. Tilstede fra NNV var energikomiteens formann Ragnhild Sundby, Karl Georg Høyer, Jan Borring, Olav Benestad og forbundets generalsekretær og informasjonssekretær.

Konferansen ble vist stor interesse fra pressen og det møtte fram representanter fra følgende aviser og nyhetsbyråer: NRK/Ekko, NRK/Dagsnytt, Norsk Telegrambyrå, Senterpartiets Pressekontor, NRK, Dagsrevyen, Vårt Land, Morgenbladet, Nynorsk Pressekontor, Klassekampen og Aftenposten.

Altamotmeldingen

Den 5. mai inviterte Natuvernforbundet til pressekonferanse for å redgjøre for vårt syn på Regjeringen siste melding om Altavassdraget. Konferansen ble avholdt på Hotel Scandinavia i Oslo, og for forbundet møtte: Øystein Dalland, Jan Borring, Thor Midteng og generalsekretæren. Forbundet la på konferansen vekt på spørs-

målene om skadevirkninger, tolkning av lovverket, samiske rettigheter og kraftsituasjon.

Også denne konferansen var godt besøkt av pressen, med representanter fra NRK, Dagsnytt, NRK/Dagsrevyen, Bergens Tidende, Vår Framtid, Dagbladet, Norsk Telgrambyrå, Klassekampen, Vår framtid og Charta 79. Tilstede på møtet var også en rekke representanter fra organisasjoner med interesse for saken.

Verdens Naturvernstrategi

I forbindelse med IUCN's (Internasjonal Union for Conservation og Nature) lansering av en verdensomspennende naturvernstrategi, påtok Kontaktutvalget for IUCN i Norge (Miljøverndepartementet, World Wildlife Fund og Norges Naturvernforbund) å innkalle til en pressekonferanse for fremlegging av strategien i Norge. Tilsvarende pressekonferanser ble holdt i mange andre land og i alle verdensdeler. Den norske pressekonferanse ble avholdt i Oslo Militære Samfunn den 5. mars med åpning av H.K.H. Kronprins Harald. Miljøvernminister Rolf Hansen ga en redegjørelse for strategiens innhold, og norske myndigheters syn på det fremtidige arbeid for vern av natur og miljø. Formannen i WWF, Egil Ellingsen og NNV's formann Hans J. Engan hadde deretter innlegg om organisasjonenes syn på strategien. Hans J. Engan fremhevet strategiens fordeler med bl. a. forslag til konkrete løsninger. Særlig verdifullt syntes Engan det var at man her for første gang i det internasjonale naturvernarbeidet har gitt en samlet oversikt over truslene mot det globale naturmiljøet, som grunnlag for en verdens naturvernstrategi. Likevel fant NNV's formann det riktig å understreke at strategiens innhold og tanker ikke bar i seg vesentlig nye momenter. Han pekte på at naturvernerne til stadighet hadde gjort oppmerksom på de store naturødeleggelsene som følger i sporet til industriutviklingen, uten at samfunnet som helhet har vært villig til å lytte til advarslene og tatt dem alvorlig. Også denne konferansen var godt besøkt av pressen og det møtte representanter fra følgende aviser og nyhetsbyråer:

Arbeiderbladet, Nynorsk Pressekontor, Norges Bondelag, NRK-Dagsrevyen, NRK-Ekko, Forbrukerrapporten, Norges Handels og Sjøfartstidende, Senterpartiets pressekontor, Nationen, Fredrikstad Blad og NLF-nytt.

NNV's representantskap og pressen

NNV's representantskapsmøte ble i 1980 lagt til Førde i Sogn og Fjordane. Møtet tok opp flere viktige naturvernsspørsmål for landet og fylket, men særlig ble konfliktvassdragene Gaula og Gjengedal-Naustdal behandlet. Interessen fra pressen var også denne gangen stor, og foruten

å ta referater og intervjuer fra selv møtet, fulgte en del sentrale aviser opp med reportasjer fra det utbyggingstruede Gaular-vassdraget. Tilstede fra pressen på NNV's representantskapsmøte var representanter fra Firdaposten, Firda, Gula Tidend, Sunnmørsposten, Dag og Tid, Klassekampen, Bergens Tidende, Nationen, Dagbladet, Aftenposten, NTB, NRK-Sogn og Fjordane og NRK-Dagsrevyen.

4. Møter, seminarer m.v.

Åpent møte om Altasaken

Som et siste forsøk på å komme stortingsrepresentanter og myndigheter i tale før stortingsbehandlingen av Alta-saken den 30. mai arrangerte NNV et møte den 28. mai. Til møtet var invitert representanter for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen, Olje- og Energidepartementet, Miljøverndepartementet, Stortingets industrikomité foruten samtlige stortingsrepresentanter. Møtet ble avholdt i Håndverkerens festsal i Oslo og tilstede var: generalsekretær Torbjørn Paule, Jan Borring, Øystein Dallan og Ragnhild Nysted. Olav Øverland fra NRK var møteleder. Ingen av de inviterte fra ansvarlige myndigheter møtte fram. De 200 fremmøtte fikk likevel en nyttig innføring i NNV's syn på Altasaken. Foruten vår motmelding ble det på møtet fremlagt et notat «nye momenter i Altasaken» av Jan Borring.

Møtet ble dårlig dekket av pressen.

Nordisk Miljøleir

Nordisk Miljøleir er i flere år blitt avholdt Sverige med Miljöförbundet som arrangør. Imidlertid ønsket Miljöförbundet nå avslutning og relevante personer og organisasjoner ble kontaktet i de andre nordiske land. Ganske tidlig ble det klart at Norge pekte seg ut som arrangementsland, og i et møte den 6. mars kom representanter for en rekke organisasjoner sammen for å drøfte mulighetene for et slikt arrangement i Innerdalen i Sør-Trøndelag. Følgende organisasjoner forpliktet seg til, på en eller annen måte, å bistå med arbeidet for en Nordisk Miljøleir i Norge i tiden 25. juli til 3. august: Aksjon Bygde-Noreg, Økopolitisk samarbeidsring, Sør-Trøndelag Natruvern, Natur og Ungdom, Vår Verden, Fremtiden i våre hender og Norges Naturvernforbund. Arbeidet med miljøleiren ble fordelt mellom en arbeidsgruppe i Oslo (program/informasjon) og Trondheim (praktisk gjennomføring). I styrevedtak av 23. februar gikk NNV's landsstyre inn for at NNV skulle bli med på arrangementet gjennom Sør-Trønde-

lag Naturvern. Imidlertid viste det seg i praksis at det også var fornuftig å ha med en representant fra NNV sentralt i og med todelingen av arbeidsoppgavene. Informasjonssekretæren var derfor med fra NNV i Oslogruppa. Morten Selnes deltok fra Sør-Trøndelag Naturvern i Trondheimsgruppa.

Oslogruppa hadde 16 møter før leiråpningen den 25. juli, og programmet ble lagt opp rundt foredrag, gruppearbeid, turer/eksursjoner, kurs og generelt samvær. Temaene som ble belyst og diskutert var:

● alternativ energi — energisamarbeide i Norden

- levende bygdesamfunn i Norden
- meningsfylt arbeid til alle
- u-lands og minoritetsproblemer
- kjønnsrollemønstre

Det ble satt opp fire kurs: spinning/karding — plantefarging - botanikk og utnytting av ville matvekster. Tilstede som foredagsholdere og kursledere var: Hector Allarcon, Jacob Bommann Larsen, Tord Bjørk, Kjell Gulbrandsen, Harald B. Haram, Karl Georg Høyer, Eirik Myrhaug, Jørgen Johansen, Jøn Sletbak, Bente Sølvi Toverød og Morten Selnes. Leiren samlet over 100 deltakere fra alle nordiske land, og fikk god dekning i pressen. Den praktiske gjennomføringen gikk uten store vanskeligheter.

5. Utstillinger, annonseringer, deltakelse i andre arrangementer

Jakt og fiskedagene på Elverum, 9.-10. august

Norges Naturvernforbund var representert på Norsk skogbruksmuseums og Norges Jeger- og Fiskerforbunds jakt- og fiskedager på Elverum den 9. og 10. august med en informasjon- og salgsstand. Standplass var stilt gratis til disposisjon for NNV. Foruten å dele ut materiell om NNV og om «Aksjon Rovfugl», svarte forbundets representanter på direkte spørsmål fra interesserte. Jakt- og fiskedagene på Skogbruksmuseet på Elverum er et av de best besøkte arrangementer i distriktet, og flere tusen mennesker besøkte museet i løpet av de to dagene arrangementet varte.

Informasjon om Alta-vassdraget

For å kunne komme med relevant motinformasjon til myndighetenes, og i særdeleshet Olje- og Energidepartementets syn på Altasaken før ny stortingsbehandling våren 1980, tok NNV initiativet til en informasjonsgruppe bestående av

representanter for Fremtiden i våre hender, Noregs Bygdeungdomslag, Noregs Ungdomslag, Norsk Målungdom, Unge Venstre, KrFs. ungdom, Senterungdommen, Sosialistisk Venstreparti, Aksjon Bygde-Noreg, Norske reindriftsamers Lansforening, Norske Samers Riksforbund og Folkeaksjonen for vern av Alta-Kautokeinovassdraget. Målgrupper foruten stortingsrepresentanter, var folk flest og målet var å gi på den korte tiden før stortingsbehandlingen informasjon om Altavassdraget og de konflikter en utbygging ville føre med seg både for vassdraget som unikt naturområde og for bosettingen i Finnmark. Informasjonen ble spredd gjennom annosserier, standsaksjoner, plakater, intervjuer i lokalpressen osv. FIVH utarbeidet en aksjonsveileder (om å stå på stand, arrangering av møter, om kulturinnslag, om å skrive leserinnlegg, samarbeid, hvordan lage en plakat/stand). Den ble trykket opp i 1000 eks. og delt ut til organisasjonenes lokallag sammen med konkret informasjonsmateriell om Altasaken, bl. a. Naturvernforbundets Altamotmelding. I forbindelse med stands- og opplysningsaksjoner ble det samlet inn underskrifter for oppropsannonser i avisene. Det ble rykket inn 3 slike annonser før stortingsbehandlingen 30. mai. Naturvernforbundet rykket også inn annonser i flere aviser (se annonser) som ga informasjon om vår rettssak og oppfordret folk til å støtte Naturvernforbundet med sin underskrift eller i form av økonomisk støtte til rettsaken. Informasjonsgruppen sluttet sitt arbeid etter stortingsbehandlingen av Altavassdraget.

annonser

I anledning Verdens Miljøverndag 5. juni, rykket NNV inn en annonse i Firda (Førde/Sogn og Fjordane) med Gaularvassdraget som tema. Annonsen var en kombinert opplysnings- og verveannonse. **Grønt lys for rettssaken** het forbundets annosserie for innsamling av midler til Alta-rettssaken. Annonsen (2 spalter, 130mm) ble rykket inn i Aftenposten, Dagbladet, Stavanger Aftenblad, Bergens Tidende, Adresseavisa, Arbeiderbladet og Nordlys. Responnen på våre innsamlingsannonser har vært relativt god.

I tillegg til overnevnte annonser har NNV hatt annonser i dagspressen og fagtidsskrifter i forbindelse med møtevirksomhet og som ledd i markedsføringen av våre artikler. Annonser for Naturkalenderen 1981 ble satt inn i Dagbladet, Villmarksliv og Nord-Norsk Magasin. Salgsannonser i Nord-Norsk magasin var en del av et større verve og opplysningsopplegg utarbeidet av forbundets tre nordligste kretsforeninger (Nordland Naturvernforening, Troms Natur-

vern og Finnmark Naturvern). Det ble også rykket inn salgsannonser i en del små tidsskrifter beregnet på helt spesielle målgrupper.

6. Undervisning

Kontakt med skoler

Den generelle kontakten med de ulike skoleslag er, i forhold til kapasitet og ressurser forøvrig, god. I løpet av året kom det inn over 80 skriftlige henvendelser fra skoler eller enkeltlærere som ønsket informasjon om naturvern som del av et undervisningsopplegg. I samme tidsrom kom det også inn like mange telefoniske henvendelser som krevde svar og behandling. Den direkte kontakten med skoler er av kapasitetsmessige grunner dårlig. Skolesekretæren har deltatt i et undervisningsopplegg på 2 skoler i Osloområdet.

Skolekomiteen

Skolekomiteen har i løpet av året hatt 4 møter. Utvalget består av representanter fra ulike skoleslag, samt lærerutdanningen. Jorunn Rognrud, førskolene, har bedt seg fritatt og i hennes sted er Liv Knatten kommet. Edvin Svela jr. er kommet inn som representant for grunnskolen.

Arbeidet har vesentlig bestått i å diskutere «strategi» for å nå fram til målgruppene innen skoleverket. En foreløpig konklusjon er at det er viktig å skolere lærere og ikke minst lærer-skolestudenter og som en følge av dette har skoleutvalget arrangert kurs.

Fra 30. juni til 4. juli holdt skolekomiteen kurs for lærere i Ure i Lofoten. Kurset hadde tittelen «Oljen og livet i havet» og samlet ca. 30 deltakere fra hele landet. Det ble lagt vekt på at den praktiske nytten av kurset skulle bli størst mulig. Lærerne ble delt i grupper som hver dag arbeidet ute med ulike oppgaver, men ble samlet i plenum når dette var nødvendig.

Etter kurset ble det sendt ut en «mappe» som inneholdt resultatet av gruppeoppgavene, forelesningene, en pedagogisk vurdering og diverse tilleggsmateriell.

Østlandsk Lærerstevne

Naturvernforbundet deltok også i år på Øst-

lands Lærerstevne. Gratis materiell ble delt ut. Dessuten salg av NNV's varer som kunne være av interesse for skolene (Den første naturboka, Økologi).

Studievirksomheten

Studieaktiviteten er fremdeles noe lav, men det er registrert en viss fremgang i 1980, ikke minst fordi NNV har begynt å produsere studiemateriell. Studieforbundet natur- og miljø, som NNV er medlem av, godkjente i 1980 to nye studieplaner:

1. *Studieplan over forbundets energimelding:* «Energi, miljø og samfunn».

2. *Studieopplegg i temaet nærmiljø.* Dette studieopplegget er ment som en første innføring i generell nærmiljøproblematikk. Studieplanen retter søkelyset mot trafikksituasjonen, bomiljøet og forvaltningen av nærnatur. Det blir lagt vekt på å vise hvorledes de enkelte problemer i nærmiljøene ofte henger sammen og betinger hverandre.

Men henblikk på å bidra til økt engasjement lokalt, ble det utarbeidet retningslinjer for fremtidig opplegg. Det ble etablert kontakt med forskere og peadgoger som vil gi bidrag til studieplaner over konkrete og avgrensede temaer inne nærmiljøspørsmål. Planene ble presentert for Universitetsforlaget som i brev av 5. november uttrykte sin interesse for prosjektet og satte igang arbeid med å utrede de økonomiske sidene ved en evt. utgivelse at et omfattende og fleksibelt studieopplegg.

(Se også under nærmiljø s. 44.)

Studielederkurs

I tiden 23.-25. oktober 1980 arrangerte Studieforbundet natur og miljø et studielederkurs på skogbrukets kurssenter på Biri. Kurset gjennomgikk regler for studievirksomheten og ga en oversikt over de midler som var avsatt til studievirksomheten for landet totalt og for Studieforbundet spesielt. Videre var deltakerne med på å legge opp et informasjonsopplegg for presentasjon av organisasjonene i et tenkt nærmiljø. Tilstede fra NNV var studiesekretæren og informasjonssekretæren.

D. Norges Naturvernforbund

R. 31.12.1980

Oversikt over kretsforeningene

Natur og Ungdom

Stenersgt. 16, Oslo 1.

Leder: Grete Bæverfjord

Østlandske Naturvernforening

Akersgt. 63, Postboks 8268 Hammersborg
Oslo 1.

Formann: Bredo Berntsen, Oslo.

Sekretær: Morten Aspaas, Oslo.

Østfold Naturvern

Boks 1151, 1601 Fredrikstad.

Formann: Øyvind Weholt, 1600 Fredrikstad.

Sekretær: Torgeir Gillebo, 1600 Fredrikstad.

Åskerud Natur- og Miljøvernforening

Boks 120, 3401 Lier.

Formann: Erling Jarl Johnsen, 3400 Lier.

Sekretær: Gunleik Reime, 3300 Hokksund.

Hedmark Naturvern

Formann: Karin Smeby Schjerven.

2436 Våler i Solør.

Oppland Naturvern

Postboks 45, 2601 Lillehammer.

Formann: Torstein Dahl, 2824 Redalen.

Vestfold Naturvern

Postboks 319, 3251 Larvik.

Formann: Kolbjørn Berge, 3266 Nevlunghavn.

Sekretær: Maryon Archer, 3250 Larvik.

Telemark Natur- og Miljøvern

Postboks 1077, 3701 Skien.

Formann: Arne Kjellsen, 3700 Skien.

Sekretær: Jan Gåsodden, 3950 Brink.

Aust-Agder Naturvern

Formann: Terje Thorstensen.

4800 Arendal.

Sekretær: Olav Vehus, 4800 Arendal.

Vest-Agder Naturvern

Boks 718, 4601 Kristiansand.

Formann: Ole J. Kobbe, 4772 Hæstadsvingen.

Sekretær: Astrid Vatnestrøm, 4730 Vatne-
straum.

Rogaland Naturvern.

Postboks 441, 4001 Stavanger.

Formann: Bjørn S. Berg, 4000 Stavanger.

Sekretær: Solveig Nyberg, 4000 Stavanger.

Vestlandske Naturvernforening

Jacobsfjorden, Bryggen postboks 1201,
5001 Bergen.

Formann: Rezi Faye, 5000 Bergen.

Sekretær: Ingegjerd Waale Næss, 5000 Bergen.

Sogn og Fjordane Naturvern

Formann: Erik Solheim, 6875 Innvik.

Møre og Romsdal Naturvern

Formann: Iver Otto Gjelstenli, Aukrav. 8,
6400 Molde.

Sekretær: Vigdis Mørkedal

Sør-Trøndelag Naturvern

Innherredsvn. 67, 7000 Trondheim.

Formann: Ola Huke, 7095 Ler.

Sekretær: Berit Forbord Moen, Trondheim.

Nord-Trøndelag

Formann: Svein E. Ringen, 7710 Sparbu.

Sekretær: Hans Brattås, 7700 Steinkjer.

Nordland Naturvernforening

Postboks 250, 8001 Bodø.

Formann: Nils Gullestad, 8000 Bodø.

Sekretær: Merete Holm, 8000 Bodø.

Troms Naturvern

Skolegt. 41, 9000 Tromsø.
Formann: Sigmund Spjelkavik, Tromsdalen.

Finnmark Naturvern

Formann: Ronald Coucheron,
9900 Kirkenes.

Faste komiteer

Energikomiteen:

Ragnhild Sundby, formann
Olav Benestad
Jan Borring
Karl H. Bryne
Karl Georg Høyer
Generalsekretæren.

Gift- og forurensningskomité:

Tore Aune
Torgeir Gillebo
Ottar Krohn
Toralf Metveit
Olav Skulberg
Ragnhild Sundby
Generalsekretæren.

Juridisk komité:

Ragnar Vik, formann
Inge Lorange Backer
Carl August Fleischer
Eva Funder Fleischer
Evind Smith
Morten Aspaas.
Generalsekretæren.

Redaksjonskomiteen:

Bredo Berntsen
Anders Goksøyr
Trond A. Svensson
Ragnar Vik
Espen Wæhle
Generalsekretæren
Redaktøren.

Skolekomiteen:

Sigmund Haugsjå
Sissel Dobson
Leif Sandveen
Ola Nesland
Liv Knatten
Edvin Svela jr.
Generalsekretæren
Informasjonssekretæren
Skole- og studiesekretæren.

Midlertidige utvalg

Aksjon Rovfugl

Styringsgruppe:

Kjell S. Guldbrandsen, sekretær
Edv. K. Barth
Tore Hansen
Tore Killingland
Magne Midttun
Asbjørn Sollien
Wilhelm Thilesen.

Femundsutvalget:

Ragnar Vik, formann
Olav Skulberg
Thore Svingen.

Folkehøgskole i naturfag — interimstyre: (oppløst 6/12)

Oddlaug Brunvoll, formann
Gerd Holby
Øystein Ringaker.

Utvalg for vern av marinebiotoper:

Per Kirkesæther, formann
Per Johannessen
John B. L. Matthew
Tor J. Samuelsen
F. Wiborg
Johan F. Willgohs
Nils Øritsland.

Utvalg — friluftslivet og orien- teringsporten:

Ragnar Frislid
Jens Gram
Magne Midttun
Ragnar Vik
Arild Ådmen

Samarbeide med og representa- sjon i andre organisasjoner

Det Norske Skogselskapet — landsmø- te:

Nils Borchgrevink
Vararepr.: Jens Gram.

Føderasjon til fremme av europeiske natur- og nasjonalparker.

Magne Midttun.

Hold Skjærgården Ren:

Rådet: Tore Killingland
Styret: Torbjørn Paule.

IUCN — kommisjonen for utdanning:

Informasjonssekretæren

Kontaktorgan for miljøundervisning:

Kaare Kopreitan.

Østjordska Oljeskyddsunion:

Roar Sæther.

**Norsk Samband for De forente
Nasjoner.**

Sekretariat.

**Norsk Skogbruksmuseum — Represen-
tantskapet:**

Magne Midttun
Thor Midteng.

Opplysningsutvalget om IEA:

Generalsekretæren.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker.

(SRN, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Den
norske Turistforening):
Formann og generalsekretær.

Studieforbundet Natur og Miljø:

Skole- og studiese­kretæren.

**World Wildlife Fund/Norge —
Representantskapet:**

Hans J. Engan.
(Representasjon trukket 8/5)

**Representasjon i offentlige råd,
komiteer og utvalg**

Det meteorologiske Råd:

Oddlaug Brunvoll
Vararepr.: Thor Midteng.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Ragnhild Sundby.

Forbrukerrådet — landsmøtet:

Ragnhild Sundby.

Norges Almenvitenskapelige

**Forskningsråd,
råd for forskning for samfunns-
planlegging.**

Martha Nergaard.

Polarrådet:

Hans J. Engan.
Vararepr.: Ragnar Frislid.

Produktkontrollrådet:

Per Flatberg.
Vararepr.: Ragnhild Sundby.

**Rådgivende utvalg for registrering av
friluft­interesser i 10 års vernede vass-
drag. (MD):**

Thor Midteng.

**Retningslinjer for o-idrettens forhold til
naturmiljø og rettighetshavere:**

Sekretariatet

**Styringsgruppe for bestandsregistrering
av bjørn og jerv. (MD):**

Hans J. Engan.

**Utvalg til fremme av forslag til retnings-
linjer for forvaltningen av bjørn i Finn-
mark. (MD):**

Arne Hein.

**Utvalg til å foreta en samlet vurdering
vedr. hytter. (MD):**

Marta Nergaard.

**Landsstyrets sammensetning etter
representantskapsmøtet 1980:**

(Tallene i parentes angir det år vedkommende er
på valg).

Hans J. Engan, formann	(1981)
Ragnhild Sundby, viseformann	(1983)
Gerd Holbye	(1983)
Edle Høystad	(1983)
Jens Gram	(1983)
Kåre Tannvik	(1982)
Nils O. Kaasen	(1982)

Jens A. Andersen
Björg Marit Andersen
Kaare Kopreitan
Jon Ekran
Tone Holte
Jens Chr. Holm
Bredo Berntsen
Øyvind Stenvold
Per Olav Tveita
Honoriam Hamre

(1982) Redaktør Ragnar Frislid
(1982) Kontorfullmektig Sissel Lerstad
(1981) Konsulent Thor Midteng
(1981) Konsulent Magne Midttun
(1983) Kontorfullmektig Liv Mile
(1983) Kontorfullmektig Jan-Erik Mæhlum
(1981) Generalsekretær Torbjørn Paule
(1981) Informasjonssekretær Sylvi Struksnes
(1982) Kontorsjef Roar Sæther
(1982) Organisasjonssekretær Per Valset.

Styreutvalget:

Hans J. Engan.
Ragnhild Sundby
Per Olav Tveita

Valgkomité:

Ole J. Kobbe, Kristiansand
Fredrik Heitkötter, Lillehammer
Sigvall Rørtveit, Skien

På engasjement:

Olav Benestad, energikons.
Arild Ådnem, konsulent
Tove Nakken, skolesekretær
Kjell Gulbrandsen, konsulent
Karin Saltrød, kontorfullmektig
Mette Prytz, kontorassistent
Bente-Sølvi Toverød (sluttet 31. januar), kontorfullmektig

Sekretariatet pr. 31. desember 1980:

Kontorassistent Hilde Engh

Sivile tjenestepliktige:

Ottar Krohn (sluttet 27. september)
Torgeir Anda (begynt 10. januar)
Anders Goksøyr (begynt 23. februar).